

Walenty Kuczborski
**Katechizm albo Nauka Wiary
y Pobożności Krześcijańskiej**

Biblioteka źródeł Słownika polszczyzny XVI wieku

Repozytorium cyfrowe tekstów szesnastowiecznych (w jednolitej transliteracji zgodnej z *Zasadami wydawania tekstów staropolskich (projekt)*, Wrocław 1955) – red. P. Potoniec, K. Opaliński

Piśmiennictwo religijne

oprac. Patrycja Potoniec, Maria Popielarska, Ewa Cybulska-Bohuszewicz

ISBN 978-83-65832-90-0 (całość)

ISBN 978-83-65832-04-7

- 1: Katechizm
- 2: álbo
- 3: Náuká Wiáry y Pobożności
- 4: Krześcijańskiej/ według vchwałyl S. Trident
- 5: skiego Concilium/ przez vczone á
- 6: bogoboyne
- 7: ludzie zebrána y ípifána.
- 8: Przodkiem Plebanom y Przełożonym Kościelnym/ potym in
- 9: łzym wżyftkim pobożnym Krześcijanom bárzo po
- 10: żyteczna y potrzebna.
- 11: Przez Księdzá Walentego Kucborfkiego Achidiakoná Po
- 12: morfkiego/ etc. z Lácinfkiego ná Polfkie wyłożony.
- 13: Czytelnikowi łaskáwemu/ tłu
- 14: mácz tych Książ łaski Bożey/ y zdro
- 15: wia długiego życzý.
- 16: PRyżliłmy ná ty niešťczęfne á
- 17: łnadź iuż oštáteczne czáfy/ ktorych y mi
- 18: łość w ludziach gáśnie/ y Wiárá vfta
- 19: wa/ y niepráwość ym dáley tym íe bár
- 20: ziewy roźlewa/
- 21: ták iz ludzie práwie by w
- 22: odmęćie chodzą/ niewiedząc co czynić á
- 23: ktoreyby náuka trzymác íe mieli. Náro
- 24: dźiło íe wiele rozmáitych á łobie przeciwnych y hániebnych á
- 25: íprofných błędow: námnożyło íe dofyć Kácerzow/ z ktorych
- 26: káždy íwá náukę Písmem y łłowem Bożym zdobi/ y ták wielki
- 27: íeít ich iuż poczet/ że ie trudno policzyć Bo począwłzy od Iu
- 28: trá/ ktory náíiał tego kákolu/ áż do tego czáfu co dzień wíeťtze
- 29: błędy roftą/ y wíećey teź Kácerzow przybywa. Począł on dách
- 30: ítáfego domu łámác/ íáko Tridefte o nim pířą/ kiedy porządek

- 31: wżyſtęk Kościelny popſował/ poſłużeńſtwo zniſzczył/ Wiarę
- 32: ſwiętą wyſzpoił/ żywot ludzki roſpuścił/ á fwey woley ná
- 33: mnożył.
- 34: Náftáli po nim Sákrámentarze iego vcźniowie/ kto
- 35: rzy coſ iefzcze dáley poſzli/ á ſciány wálić poczęli. Bo Pánu
- 36: Chriſtuſowi Synowi Bożemu prawdzie wieczney kłamſtwo
- 37: zádaią/ twierdząc vpornie/ że to nieprawdá co mowić raczył:
- 38: To ieſt Ciáło moie: to ieſt Krew moiá.
- 39: Hániebnieſz to Kácer
- 40: cerſtwo/ nád ktore wżetecznieyſzego nic być niemoże. A bez po
- 41: chyby nie dla czego inego ie Szatan/ iedno dla bluźnieniu praw
- 42: dy Bożey/ á roſtyrkow y mordow Chrzeſcijańſkich ná plác wy
- 43: wiodł.
- 44: Potym Nowokrzczeńcy vroſli: zás Pikárći/ Szwenk
- 45: feldiani: tákże rozmaíte y ſzkodliwe ine Sekty. A w náſzey też
- 46: miłey Polſzce niedawno ſie wylęgli Trideiſte/ ktorzy grunt te
- 47: go domu borząc/ iáko fámi ſie chlubią/ Páná Chriſtuſá Sy-
- 48: ná Bożego zá práwego y wiecznego Bogá mieć niechcą.
- 49: Tá k że
- 50: (nieſtetyſz) przyſzło do tego/ kcżemu naprzod Szátan zmie
- 51: rzał/ gdy Piekielne to budowanie ſwoie zákłádał/ że iuż ludźie
- 52: ſwowlonie/ że iuż ludźie
- 53: ſwowlonie y beſpiecznie mowiąż: Nie ieſt Bogiem Pan Chri
- 54: ſtus: nie ieſt od wieku/ nie ieſt Bogu Oycu rowny/ áni iedney
- 55: z nim iſtności.
- 56: Katechizm
- 57: Wedle vchwały S. Concilium Trydentskiego
- 58: nápiſány/ á z Lácińſkiego ná Polſki
- 59: ięzyk przełożony.
- 60: Przemowá.

- 61: TEN ieſt ſpoſob wmyſłu y ro-
- 62: zumu ludzkiego/ iż áczkolwiek zá wielką
- 63: ſwą pracą y pilnością/ ſam przez ſie do
- 64: ſięgał y obaczał wiele rzeczy/ ktore ku Bo-
- 65: ſkich rzeczy poznaniu ſłużyły: (*marg*) Boſkich rzeczy rozum ludzki ogárnać niemoże. (-)
- 66: wſzákże nie
- 67: rowno wietſza część ieſt tákowych rzeczj/
- 68: ktorych promieniem rozumu przyrodzo-
- 69: nego poiąć nigdy niemogł: tych zwłázczá/ ktorymi ſobie zbá-
- 70: wienie iedna:
- 71: dla ktorych też oſobliwie człowiek ſprávion/ y
- 72: ná obraz á podobieńſtwo Boże ſtworzon ieſt. (*marg*) Rozman.1. (-)
- 73: Ieſtci ták/ iż nie-
- 74: widomoſć rzeczy Boſkich/ tákże y wiekuiſta moc y Boſtwo
- 75: iego/ iáko nas Święty Páweł vczy/ od ludzi ná ſwiecie przez
- 76: widome ſtworzenie bywa poznáne: (*marg*) Pána Chriſtuſá przez Wiárę ludzie poznáią (-)
- 77: Ale táiemnicá oná/ ktora
- 78: ludziom od wiekow zákryta byłá/ ták dáleko przechodzi rozum
- 79: ludzki/ iż człowiek żadną miárą o iey wyrozumienie kuſicby
- 80: ſię był niemogł/ gdyby iey był Pan Bog nieobiáwił ludziom
- 81: ſwiętym/ (*marg*) Coloſ.1. (-)
- 82: ktorym chciał w Pogáńſtwie przez Wiárę bogác
- 83: twá chwały tákowej ſkrytoſci ſwoiey oznáymić: A tác ieſt
- 84: Pan Chriſtus. (*marg*) Roman.10. (-)
- 85: A gdy Wiárá bywa poymowaná z ſluchánia/
- 86: tedyc tho rzecz iáwna ieſt/ iż potrzebna záwždy byłá ku do-
- 87: ſtąpieniu żywotá wiecznego/ wierna praca vczycielá álbo mi-
- 88: ſtrzá práwego/ tákże y vrząd iego. (*marg*) Kápláńſki vrząd potrzebny ieſt ku zbáwieniu.
- (-)Abowiem nápiſáno: Iákoż
- 89: bez Káznodzieie ſluchác będą? á iáko ci kázác będą/ ieſli po

90: Iłani niebędą?(*marg*) Roman.10. Pan Bog iako mówił z oycy przez Proroki. (–)

91: A gdyż Pan y Zbawiciel nález/

92: nietylko słowem powiedział/ ale też y przykładem swoim wka

93: zał/ iż Zakon y Prorocy zawieszają się na Miłości: gdyż y

94: Apóstół potym też potwierdził/ iż Miłość iest skończeniem Przy

95: kazania y zupełnością Zakonu:(*marg*) Math.22.1. Tim.1. Roman.13. (–)

96: tedy żaden wątpić niema iż (k.5)

97: iako nayświętszego powinowactwa/ o to się pilnie stárac po

98: trzeba/ aby lud Chrześcijański pobudzon był ku miłowaniu

99: wielkemy przeciwko sobie Bożey dobroci/ y tak zapalony Bożą

100: miłością/ byłby zachwycon ku onemu nayświętszemu y nad

101: skonálnzemu dobru: (*marg*) Ku miłości bożey wżyftko się ściągac ma. (–)

102: A iego się dzierżec/ iest prawe y zupełne bło-

103: goławieństwo. Co ten sam vzna/ kthory może ono mowić z

104: Prorokiem:(*marg*) Pfal. 27. (–)

105: Y což mi na niebie albo na ziemi przez ciebie podo

106: bac się może?(*marg*) Miłość zacnieyfa drogá (–)

107: A tać iest ona zacnieyfa drogá/ ktorą tenże A

108: poštoł wkazał/ kidy wżyftek sposob nauki swoiey ku miłości

109: ktora nigdy nieuftanie/ stofował.(*marg*) 1.Cor.12. 1.Cor.13. (–)

110: Abowiem lubo co będzie po-

111: wiedano/ coby ku Wierze/ lubo coby ku Nádziei/ lubo coby

112: się ku iakiemu vczynkowi ściągáło/ zawždy w tym miłość ná-

113: łzego Pána zálecona być ma/ aby każdy obaczył/ że wżyftki

114: dokonále vczynki cnoty Chrześcijańskiej/ nie z inąd początek

115: słwoy biorą/ iedno z miłości: ani ku inżemu końcowi/ iedno

116: ku miłości ściągac się máią.

117: Bo

118: trzeba na tych látá kthorzy słucháią/ y na rozum/ y na obyczá

119: ie/ y na stany/ miec baczenie: aby ten kthory vczy/ wżyftkim

120: sie przyśtołowác/ á wśyŃtki Pánu Chriřtuřowi pozyřkác/ y

121: řam řiebie wiernym řługá y řzáfářzem mogł okázác:(*marg*) 1.Cor.9. 1.Cor.4. Matth.25.

(-)

122: A gdyż w podaniu káźdey rzezy ku poięciu wiele ná tym

123: nalezy/ ták álbo owák czeęo vczyř/ pogotowiu w vczeniu lu-

124: du Chreřćijańřkiego niewymownie wiele ná tym nalezy.(*marg*) Kátechizm náuká wedle rozumu řłucháczow řtořowána byř ma. (-)

125: á ták iáko

126: řługá dobry y wierny/ godnymby řię řřtał/ kteryby nád wielem

127: od Pána przełozon byř mogł.

128: A niechay niemnima/ iednego tylko řpořobu ludzie byř řo

129: bie zwierzone/ áby miał iednym y pewnym obyczáiem/ wřzyt-

130: ki wierzące vczyř y ku prawdźiwey pobożności iednáko ćwi-

131: czyř:

132: ále poniewaź iedni řá iáko dźiatki nowo národzone/ dru

133: dzy poczynařá w Pánie Chriřtuřie róřć/ á niektorzy thez iuź

134: nieiáko řá vmocnieni w lećiech/ tey pilnie báczyř ma/ korym

135: mleká/ korym zász pořilnieyřzego pokármu potrzebá:(*marg*) 1.Petr.2. 2.Cor.3. Hebr.5.

Ephel.4. (-) á iźby

136: thák z ořobná káźdemu podawał ten pokarm náuki/ kteryby

137: w nim ducha pomnaźał/ ázbyřmy řię zefřli wřyřcy w iedno

138: řći Wiáry/ y w yznániu Syná Bożego/ w męźá dořonále

139: go/ w miářę lat Pána Chriřtuřowej zupełności. A iź to zá

140: chowác mamy/ vkazał nam przyřkład w řobie S. Páweł kie

141: dy powiedał/ (*marg*) Romań.1. (-)

142: że Grekom y řprořthym ludziom/ mądrym y pro

143: řtym/ był powinieř: á to áby rozumiełi ci/ ktorzy ná ten vrząd

144: řá wezwáni/ iź w vczeniu táiemnic Bożych/ y řpráwowániu

145: żywotá/ ták máiá řtořowác řwoię náukę/ iákoby řłuchácze wy

Przedmowá

rozumieli/

- 1: Credá álbo Wiáry wykład.
- 2: Wierzę w Bógá.
- 3: GDyż się wiele rzeczy w Chrześciján
- 4: ſkiey náuce ludziem podawa/ o kthorych trzebá
- 5: mieć pewną y mocną Wiárę/ bądź o káżdey zwła
- 6: ſzczá/ bądź w obec o wſzyftkich/ tedy to napier
- 7: wey y napotrzebniey/ iáko grunt prawdy/ wſzy
- 8: ſcy wierzyć máią/ (*marg*) Wierzyć naprzod co mamy (-)
- 9: czego nas Bog ſam náuczył/ o iedności bo
- 10: ſkiey iſtności/ á rozdziale trzech perfon/ y o ich ſprawách/ kto
- 11: re ym oobliwie przywłaſzczáne bywáią: Będzie vczył Ple
- 12: ban/ iż náuká o tych táiemnicách w Kredzie krotko ſie zá
- 13: myka. Bo iáko to obaczyli Przodkowie náſzy/ ktorzy tho
- 14: Kreda nabożnie y pilnie robieráli/ oobliwie ná trzy części
- 15: ták ſie dzieli/ iż w iedney opifuie ſie pierwſza oobá Boſkiey
- 16: náтуры/ y dziwna ſprawá wſzego ſtworzenia.(*marg*) Kredá rozdział. (-) W drugiey/
- 17: opifuie ſie druga [!] oobá/ y táiemnicá ludzkiego odkupienia. A

strona: 10

Wierzę w Bogá.

- 1: w trzeciey/ tákże okázuie ſie z rozmaitych y ſłuſznych dowodow
- 2: trzecia oobá/ ktora ieſt początkiem y ſzrodłem ſwiętobliwo
- 3: ſci náſzey. A ty cząftki Kredá/ nieiákim podobieńſtwem/ kto
- 4: rego náſzy Oycowie częſto wzywáli/ członkami zowiemy. Bo
- 5: iáko w cielem/ część od części członki dzielą/ ták też w tym Wiár
- 6: ry wyznániu/ ſłuſznie y przyſtoynnie członkiem to zowiemy/ co
- 7: kolwiek o káżdey części z oobná wierzyć mamy. (*marg*) Członki Kredá przecz zowią.
(-)Wierzę w Bogá Oycá Wſzechmogącego/
- 8: Stworzyciela Niebá y Ziemie.

- 9: TY łłowá thák śie rozumieią. Pewnie wierzę/ á nic
- 10: niewątpiąc wyznawam/ Bogá
- 11: być pierwłżą
- 12: w Troycy Świętey ofobę/(*marg*) Członku pierwłżego wykłád. (-) ktory fwą władzą w
- 13: łzechmocną/ niebo y ziemię/ y tho wzyłtko cośię
- 14: kolwiek w niebie y ná ziemi náyduie z niczego łtworzył/ y łtwo
- 15: rzywłży záchowywa y rządži. A nietylko tho wierzę łercem y
- 16: vłty wyznawam/ ále też/ ku temu Pánu Bogu/ iáku ku nay
- 17: wyłłżemu y nadołkonáłżemu dobru/ co naypilniey mogę/ vłsi
- 18: łuię. A to niechay będzie krotkie opifánie tego Artikułu pier
- 19: włżego. Ale iż śie wielkie táiemnice iákmiarz w káždym łło
- 20: wię zámýkáią/ tedy ma ie Pleban pilnie łobie teraz rozbieráć/
- 21: żeby lud Chrześcijáńłki/ (ileby mu Pan Bog vžyczyć raczył0
- 22: z boiáźnią y z łtráchem przyłtěpowáł ku rozmyłłaniu chwały
- 23: iego wielmoźności. A to łłowo Wierzę ná tym mieyłcu/ nieznámionuie nam
- 24: baczenie/ domyłłanie/ áłbo iákie mniinánie:(*marg*) Wierzę co známionuie. (-)ále/ iáko
- nas v
- 25: czy Piłmo Boże/ niepochybne y naypewnieyłze przyzwolenie/
- 26: ktorym vmyłł człowieczy mocnie y łtátecźnie wierzy Pánu Bo
- 27: gu/ gdy nam łwoie táiemnice odkrywa. A przeto then wie
- 28: rzy/ (iáko tu rozmiemy Wiáre) ktory pewien częgo iest/ y
- 29: wátpłiwołci żadney niema.(*marg*) Ktho wierzy prawdźiwie. (-) A niechay nikt
- nirozumie/ áby
- 30: tá wiadomołć ktorą przez Wiáre miewamy/ dla tego nieby
- 31: łá pewną/ iż oczýmá tego niewidźimy/ co nam Wiárá wie
- 32: rzyć każe: (*marg*) Wiárá niz oko pewnieyłża. (-)bo łwiáłtołć Boża/ przez ktorą ty rzeczy
- poymu
- 33: iemy/ ácz ich ná oko niepokázuie/ włzákźe nam o nich wátpłić
- 34: niedopułłzcźá. Abowiem Pan Bog/ ktory łwiáłtołci rołka
- 35: zał áby ciemnołć ołwieciłá/ ten też ołwieca łercá náłze/ aby

- 36: nam tak Ewangelia/ iako tym ktorzy giną/ zaomiona niebyła.(marg) 2. Cor.2. (-) Przeto
choc patrząc będziez na przyczynę po
- 37: Ipolitą Iтворzenia y rządu Bofkiego/ choć też na ofobliwe
- 38: duchowne Ipofobiecie/ Iłufznie wierni ludxie wyznawaią/ iż
- 39: w Bogá Oycá wierzą.
- 40: Ale mimo ty wykłady kthorefmy iuz powiedzieli/ będzie
- 41: Pleban vczył/ kiedy to imię OCIEC ludzie vłfyfzą/ iż ku
- 42: wyższym táiemnicam fwoię myśl máią podnoić. (marg) Nabożne Boftwá rozmyślanie w
tym słowie Oćiec. A co Ią zá włafności perfon. (-)Bo Pímo
- 43: S, przez to Iłowo Oćiec/ poczyna to nam oznáymiác/ co w
- 44: oney niedoIstepney Iwiátłości/ gdzie Bog mieIzka/ ieft zákry
- 45: to: á czego rozum ludzki/ nierzkąc poiąc/ ále áni domyślác
- 46: sie niemoże. A znaczy to imię/ iż w iedney iftności Boftwá/
- 47: nietylko iednę ofobę/ ále y rozdzielność ofob wierzyć mamy.
- 48: Bo trzy Ią perfony álbo ofoby w iednym Boftwie: Oycá/
- 49: ktory od żadnego nie ieft vrodzon:(marg) Perfon w Boftwie liczbá y rozdział. (-) Syna/
kthory ieft przed
- 50: wIzyItkimi wieki od Oycá vrodzon: Duchá Iświętego/ kto
- 51: ry także od wieku z Oycá y z Syná pochodzi. Ale Oćiec w ie
- 52: dney iftności Boftwá/ ieft piewfzą perfoną: ktory z iednym
- 53: Synem fwoim/ y z Duchem S. y Bogiem iedny/ y Pá
- 54: nem ieft iednym: Nie w ofobliwosci iedney perfony/ ále w
- 55: Troycy iedney iftności. W tych tedy trzech perfonách/ ponie
- 56: waż niegodzi sie ábyfmy co roznego á onym niepodobnego my
- 57: ślic mieli/ tedy po rozdziale tylko ich włafności/ zrozumieć ie
- 58: będziemy mogli.(marg) Włafności perfon. (-) Abowiem Ociec ieft nieurdzony/ Syn od
- 59: Oycá vrodzony/ á Duch S. od obudwu pochodzi. Y thák
- 60: trzech perfon/ też iftność y też bytność wyznawamy/ że w wy
- 61: znaniu prawdziwego y wiekuiItego Boftwá/ wierzyć y na
- 62: bożnie á Iświętobliwie wielbic mamy y włafność w perfonách/

- 63: y iedność w iŃtności/ y rowność w Troycy. Bo co powieda
- 64: my że Oćiec ieft pierwŃzą perŃoną/ nie ták to rozumiec mamy/
- 65: iákoby w torycy było co pierwzego álbo poŃledniego/ co
- 66: więtfzego álbo mnieyŃzego:(*marg*) Bog Oćiec iáko ieft pierwŃzą perŃoną. (–) vchoway nas Boże tákiego niepo
- 67: bożnego mniemánia/ gdyż Wiárá ChrześcijańŃka/ we trzech
- 68: perŃonach/ iednę wieczność/ y ieden MágeŃtat chwały wy
- 69: znawa. Ale Oycá przeto pierwŃzą oŃobą prawdziwie y bez
- 70: wątpienia być wyznawamy/ iż on ieft początkiem bez począt
- 71: ku: ktora perŃoná iáko od inŃzych ieft rozdzielna właŃnością
- 72: OycowŃką/ ták iey to fámeý oŃobliwie należy/ iż od wieku v
- 73: rodziłá Syná. Bo iż też Bog zawżdy Oycem był/ potym Ńie
- 74: nam znáczy/ kiedy w tym náŃzym wyznániu miánuiemy zła
- 75: czone imioná/ Bogowe y Oycowe. Náđ to/ Ńtworzył też z niczego duchowne Ńtworzenie/ to
- 76: ieft/ niezliczone Angioły/ kthorzy przed Pánem Bogiem Ńto
- 77: iác/ iemuby Ńłużyli:(*marg*) ANgiołow Ńtworzenie y ozdobi. (–)á ktore też potym ozdobił y ofláchcił/ o
- 78: Ńobliwym á dziwnym mocy y łáŃki Ńwoieý dárem. Bo kiedy
- 79: to mamy w PiŃmie S. iż Diabeł niebył Ńtałym w prawdzie/
- 80: tedyć Ńie y to pokázuie/ iż drudzy ođŃępni Angiołowie od po
- 81: czátku Ńwego/ łáŃką obdárzeni byli.(*marg*) Ioan.8. (–) O czym ták v S. Augu
- 82: Ńtiná mamy:(*marg*) AuguŃtin. lib.12.de Ciuit. cap.9. (–) Stworzył Pan Bog Angioły z dobrą wolą/
- 83: to ieft/ z **czyŃką** [!] miłością kthorą przy nim trwáią: zaráz y
- 84: przyrodzenie ich tworząc/ y łáŃką ie obdarzáiác. Skąd wie
- 85: rzyć mamy/ iż Angiołowie S. nigdy bez dobreý woley/ tho
- 86: ieft bez miłości Bożey niebyli. A co Ńie ich vmieiętności do
- 87: tycze/ mamy Ńwiádectwo w PiŃmie S: Ty moy Pánie ie
- 88: ŃteŃ Krol mądry/ iáko Angioł Boży mądrym ieft/ ábyŃ ro

- 89: zumiał wżyftko co ieft ná ziemi.(*marg*) *Angielska mądrość y moc. 2. Reg.14. (-) Nád*
tho/ Dawid Prorok
- 90: przydawa y moc Angiołom/ onymi fłowy: (*marg*) *Pfal.102. (-) Mocni w síle/*
- 91: czyniący przykazanie iego. A dla tego częfto ie Piłmo S. síłami
- 92: álbo mocarzmi y záftępem Páńłkim zowie. Wfzákże choć ci w
- 93: fzyłcy byli *dármi* [!] niebieskimi ozdobieni/ iednák wiele ich/ kto
- 94: rzy od Páná Bogá Oycá y ftworzycielá fwoiego odpádli/(*marg*) *Angielski vpad (-) á*
- 95: dla tego z nawyżłzego Niebá zrzuceni/ y w ciemną ciemnicę
- 96: ziemłką zámknieni/ dla pychy fwoiey wiekuifte męki ćierpią.
- 97: O ktorych Książę Apoftolłkie ták nápiłáło:(*marg*) *2.Petr.2. (-) Angiołom grze*
- 98: fznym Pan Bog nieprzepuścił/ ále linámi piekielnymi zwle
- 99: czone/ dał ie ná męki do głębokości Piekielney/ áby thám áż
- 100: do Sądu záchowáni byli.
- 101: Potym też/ ziemi vmocnionej ná fwym grunćie/ rofkazał P.
- 102: Bog fłowem fwoim w pośrzed światá ftánąc/ y to fpráwił/
- 103: áby sie podniofły gory/ á zniżyły polá ná tych mieyfcách/ kto
- 104: re ym wtwierdził. (*marg*) *Ziemie ftworzenie. Pfal. 103. (-)A iżby ziemie niezátpiály*
wody/ zámierzył
- 105: ym kres/ ktorego przeftąpić niemogą/ żeby sei niewracały áni
- 106: pokrywały ziemie. Potym nietylko ią przyodział y ochędożył
- 107: drzewy/ y wfzeláką zioł y kwiećia rozmáitością/ ále ią też nie
- 108: licznymi rodzajými źwierząt/ iáko przed tym wody y powie
- 109: trze/ nápełnił. (*marg*) *Ziemie ozdobá (-)Náoftátek z gliny ták człowieká w ćiele fpráwił/*
áby y nieśmiertelnym był/ y wćierpienia żadnego nie czuł!
- 110: A iżby to miał oboie/ nie mocą fwego przyrodzenia/ ále z do
- 111: brodzieyftwá Bożego.(*marg*) *Stworzenie Człowieká. (-) Bo Angioł Pánnie Máryey*
mátce ták
- 112: zwiáftował: Oto poczniefz w żywoćie/ y porodźifz fyná/ á
- 113: imię iego Iezus názowiefz.(*marg*) *Lucę 1. (-) A potym theż Iozpehowi Pánni*
- 114: Máryey oblubienicowi/ nietylko rofkazał áby ono dziećie tym

- 115: imieniem názwał/ ále mu też oznáymił/ czemu by go thák náz
- 116: wał/ ále mu też oznáymił/ czemu by go thák ná
- 117: zwáć miał: Bo mówił: Iozephie fynu Dawidow/ nieboy sie
- 118: wzięć Máryey żony fwoiey: Bo co sie vrodziło w niey/ z Du
- 119: chá S. ieft:(*marg*) Math.1. (-) porodzić fyná/ y názowiez imię iego Iezuf: ábo
- 120: wiem on lud fwoy od ich grzechow zbáwi.(*marg*) Iefus Zbáwićiel. (-)Bylic też inŕzy/
ktore tymże imieniem w Piśmie S. zwano.(*marg*) Iezufow ácz było miedzy ludźmi niemáło/
przed sie żadnego tym fpoŕobem iáko Páná Chriŕtuŕá niezvano. (-) Bo toż imię fyn Nawego/
ktory wŕtąpił ná Moyzeŕzo
- 121: we mieyŕce/ y lud przez Moyzeŕzá wywiedźiony z Egiptu/
122: przywiódł do obiecáney źiemie/ czego Moyzeŕz dowieŕć nie
123: mogli. Thákże y Iofedech fyn naywźłzego Kápłaná był ná
124: zwan tymże imieniem. Ale dáleko prawđziwiey náŕzego Zbá
125: wicielá tym imieniem zwáć mamy: ábowiem on nie iednemu
126: ludowi/ ále wŕzytkim wŕzech wiekow ludźiem/ iuż niemowie
127: głodem/ álbo niewolą Egiptŕką/ álbo Báibilońką vtrapio
128: nym/ ále będącym w ćieniu ŕmierći/ á ŕciŕnionym ćieźzkimi
129: grzechowymi y Szátáńskimi pęty vczynił ŕwiatłość/ vczynił
130: wyzwolenie y zbáwienie: á iefzcze ym ziednáł práwo y dzie
131: dzictwo do niebieŕkiego Kroleŕtwá/ y z Oyem ie ŕwoim po
132: iednáł. W onych thedy ktore dawno tym imieniem názywano
133: było/ widzimy że Pan Chriŕtus był figurowan/ od ktorego
134: ty dobrozieyŕtwá/ ktorefmy iuż wyliczyli/ wlane fą ná narod
135: ludzki. A inŕze imioná/ o ktorych było przerzeczo/ iż Syno
136: wi Bożemu od Bogá dáne być miały/ ku temu iednemu imie
137: niu Iefus/ wŕzyŕtki sie ŕciągáią. Bo inŕze imioná znáczyły tyl
138: ko poniekad zbáwienie/ ktore nam on dáć miał: ále to/ moc y
139: fpráwę zupełnego zbáwienia zámýka w ŕobie.
- 140: Imieniu IESVS/ ieft też imię CHRISTVS przy
141: dáne/ ktore pomázáncá znáczy: á zámýka w ŕobie/ y doŕtoień

142: ńtwo/ y vrząd. (marg) CHRiftus pomázániec. (-)Nie iewt teź przwoite iedney rzeczy/
ále mu iewt

143: pofpolite z wielem inych ludźi.(marg) Pan CHRiftus iewt Krolem/ Kápłanem/ y
Prorokiem nawiętszym. (-) Bo náfzy oni ńtárzy oycowie/

144: Chriftufámi zwáli Kápłany/ y Krole/ kthore Pan Bog dla

145: zacności ich vrzędow/ pomázowác kazał. Abowiem Kápła

146: ni ńwymi wstáwicznymi modlitwami Pánu Bogu lud zálewá

147: iá/ bogu ofiárę czyniá/ y zá ludzie ńie modlá.(marg) Kápłański vrząd. Krolewńki. (-)

Ktory ńie począł z Duchá Swiętego/

148: národził ńie z dziewice Máryey.

149: MOgá rozuiec Ch

150: rzeńcijáni z thych

151: rzeczy kthore ńie w

152: pierwłzym Artyku

153: le wywiadły/ iż ńie

154: sńtáło wielkie y ofobliwe dobro

155: dzieyńtwo Ludziem narodowi

156: od Pána Boga/ ktory nas y

157: ńwobodził z niewoley tyránań cię

158: ńzkiego. Ale iewli przed oczymá

159: miec będziemy ráde y obyczay/

160: ktorym on to raczył ofobliwie v

161: czynic: tedy záprawde nád tę ńáńkę y dobrotliwońc iewgo/ nic

162: zacnieyńzego áni ńpániáńńzego nienaydziemy. Przeto wielkońc

163: tey táiemnice ku rozbierániu/ iá

164: ko rzecz ofobliwá y przednieyńszá náńzego zbawienia/ podawa:

165: Pleban od wykłádu Artykułu trzeciego pokázowác pocznie/ y

166: vczyć będzie/ iż ńie thák rozumie:(marg) Paná Chriftufowe poczęcie iákie. (-) Ze

wierzemy y wyznawa

167: my/ iż thenże Pan Iezus Chriftus iewdyny Pan náfz y Syn

- 168: Boży/ biorąc ná sie dla nas Człowiecze ciało w Pánieńkim
- 169: żywocie/ począł sie nie z nasienia męskiego iáko infzy ludzie/
- 170: ále nád wżyfitek obyczay przyrodzenia/ mocą ducha S. tak iż iednałz
- 171: perfoná Bogiem trwáiąc/ czym od wiekow był/ Bo
- 172: giem zoftawáiąc/ sftał sie też Człowiekiem/ czym przed thym
- 173: niebył. A ty fłowá iż tak rozumiane być máią/ iáwnie sie po
- 174: kázuie z wyznania S. Concilium Constántinopolśkiego/ ktore
- 175: tak mowi:(*marg*) COnftántinopolśkiego Concilium wiará/ o wcieleniu p. Chriftofowym
- (–) Ktory dla nas ludzi/ y dla zbáwienia náłzego/ z nie
- 176: bá sftąpił/ y w cielon iest z Duchá Swiętego/ z Máryey dzie
- 177: wice/ y sftał sie Człowiekiem. Toż ten ktory z pierśi tegoż Páná y Zbáwicielá/
- 178: wyrozumienie tey głębokiej táiemnice wyczerpnął. Bo kiedy ná
- 179: turę Słowa Bożego opifał onymi fłowy: Ná początku bylo
- 180: Słowo/ á Słowo bylo v Bogá/ á Bog był Słowo(*marg*) Ioan.1. (–)tedy ná
- 181: oftátek tak zámknął: A Słowo sftáło sie Ciáłem/ y w nas
- 182: miełzkáło.(*marg*) Złączenie dwoich nátur Páná Chrif. w iedney perfonie. (–)

Artykuł trzeci Kredá.

Szeroko S. Ewángeliſtá Páná Chriftofowego Náro

- 183: dzenia Hiſtoryą opifał/ o ktorey nam tu wiee mowić nietrze
- 184: bá/ poniewaž iá Pleban łobie przeczytać może. Iedno niechay
- 185: sie ftara/ áby ty táiemnice ktore ku náłzey náuce łą nápiſáne/
- 186: były w myſli y w fercá Chrześcijańskie wpoione.(*marg*) Lucę.1. (–) (*marg*) Roman. 15. (–)Naprzod/ áby
- 187: wfpomináiąc tak wielkie dobrodzieyftwá/ dziękowáli P. Bo
- 188: gu od ktorego ie máią. Potym/ áby im ten wielki y ofobliwy
- 189: przykład pokory/ ku náśládowaniu przekládał.(*marg*) Pożytki z národzenia Pánśkiego przeciw hárdości. (–) Bo což nam
- 190: pożytecznieyſzego/ á ku złożeniu pychy y nádętych myſli náłzych
- 191: przyſtoynieyſzego być może/ iáko to/ kiedy częſtokroć wfpamię
- 192: táwác będziemy/ iż sie Pan Bog tak zniżył/ áby ludziem wzy

- 193: czył chwały swoiey/ á ich krewkości y niedoftátki ná sie przy
- 194: iął? Iz sie tez sftał człowiekiem/ á będąc nawyższym y niezá
- 195: mierzonym w Mágestacie/ człowiekowi fluzyl: gdyż ná iego
- 196: tylko fámego fkinienie/ boiá sie y drzá przed nim (iáko mowi
- 197: Piřmo) filary niebiełkie: á iz sie ná ziemi vrodził ten/ kthorego
- 198: w niebie chwałá Angeli.(*marg*) Iob. 26. (-) Czegoż my tedy czynić niemamy/ á
- 199: byřmy Pánu Bogu kwoli byli/ gdyż on thákie rzeczy dla nas
- 200: dżiałá? Z iáká ochotá/ z iáká rádością/ mamy wřzyřtki flutki
- 201: pokory řwiřtey/ y miłowác/ y przyymowác/ y řywotem ná
- 202: řzym wyráżác? Niechay tu obaczáią Chrzeřcijánie/ iáka pożyteczney náuki
- 203: Pan Chriřtus vczył nas przy řwoim národzeniu/ pierwey niřli
- 204: mowić poczáł.(*marg*) Páná Chriřtuřowe národzenie vbogie/ pokory nas vczy. (-)Vrodził
- řie vbogim/ vrodził řie w gořinnym
- 205: domu iáko pielgrzym/ vrodził řie w niczemnym řłobie/ vrodził
- 206: řie řzod řimy. Bo ták piřze S. Lukářz. Sftáło řie kiedy tám
- 207: byli/ wypeřniły řie dni áby (Pánná) porodžiłá/ y porodžiłá
- 208: řyná řwego pierworodnego/ y pieluchámi go powiłá/ y połóży
- 209: łá we řłobie/ ábowiem niebyłó iemu mieyřce w gořinnym do
- 210: mu(*marg*) Lucę 2. (-) Y mogłze Ewángeliřtá wřzyřtek niebá y řiemie Mágestat
- 211: y chwałę/ vniřeńřzymi řłowy ogárnác? A niepiřze izby niebyłó
- 212: mieyřce w gořinnym domu/ ále iz niebyłó temu kthory mowi:
- 213: Moy ieřt okrąg řiemie y zupeřnoř iey. Czego teř drugi Ewán
- 214: geliřtá pořwiádcza Do włářnego řwego przyřzedł/ á řwoi go
- 215: nieprzyięli.(*marg*) Přal.49. Ioan. 1. (-) To kiedy będą Chrzeřcijánie przed oczyma mieć/
- thedy nie
- 216: chay myřlá/ iz Pan Bog chćiał przyiác ná sie niřkoř y krew
- 217: koř cíáłá nářzego/ áby ludzki rodzay ná nayřřzym řłopniu do
- 218: řtoynořci połáđził.(*marg*) Syná Bořego wćielenie/ z iákim nábořenřtwem ludzie máią
- obchodźić. (-) Zadna rzecz więcey poruřzyć řerc y vmuřłow nářzych nie
- 219: moře/ ád tę fámę/ kiedy vtrápienia/ boleřci/ y męki iego wřzy

- 220: łtki łbie rozmyślamy á rozważamy. Abowiem gdyby kto dla
- 221: nas ćierpiał włyzyłtki boleści/ nie z łwey dobrej woley/ ále kto
- 222: rychby łie vchronić niemogł/ tedybyłmy tego zá wielkie dobro
- 223: dzieyłstwo poczytác iemu niemogli: ále gđzieby dla nas chutli
- 224: wie łmierć podiał ktoreyby prozen być mogł/ thedy zápraw
- 225: dę to iełł ták wielkie dobrodzieyłstwo/ iż teź y nawđziecznieyłzy
- 226: człowiek/ nierzkác áby ied oddác/ ále theź nidyby vmyłem łwo
- 227: im im dzieki dołłatecznie ogárnać niemogł. A z tąd wielką y oło
- 228: bliwą przeciwo nam miłóść Pána Chriłtułową/ y Bołką á
- 229: niezmierną záłługę iego poznać możemy.
- 230: A iż go wyznawamy być pogrzebionym/ nie iełł tho táká
- 231: częłć Artykułu/ ktoraby w łobie łwą ołobną trudnołć miałá/
- 232: mimo to co łię iuz o łmierći powiedziało. (*marg*) Pogrzeb Pánu CHRiłtułowi czemu
- wyražiają/ á co rozmyłłac mamy w iego łmierći. (–)Bo iełłi wierzymy
- 233: że Pan Chriłtus vmárł/ tedy łácno teź temu mieyłce damy/ iż
- 234: iełł pogrzebion. Ale to przydano dla tego: Naprzod/ ábyłmy
- 235: o iego łmierći niewątpili. Bo to wielki znák iełł czyiey łmier
- 236: ći/ ieli ćiałá iego pogrzeb vkażemy. Potym/ áby cudo Zmar
- 237: twychwłłtánia bárziew ołławione y obiáłnione było. A nietyl
- 238: ko wierzymy/ iż ćiało Pána Chriłtułowe pogrzebione było/
- 239: ále teź ołobliwie nam tymi łłowy znác łie dawa/ iż Bog iełł
- 240: pogrzebion: (*marg*) Iáko łie to mowienie rozumie/ Bog vmárł/ Bog pogrzebion. (–)iáko
- teź wedle Wiary Chrzełćijańłkiey prawdzi
- 241: wie mowimy/ iż Bog vmárł/ iż łie z Panny národził. Bo
- 242: poniewáz łie Bołtwo nigdy z ćiałem nierozłłtało/ ktore w grobie
- 243: iełł wložono/ thedy prawdziwie wynawamy że Bog był po
- 244: grzebion. A dołyc bęđdzie ná Plebaná vczyć o pogrzebie y o mieyłcu
- 245: iego/ to co S. Ewángeliłtowie opifałi. Włzakże dwie rzeczy
- 246: tu ołobliwie mamy obáczać: pierwłzą/ iż ćiało Pána Chriłtu
- 247: łowe namniey w grobie nárułzone niebyło/ o ktorym ták Pro

- 248: rok przepowiadał:(*marg*) Math 27. Marci 15. Lucę 23. Ioan. 19. (-) Niedopuszczisz
Świętemu twemu znać na
- 249: rufzenia.(*marg*) Pfal. 15. Act. 2. (-)Druza rzecz iest/ ktora sie ku wżyftkim częściam Ar
250: tykułu thego ściągą/ iż pogrzeb/ także vmęczenie y śmierć/
251: Pánu Chriftułowi iáko człowiekowi/ á nie iáko Bogu nale
252: ży: Bo cierpieć y vmrzyć/ tylko człowieczey naturze przywoi
253: ta: Acz tho wżyftko też Bogu przypifuiemy/ przetho iż oná
254: perfoná ktorey to prawdziwie przypifuiemy/ wełpolek y Bo
255: giem doskonałym/ y Człowiekiem doskonałym byłá. Tośmy krotke o Pánfkiey nam bárzo
pożyteczney męce y o
256: śmierci chcieli powiedzić. Boże day ábyfmy táiemnice thy/
257: wftáwicznie w łercách nálznych mieli/ á z PANem połpołu
258: ćierpieć/ y vmierác/ y pogrzebać sie vczyli: áby potym od
259: rzuciwfzy wżeláką zmázę grzechu/ á ku żywotu wiecznemu z nim
260: zmartwychwáfzzy/ bylibyfmy godni niegdy zá iego łáfką y
261: miłóśierdżim/ sftác sie vcześnitki chwały y Kroleftwá nie
262: biełkiego.
- 263: Złtąpił do Piekłá/ trzeciego dnia
264: zmartwychwstał. BARZO pożyteczna
265: rzecz iest y potrze
266: bna/ wiedzić ch
267: wałą pogrzebu Pá
268: ná nálzego IEfu
269: Chrifotá/ o ktoreyefmy teraz mo
270: wili: Ale potrzebnieyfza iest lu
271: du Chrześcijańkiemu/ poznać
272: zacne triumphy ktchore otrzymał
273: zwałczywfzy Szátáná/ y Pie
274: kło złupiwfzy. o którym zwycię
275: ftwie wełpolek y o zmartwych

- 276: wftanie słuźnie mogło ośobno opifáne być/ iednák my náślá
- 277: duiąc S. Oycow/ zdáło śie nam żebyfmy ie z Zftápieniem do
- 278: Piekłá zláczyli. W pierwfzey tedy części Artykułu tego/ to
- 279: nam ku wierzeniu podobano ieft/ iż/ kiedy iuż Pan Chriftus v
- 280: márl/ dużá iego do Piekłá byłá/ y grobie leżáá. To gdy powieda
- 281: my/ dźiwowác śie temu nietrzeba/ ponieważeśmy tho iuż nie
- 282: raz pokazáli/ iż áczkolwiek dużá byłá od ciááá odefzłá/ iednák
- 283: nigdy Boftwo/ áni od dużze áni od ciááá oddzielone nie byłó. Bo iefli chcemy mowić o zmártwychwftaniu/ to ieft o przy

strona: 50

wroceniu do tego żywotá ktory ma w łobie powinowáctwo

- 1: śmierci: tedyć przed Pánem Chriftusem wiele ich Zmártwych
- 2: wkrzeźzonych byłó/ ktorzy iednák włyfscy tym fpołobem ozy
- 3: li/ áby záś vmárli: Ale Pan Chriftus ták zmártwychwftáá/
- 4: zwyciężywły y potłumiwły śmierć/ iż iuż więcey vmrzeć ni
- 5: może: Co śie z onego iáfnego świádectwá vkázuie:(*marg*) Roman.6. (-)Chriftus
- 6: powftawły zmártwych/ iuż więcey nie vmiera/ śmierć mu
- 7: więcey niebędzie panowáá. A to co w tymże Artykule przykádáią (Trzeciego dnia)/
- 8: Pleban ma wykłádác/ áby ludzi niemnimáli/ iż Pan Chri
- 9: ftus przez włyfłtki trzy dni w grobie był.(*marg*) *Trzy dni Páńfkicy w grobie bytności/ iáko liczyć mamy. (-)* Bo poniewaź przez
- 10: wáły dzień przyrodzony/ y przez część przeźłego/ y przez dru
- 11: gá dnia pośledniego w grobie trwáá/ dla thego prawdźiwie
- 12: powiedamy/ iż trzy dni w grobie leżáá/ y trzeciego dnia zmar
- 13: wychwftáá.(*marg*) *Pan CHriftus czemu trzeciego dnia zmártwychwftáá. (-)* Abowiem
- iżby Boftwo fwoie okazał/ zmártwych
- 14: wftania fwego ná koniec świátá odłóżyćc niechciał: A zá śie
- 15: ábyfmy go być prawdźiwym Człowiekiem y prawdźiwie v
- 16: márlým wierzyli/ nie wnet po śmierci ále trzeciego dnia czył:

17: ktory čás ku doświadczeniu prawdziwey śmierci dośtateczny
18: był. Oycowie pierwżego Conftántinopolſkiego Concilium do
19: tego mieyſcá przyłożyli/ Wedle Piſmá: Co wzięwſzy od A
20: poſtoła dla tego w then ſkład Wiary przyłożyli/ iż tájemnicę
21: Zmartwychwſtánia byc bárzo potrzebną vkázuie tenże Apo
22: ſtoł tymi ſłowami:(*marg*) Zmartwychwſtánie P. Chriſtuſowe ku wierzeniu bárzo potrzebne.

(-) Ieſliż więc Chriſtus nie zmátwychwſtał/ te

23: dyc prozne ieſt kazánie náſze/ prozna ieſt y Wiará wáſzá. A ie
24: ſli Pan Chriſtus nie zmartwychwſtał/ tedyc prozna ieſt Wiá
25: rá wáſzá:(*marg*) 1.Cor.15. bo ieſzcze ieſteście w grzechách wáſzych. (-) Przetho
26: kiedy S. Auguſtin Wiarę tego Artykułu z podziwieniem ro
27: zmyſłał/ tedyc tak nápiſał: Nie wielkać to rzecz ieſt/ wierzyć
28: iż vmárł Pan Chriſtus/ bo to y Pogáni/ y Zydowie/ y źli
29: wſzyſcy wierzą: To wſzyſcy wierzą że vmárł/ ále Wiará Ch
30: rześcijánſka ieſt Chriſtuſowe zmartwychwſtánie. To nam zá
31: wielką rzecz ſtoi/ iż wierzymy że zmartwychwſtał. A z tąd tho
32: poſzło/ iż częſtokroć Pan o ſwoim zmartwychwſtánium powie
33: dał/ á prawie nigdy ſie o męce ſwoiey z Apoſtoly nierozma
34: wiał/ áby też o zmartwychwſtánium mowić nie miał. W drugiey części tego Artykułu/ thák
mamy: Siedzi

35: ná prawicy Bogá Oycá.

36: Ná tym mieyſcu figurę/ to ieſt ſłow nieiáką odmiánę/ ſwię

37: temu Piſmu poſpolitą obáczác mamy: á to gdy człowiecze na

38: miętności álbo też y członki Pánu Bogu przywłafzczamy/ ro

39: zumowi náſzemu folgując.(*marg*) Propus. (-) Bo ponieważ Bog ieſt Duch/ nie

40: możemy w nim nic ciełelnego rozumieć. Ale iż miedzy ludźmi

41: tak rozumiemy/ że ten ma wietſzą część ktory ná prawey ſtro

42: nie ieſt poładzeni:(*marg*) Pan CHriſtus iáko ná prawicy Bożey ſiedzi (-) przeto tę rzecz

też przywłafzczáiąc ku niebie

43: ſkim rzeczám/ ku wyſławieniu chwały Pána Chriſtuſowe/

- 44: ktorey iáko człowiek nád inŕze ludźie dońtał/ wyznawamy że
45: on iefť ná prágwicy Oycowŕkicy.
46: A to ŕłowo/ Siedźi/ ná tym mieyŕcu nie znáczy pońáđenje
47: áłbo pońtánowanie ciáá/ ále znáczy mocne y ŕtáteczne otrzy
48: mánie nawiętłzey oney mocy Krolewŕkicy y chwały/ ktorą
49: wzięł od Oycá:(*margin*) [Eph. 1. \(-\)](#)o ktorym ták mowi Apóŕtoł: Wzbudziáiąc go
50: zmartwych/ y pońtánawiáiąc ná prágwicy ŕwoiey w niebiesiech
51: nád wŕzytłkimi Kŕŕiętwy/ y mocámi/ y ŕiłámi/ y nád Páń
52: ŕtwy/ y nád wŕzelkie imię/ ktore bywa miánowane nietylko
53: ná tym/ ále teź ná onym przyŕżłym ŕwiecie: A wŕzytłki rzeczy
54: podłóżył pod nogi iego. Z ktorych ŕłow znáczy ŕie/ że tá ch
55: wań/ ták włáściwa y thák iefť Pánu Bogu óobliwa/ iż za
56: dnemu ŕtworzeniu ŕłużyć niemoże. Przeto teź ná drugim mie
57: ŕcu ŕwiadczy: A do ktoregoź keidy Anigolá rzekł: Siedz ná
58: prágwicy moiey?(*margin*) [Hebr.4 \(-\)](#) Ale wyrozumienie tego Arytkułu Pleban ŕzerzey
rozpowie/
59: onę Hiŕtoryą o Wniebowŕstąpieniu rozbieráiąc/ ktorą w Dźie
60: iách Apóŕtołłkich Lukáŕz S. bárzo porządnie opiŕáł.(*margin*) [Act.1. \(-\)](#) Przy kto
61: rey Hiŕtoryey wykłáďaniu/ to naprzod obácźác potrzebá/ że
62: wŕzytłki inŕze táiemnice ŕciągáią ŕie ku Wniebowŕstąpieniu iá
63: ko ku końcowi/ á iż ŕie w nim dołkonáłość y zupełność wŕzy
64: tłkich inŕzych táiemnic zámýka.(*margin*) [Wŕstąpienie P. CHRiŕtuŕowe do niebá/ iefť końcem](#)
[wŕzytłkich táiemnic. \(-\)](#) Bo iáko od wćielenia Páńłkiego/ wŕzytłki táiemnice y ŕpráwy Wiáry
náłzey ŕwoy po
65: czátek máią: ták teź pielgrzymowanie iego kończy ŕie Wnie
66: bowŕstąpieniem. K temu teź inŕze członki Kredowe/ ktore ku P:
67: Chriŕtuŕowi należą/ wielkie vniżenie iego y wzgárdę vkázu
68: ią: Ale ku tey rzeczy wyłózeniu ma Pleban obácźác/ iż ŕą dwa

czáły/ ktorych káždy przed oblicznością Páńfką Itanáć/ á ze

1: wżyftkich myśli/ vczynkow fłow li

2: czbę czynić/ á potym fkaźń fędźiego odnieść musí.(*marg*) Sądu Bożego dwa czáły. (–)

Drugi zásię czál ieft/

3: keidy dnia iednego/ y ná mieyfcu iednym/ wżyfcy zaráz ludzie

4: przed Itolicą fdźiego Itaná/ áby káždy z ofobná (ná co wżyft

5: kich wiekow wżyfcy ludzie pátrzyć/ y przyfłuchywać będą)

6: poznał/ iáki dekret álbo fkaźń przeciwko niemu wynidzie:(*marg*) *Particulare iudicium.*

Sąd póspolity. (–) kto

7: rey fkaźni wyrok/ ofobliwą męką y wielkim vtrapieniem złym

8: y przezbożnym ludziom będzie: pobożni zásię y fprawiedliwi/

9: wielką z niey zaplátę y pożytek odniofą/ kiedy się okaże/ iákim

10: kto ná świecie był. A ten fąd póspolitym zową.(*marg*) *Vniuerfale iudicium.* (–) Gdzie

też potrzebá vkázác co tego ieft zá przyczyná/ iż po

11: właściwym káżdego człowieká fądźie/ iefzcze drugi fąd wżyt

12: kim póspolity fprawowan być ma.(*marg*) *Po pierwżym fądźie czemu będzie drugi fąd.*

(–) z ktorych

13: to rzeczy/ álbo zaplátá álbo męká ludziom vmárłym pomnaża

14: na

15: má być musí/ gdyż ten pożytek álbo też tá nędzá/ ktora się ná

16: wiele ich ściągá/ niedrzewiey weźmie fwey koniec/ áz dzień o

17: Itáteczny przydźie: tedyć się godziło/ áby o tym co się dobrze

18: álbo źle czyniło y mowiło/ dofkonałe vznánie było: Nád to/ cokolwiek dobrzy y źli ludzie ná świecie czynili/

19: poniewáž to póspółu z ciáły czynili/ tedy tho być musí/ żeby

20: dobre y złe vczynki ściągály się ná ciáłá/ kthore onych fpraw

21: narzędámi były.(*marg*) *Przyczyná 6.* (–) Bárzo się tedy godziło/ áby ciáłá wefpołek

22: z duřzými swoimi/ fłufzney zaplátý wieczney chwały álbo też

23: męki dořtały: co bez wżyftkich ludzi zmartwychwřtánia/ y

24: bez póspolitego fądu byc niemogło. Tedy nátychmiałt fpytał: W kimże

25: ście tedy pokrzceni? Którymi słowy znać dał/ iż własne Ar

strona: 65

Artykuł ośmy Kredá.

tykułu tego rozumienie/ ieft bárzo potrzebne wierzący:(*marg*) Pożytek zrozumienia ártykułu tego. (-)z kto

1: rego ten pożytek ofobliwy odnołżą/ iż gdy pilnie rozmyśláią/

2: że cokolwiek máią/ tego z łálki y z dárú Duchá S. doftáli/

3: tedy poczynáią łámi o łobie łkromnie y pokornie rozumieć/ á w

4: Bołkiey obornie swoię włzyftkę nádźieią pokłádác. A to Ch

5: rześcijáńkiemu człowiekowi k nawyżłzey mądrości y łzczę

6: śliwości pierwłzy łtopień być ma. Wykład tedy Artykuł tego/ począc máią od poznánia te

7: go słowá (Duch Święty) Bo poniewáz to słowo/ y iedná

8: ko/ y prawdziwe/ ták Oycu iáko Synowi przydawano by

9: wa: (ábowiem obádwá y Duch łą/ y Święty: gdyż wyzna

10: wamy że Bog ieft Duch)(*marg*) Tho słowo Duch Święty rozmáicie śie rozumie. (-) A włzákże celnieyłze y włásnieyłze Duchá S. łkutki

11: Prorok wyliczá:(*marg*) Efaię 11. (-)Iáko/ Duchá mądrości y rozumu/ Duchá

12: porády y mocy: Duchá vmiejętności/ y pobożności: y Duchá

13: boiáźni Páńłkiey. Kthore zowiemy dármi Duchá Świętego:

14: podczas ym tehż imię Duchá S. przywłáfczamy. Przeto S.

15: Augułtin mądrze vpomina/ że trzebá pilno ná to báczyć/ keidy

16: w Piłmie S. tego słowá (Duch S.) bywa zmianka/ áby

17: łmy mogli rozeznáć/ ieftłize trzeciá w Troycy S. ołobę/ álbo iey

18: łkutki y łpráwy dáie znać.(*marg*) Augułt. Li.15. de Trinitate Capit.18. 19. (-) Aboiwem thy dwie rzeczy/ ták śie

19: bárzo iedná od drugiey dzieli/ iáko wierzymy że śie dzieli łtwo

20: rzyćiel od rzeczy łtworzonych. A tym pilniey to wykládác po

21: trzebá/ iż z tych dárów Duchá S. Chrześcijáńłkiego żywotá

22: przykázánia czerpamy: y poczuć możemy/ ieftłize w nas ieft Duch

23: S. Ale nád infze iego známienite dary/ one łáfkę wysłáwiác

- 24: mamy/ kthora nas czyni śpráwiedliwymi/ y znáczy nas Du
- 25: chem S. obietnice/ ktory ieft zadátkiem dziedzictwá náłzego.(*marg*) Ephes. 1. (-)
Abowiem tá łáfká/ fercá náłze bárzo z Pánem Bogiem złącza
- 26: zwiąłką miłości. Zá czym teź tho przychodzi/ iż my wielkim
- 27: nabożeńftwem zápaleni/ ná nowy żywot śie vdawamy: á síta
- 28: wśzy śie vczeńtniki Boskiej náтуры/ y zowiemy śie fyn
- 29: mi Bożymi/ y prawdźiwie iemi iefteśmy.(*marg*) 1. Ioan. 3. (-) Wierzę Święty Kościół
Powfzechny.
- 30: Z Iáką pilnością ítá
- 31: ráć śie máią Pleba
- 32: ni/ áby thego dzie
- 33: wiątego Artykułu
- 34: prawdę Chrześci
- 35: ánom wyłóżyli/ łatwie śie to po
- 36: znác moze/ iefli przynámniey dwie
- 37: rzeczy obáczać będziemy. Pierw
- 38: wśzą/ iż (iáko S. Auguśtin świád
- 39: czy) Prorocy iáwniey y otworzy
- 40: ściey o Kościele/ niź o Pánu Ch
- 41: riftuśie mowili: przegłádáiąc to/
- 42: iż Kościołem dáleko więcey ludźi obładzić y ofzukác śie mo
- 43: gło/ niźli w táiemnicy Wćielenia Páńłkiego.(*marg*) Aug. Con.2. in Pfal.30. O Kościele
iáwniey Prorocy niz o Pánu Chriftuśe mowili/ czemu? (-) Bo domowy Kościół Priłki y
Aquille/ każe pozdráwiác. (*marg*) Colof.4. 1. Tef.1. Rom. 16. 1. Cor.16. (-)Y ná infzym
mieyfcu: Pozdrawiáią was (práwi) w Pánie
- 44: wielce/ Aquillá y Priścillá z domowym fwoim Kościołemm
- 45: Tákież do Philemoná Piźzac/ tego śłowá vżywa. Podczas teź imieniem Kościołá/ znáczą
śie Przełózenie y
- 46: Pásterze. Iefli cię niepośłucha/ (mowi Pan Chriftus) po
- 47: wiedz Kościołowi: ná którym mieyfcu/ rozumieią śie Przeł

48: ożeni Kościelni.(*marg*) Przez Kościół znaczą się Páfterze. Math.18. (–)Ale y ono mieyfce Kościołem zową/ ná ktore się ludzie ál

49: bo dla Kazania/ álbo dla ísprawy iákier świątobliwey íchodzą. (*marg*) Kościół budowany. (–)Ale w tym Arytkule zwłafzczá/ tho słowo Kościół/ ípolne

50: złych y dobrych zgromádzenie/ á nie Przełożone thylko/ ále

51: też y ty ktorzy posłufzni być máią/ známionuie.

52: Trzebá theż będzie opowiedzieć Chrześcijanom Kościoła

53: tego włafności/ z ktorychby mogli obáczyć/ iáko wielkie do

54: brodziefitwá od Páná Bogá wzięli cí/ ktorym się w tym Ko

55: ściele vrodzić y wychowác doftáło. Pierwíza tedy włafność

56: w Kredzie Oycow S. opifána íeft/ że Ieden íeft Kościół.(*marg*) Kościoła Powfzechnego włafności. (–) Ie

57: dná íeft (práwi) gołębicá mojá/ íedná íeft śliczna mojá. A

58: táka wielka gromádá ludzi/ ktora się ták dáleko y fzeroko ro

59: złała/ Iednym íeft názwana dla tych przyczyn/ ktore S. Pá

60: weł do Ephezow nápifał:(*marg*) Cant. 6. Kościół czemu IEDNYM zową/ á ktho íj rządzi.

(–) Bo íednego Páná/ íednę Wiárę/

61: y íeden tylko Krzeft być wyznawa. Ieden też íeft Kościoła te

62: go íprawcá y rządzcá: Niewidomy Pan Chríftus/ kthorego

63: Oćiec wieczny dał głowá nád wfzyftkim Kościołem/ ktory

64: íeft cíáło íego:(*marg*) Ephel.4. (–) ále widomym íeft ten/ ktory będąc práwym

65: Piotrá głowy Apoftolíkier námíeftnikiem/ Rzymfká Stolicę

66: trzyma:(*marg*) Ephel.1. Papieź íeft widomym íprawcá Kościoła. (–)o ktorym to było wfzyftkich Oycow S. rozumienie/

67: y ná to się wfzyfcy zgadzáią/ że tá głowá widoma/ ku poftá

68: nowieniu y záchowáníu íedności Kościelney/ bárzo była po

69: trzebna. (*marg*) Swiádectwá Oycow S. o Zwierzchności Pápiefkier. (–)Co też ofobliwie obaczył y opifał. S. Hieronym/ ták

70: przeciwko Iowinianowi tymi słowy: Idnego wybieráią/ áby

71: przez tho głowy poftánowienie/ przyczyná Odfzczepieńftwá

- 72: zgładzoná byłą: iáko tež y do Dámázá piřąc: (*marg*) Hieron. Lib.1. contra Iouin. Epist. ad Damafum. (-)Wen zazdrości/
73: niechay powaźność Rzymfkiey zwierzchności wřtapi z namie
74: řtnikiem rybitwowym/ y z wczniem Krzyżowym mowię. Abowiem onym tylko mieřcie godźiło się
75: Pánu Bogu Ofiáry czynić. iż tež tylko w łámych Bożym Ko
76: ściele á nigdzie indzie náyduie się chwałá prawdziwa/ y praw
77: wdźiwa Ofiará/ ktoraby się iakoźkolwiek Pánu Bogu mogła
78: podobáć. Náoftátek tego tež o Kořciele wczyc potrzebá/ iáko to ku
79: człónkom Wiáry zależy/ iż wierzymy Kořcioł. Bo choć to ká
80: źdy rozumem y řmyřłem obaczy/ iż Kořcioł ieřt ná źiemie/ tho
81: ieřt ludźi zgromádenie ktorzy Pánu Chirřtułowi pořlubieni
82: y pořwięceni řą: y zda się/ że ku wyrozumieniu tey reczy Wiá
83: ry niepotrzebá/ gdyź áni Zydowie/ áni Turcy/ o tym niewą
84: pią: á wřzákże ony táiemnice/ ktoreřmy iuź częřciá pokazáli że
85: řą w Kořciele/ częřciá wkaźemy poty/ kiedy o Swiętořci
86: Wrzędu Kápláńfkiego mowić będziemy: myřł nářzá/ iuź nie
87: dowody iákimi zniewolona/ ále tylko řáma Wiářą ořwiecona/
88: porozumieć może. Gdyź tedy ten człónek nie mniery iáko y dru
89: gie człónki/ przechodźi moźność y řiłę rozumu nářzego/ thedy
90: řłufznie to wyznawamy/ że my poczátek/ wrzędy/ y godnořci
91: Kořciołá/ nie rozumem ludzkim poznawamy/ ále oczymá wiá
92: ry widzimy. Bo nie ludzie ten Kořcioł řpráwili/ ále řam P.
93: Bog nieřmiertelny/ ktory ij ná bárzo mocney Opoce zbudo
94: wał/ iáko řwiadczy Prorok:(*marg*) Přal. 86. (-)Sam ij zbudował nawyřřzy.
95: Y dla tego dziedźictwem Bożym y ludem Bożym ij zową. A
96: moc ktorą Kořcioł wźiáł/ nie ieřtci ludzka/ ále dárem Bożym
97: ieřt mu daná. Przeto/ iáko řiłę przyrodzoną tey mocy dořtác
98: niemoźemy/ thák tež przez Wiářę tylko řamę rozumiemy/ że
99: w Kořciele řą Klucze niebieřkiego Kroleřtwá/ á iż iemu moc

- 100: iest dána grzechy odpufzczáć/ z obcowánia wyrzucáć álbo zákli
- 101: náć/ y prawdziwe Ciáło Páná Chriftofowe poświécáć: á iz
- 102: miefzczánie ktorzy w nim miefzkáią/ niemáią tu miaftá trwá
- 103: łego/ ale przyfzłego fzukáią.(*marg*) Hebr.13. (-)Potrzebá tedy iest/ ábyfmy Ieden/ Święty/ y Powfzech
- 104: ny Kościół wierzyli. Lecż trzy Troyce S. perfony/ Oycá/ y
- 105: Syná/ y Duchá S. ták wierzymy/ iz też Wiárę náfzę w nich
- 106: pokládamy: Ale theraz odmieniwfzy obyczay mowienia/ wy
- 107: znawamy że wierzymy Święty/ á nie w Święty Kościół/
- 108: áby też tym rozny obyczáeim mowienia/ Pan Bog wfzyft
- 109: kiego fтворzyciel/ od rzeczy fтворzonych był oddzielon:(*marg*) Kościół S. á nie w Kościół wierzymy. (-) Swiadczy tez Ian S. że Pan tchnáwfzy ná Apoftoły tak mowił: Weźmiecie Ducha Świętego: (*marg*) Ioan. 20. (-)ktorym od
- 110: puścićie grzechy/ odpufzczone im będą: á ktorym zátrzymáćie/
- 111: zátrzymáne będą.
- 112: A żaden niema rozumieć/ áby tá władza dla iákich tylko
- 113: ofobliwych grzechow daná byłá: gdyż áni fie żadnego thák
- 114: fproftnego grzechu dopścić/ áni też o im pomyslic niemoże
- 115: my/ ktoregoby Kościół Święty niemiał mocy odpufścić.(*marg*) Grzechy wfzytki záwždy pokutuiącym odpuszczone bywáią. (-) Iá
- 116: ko też záś/ niemoże żaden ták fwowolnym y zlofliwym być/
- 117: áby pewney nádzieie mieć niemiał odpufzczenia/ iefliby zá grze
- 118: chy fwoie prawdziwie záłował.
- 119: Iefzcze też tá moc nie ták iest zámerzona/ izbyfmy iey tylko
- 120: pewnego czáfu mieli wżywáć. Bo ktoreykolwiek godziwy grze
- 121: fzny będąćie fie chciał ku pokucie náwroćić/ náuczył Zbáwićiel
- 122: nas/ iz odrzucon być niema/ kiedy Apoftołfkiemu Książęćiu
- 123: pytáiąćemu/ Ilebykroć grzeftnym miał odpufzczáć? Iefli fiedm
- 124: kroć.(*marg*) Math.12. (-) Odpowiedział ták/ Nie do fiodmego/ ále áż do fiedm
- 125: dziefiąćego y fiodmego. Wfzákże iefli á fługi tey władzey pá

- 126: trzác będzieny/ tedy może się obaczyć/ iż się nie thák łzeroko
- 127: ściąga: Bo Pan nie wżyftkim mocy tego świętego wrzędu/
- 128: álbe Biskupom tylko y Kápłanom wżyczył. Toż też rozumieć mamy/ co się łpołobu wżywánia tey wła
- 129: dzeý dotycze: ábowiem przez Swiętości tylko/ gdy ich formá
- 130: álbo kftałt w łwey mierze záchowana bywa/ grzechy mogą
- 131: być odpufzczone.(*marg*) Kościół przez swiętości grzechy odpufcza. (–) Bo ináčzey/ żadney mocy Kościół niema
- 132: grzechy odpufzczác. Zá czym tez to idzie/ iż y Kápłani/ y swię
- 133: tości/ łą iákoby naczynia ku grzechom odpufczeniu/ przez kto
- 134: re łam Pan Chriftus dawcá zbawienia/ grzechow odpufcze
- 135: nie y włpráwiedliwienie w nas łpráwnie. A iżby Chrześijanie ten niebieski dar/ ktory z ofobliwey
- 136: przeciwko nam łálki Bożey ielt Kościołowi dárowány/ w
- 137: tym więtlzey wčziwości mieli/ y ku iego wżywánia y przy
- 138: mowánia chutliwey y nabożney przyłtępowáli/ thedy będzie
- 139: pilność czynił Pleban/ áby dołtoyność y zacność tey łálki po
- 140: kazał: Ktorą z tąd ofobliwie obaczyć możemy/ keidy się pil
- 141: nie wyłóży/ czyiey to mocy należy grzechy odpufzczác/ á z ludzi
- 142: niełpráwiedliwych/ łpráwiedliwe czynić.(*marg*) W odpufczeniu grzechow iáko wielka moc y łálká Boża. (–) Ale áczkolwiek to wedle Wiary ielt rzecz napewnieyłza/ ie
- 143: dnák wiele pomoże/ álbo przykłády álbo dowody okázác/ że to
- 144: co Wiárá ku wierzeniu przekłáda/ nieodłtrzela się áni od ná
- 145: tury áni od rozumu ludzkiego.(*marg*) Zmartychwłtánia podobieńłtwá. (–) Przeto Apołtoł temu ktory py
- 146: tał/ Iáko vmárli powłtáną? ták odpowędziál: O łzalony/
- 147: wiełz co ty sieiełz/ niebędzie pierwey czyniono/ áżby pier
- 148: wey obumárło. Y co sieiełz/ nie sieiełz onego zboża co ma być/
- 149: ále gołe ziárno:(*marg*) 1.Cor.15. (–) to czułz álbo płzenice/ álbo czego inego/ á Bog
- 150: onemu ziárnu/ dáie ciáło iáko chce. A máło niżej mowi: By

- 151: wa śiano w fkażeniu/ á powftanie w niefkażeniu. Ku themu
- 152: podobieńftwu iż wiele infzych podobnieńftw przydane byc mo
- 153: gą/ pokázuie Grzegorz S.(*marg*) Gregor.Li.14 moral. cap.30. (–) Abowiem świátłość (práwi) zá
- 154: wždy nam przed oczyma iákoby vmieráiąc ginie/ á záś iákoby
- 155: powftawáiąc przywracána bywa: y drzewá trácą zieloność/
- 156: á záś iákoby powftwáiąc z nowu iey nábywáią: y náśienie
- 157: gnijąc vmiera/ á záś pufzczáiąc śie powftawa. Nád to/ ony dowody ktorých Kościelni Doktorowie vzy
- 158: wáią/ zdádzą śie być dofyc przyftoyne ku tey to rzeczy dowo
- 159: du.(*marg*) Zmartwychwftania dowody (–)A naprzod/ gdyż dufze nieśmiertelne fą/ y máią przyro
- 160: dzoną fklonność ku ludzkim ciálam iáko części człowiecze/(*marg*) Pierwly dowod. (–) te
- 161: dy ták rozumieć mamy/ iż to ieft przeciwko przyrodzeniu/ áby
- 162: wiekuiście od ciál oddzielone były. A iż to co śie przyrodzeniu
- 163: przeciwiá ieft gwałtowne/ trwálym być niemoże/ thedyć zá
- 164: tym przydzie/ iż śie z nowu z ciály złącza: ztądże też ono przyść
- 165: może/ że ciál zmartychwftanie być ma. Tego dowodu Zbá
- 166: wiciel náłz vzywał/ keidy przeciwko Sáduceufom gadanie czy
- 167: niąc/ z nieśmiertelności dufz/ ciál zmartychwftanie pokazał.(*marg*) Math.22. (–)Záśię/ gdyż y złym męki/ y dobrym zapláty od Pána Bo
- 168: gá fpráwiedliwego fą zgotowane/(*marg*) Wtory. (–) á wiele złych/ nizeli záłfu
- 169: żone męki vcierpią/ wiele też dobrych/ niewziáwly żadney zá
- 170: cnoty fwoie zapláty fchodzą z tego żywota: tedyć potrzeba te
- 171: go/ iżby śie z nowu dufze z ciálem złączyły/ áby zá złości ál
- 172: bo zá dobre vczynki/ ony ciála ktorých ludzie iáko towárzy
- 173: fzew ku grzechowi vzywáli/ wefpółek z dufzą/ álbo mękę/ ál
- 174: bo dobrą zapláte odniofły. Ten punkt bárzo pilnie rozbierał
- 175: S. Chryftofom w fwoim do ludu Antiocheńkiego Kazaniu.

176: Przeto Apoštoł kiedy o zmártwychwstaniu powieðał/ Iešli

177: (práwi) w tym żywoćie thylko w Pánu Chriftušie nádzieię

178: mamy/ thedy iestefmy mizernieyfzymi nád wżyfłki ludzie.(*marg*) Chryštof. hom ad pop. Antiochenum. 1. Cor.15. (-)

strona: 95

Artykuł iedennałty Kreda.

Potym/ iest drugi dar IASność/ ktorą ćiałá Świętych

1: iáko słońce łnać będą: (*marg*) Dar drugi Iáfnóść. (-)Bo thák v S. Mátheufzá świadczy

2: náłz Zbáwićiel: Spráwiedliwi łnać będą iáko słońce/ w Kro

3: lełtwie Oycá ich.(*marg*) Math.13. (-) A iżby kto w tym niewątpił/ łwego prze

4: mienienia przykłádem to pokazał:(*marg*) Math.17. (-)A ten dar/ czálem Apoštoł

5: chwałá/ czálem iáfnóćią zowie/ mowiąc: Nápráwi ćiałó

6: niłkoći náłzey/ przypodobáne ćiału iáfnóći swoiey.(*marg*) Phil.3. (-) Y zásię:

7: Będzie śiano w fromoćie/ á powtanie w chwale. Theyze też

8: chwały nieiákie podobieńłtwo widział lud Zydowłki ná pu

9: łczy/ kiedy twarz Moyzełzowá z rozmowy y obecnoći Bo

10: zey ták sie świećiłá/ iż ná nię łynowie Iłráelłcy pátrzáć nie

11: mogli.(*marg*) 1.Cor.15. Exod.34. 2.Cor.3. (-) A tá iáfnóć/ iest nieiákie błýłkánie z wielkiey łzczęśłi

12: woći dułzney przychodzącey ná ćiałó/ ták iż oná iest nieiákie

13: wdzielenie błogółáwieńłtwá onego/ ktorego dułzá wżywa: á

14: tym też obyczáiem y dułzá błogółáwioná sie słława/ ponie

15: waż ná nię część Boskiey łzczęśłiwoći przypáda. Ale niemamy

16: wierzyć/ áby tym dárem ták iáko pierwłzym/ iednáko wży

17: łcy ozdobieni być mieli. Będa theż wżyfłłkie ćiałá Świętych

18: iednáko niecierpliwe/ ále iednákiey iáfnóći mieć niebęda.(*marg*) Świętych łdźi ćiałá będą rozne w iáfnóći. (-) A

19: bowiem iáko świadczy Apoštoł: Inłzá iest iáfnóć słońcá/

20: inłza iáfnóć Księżycá/ á inłza iest iáfnóć gwiazd: bo gwia

21: zdá od gwiazdy rozna iest iáfnóćią/ ták też y vmárłych zmar

- 22: twychwłtanie.(*marg*) 1.Cor.15. (-) Z tym dárem iest on trzeći dar złączony/ który Wártkością
- 23: álbo Chybkością zową: zá ktorą od tego brzemieniá ktore te
- 24: raz noši/ ciáło wyzwolone będzie/ y bárzo chybkie ná ktorą
- 25: kolwiek ftronę dufzá będzie chćiáła/ ták sie ruchác może/ że nic
- 26: prędfzego nad ono ruchánie być niemoże:(*marg*) Trzeci dar. Wártkość. Agilitas. (-) iáko S. Auguřtin w
- 27: Księgách o Mieście Bożym/ y Hieronym ná Ezaiáfzá Pro
- 28: roká pifác/ iáwnie pokaazáli.(*marg*) Aug.Lib.20 de Ciuit. Dei Cap. 18. et Libr.13. Cap.18. (-)Przeto Apořtoł powiedział: By
- 29: wa śiano ciáło we mdłości/ ále powłtánie w mocy.(*marg*) Hiero. in Cap.40. Efaię. (-) Tym dárom/ przydan iest y czwarty/ który SVBtylno
- 30: ścią zową: kthorey mocą/ ciáło rofkazániu dufznemu zupełnie
- 31: poddáne/ y ktemu iey służyć/ y ná iey fkinienie gotowe záw
- 32: żdy będzie.(*marg*) Czwarty dar. Subtylnóć. Subtilitas. (-) Co sie z onych Apořtołkich fłow pokázuie/ kiedy
- 33: mowi: Bywa śiane ciáło cielefne/ á powłtánie ciáło ducho
- 34: wne. Ty fą ofobliwe náuki/ ktore przy wykłádániu tego Ar
- 35: tykułu przepowiedáne być máią.(*marg*) 1.Cor.15. (-) Ten iest żywot wieczny (mowi Pan Chirřtus)
- 36: áby poználi ćiebie fámeo prawdziwego Bogá/ y ktoregoř ty
- 37: pořłał Iefu Chirřtá. Co S. Ian wykłáda/ kiedy mowi: Na
- 38: mileyřzy/ teraz řyny Bożymy iestefmy/ ále ielzcze sie nieokazá
- 39: ło czym będziemy.(*marg*) 1. Ioan.3. (-) Wiemy to/ kiedy sie ziáwi/ iz mu podobni
- 40: będziemy: bo vřzrymy go iákim iest. Znáć tedy dawa/ iz z tych
- 41: dwu rzeczy řkláda řei błogofłáwieńřtwo: Iedná/ iz Pána Bo
- 42: gá ogládamy iákim iest w przyrodzeniu y w řřtności fwoiey.
- 43: Druga/ iz sie řtániemy iákoby Bogi: Bo ktorzy Boga vřy
- 44: waią/ áćći włáfney řwey řřtności nieodbęda/ iednáki nieiáki
- 45: dziwny á máło nie Bořki křtałt ná sie obleka/ thák iz więcey

- 46: bogi niżli ludźmi być się zdadzą. A przecż to tak bywa/ z tą
- 47: łatwie poiąć możemy/ iż każda rzecz/ álbo z iákiego podobieńftwa y obyczáiu/ bywa poznána: A iż niemáż żadney rzeczy Bogu podobney/ zá ktorey podo
- 48: bieńftwem ku dołkonálemu iego poznániu moglibyfmy przy
- 49: ftápic/ tedy musi być/ że iego náтуры y iftności żaden oględáć
- 50: niemoże/ ieffli się tá Bofka iftność k nam nieprzyłączy. Toć też
- 51: ony Apoftolkie słowá znaczą:(*marg*) 1.Cor.13. (–)Widźimy teraz przez żwierciá
- 52: dło w figurach/ ále ná on czás/ obliczym w oblicze [!] ogláda
- 53: my.(*marg*) Aug.lib.15. de Trinit. cap.9. (–)A co powieda w Figurách/ wykłáda S. Auguřtin/ w
- 54: podobieńftwie/ ku wyrozumieniu Páná Bogá przyzwoitym. Co też S. Dionyřius iáwnie pokázuie kiedy powieda/ iż rze
- 55: czy żwierzchnie/ przez żadne podobieńftwo rzeczy niższych po
- 56: znáne być niemogá.(*marg*) Dionyř. cap.1. de diuinis nom. (–)Bo niemoże tho być/ áby z podobieńftwá
- 57: ktorey rzeczy cíeleřney/ iftność oney rzeczy ktora iefft przez cíáłá/
- 58: poznaná być mogłá: (*marg*) Iftność Bofka wláśnie poznána być niemoże (–)poniewáż to być muři/ áby podobieńftwá
- 59: rzeczy mniey cíieleřności miáły y więcey duchownymi były/ niż
- 60: fą ony rzeczy/ ktore podobieńftwo wyraza: iáko tego w po
- 61: znániu wřzyřtkich rzeczy łatwie dořwiadcżamy. A iż niemoże
- 62: być áby ktorey ftworzoney rzeczy podobieńftwo/ thák się czy
- 63: řtym y duchownym náłázło iáko iefft łam Bóg: dla tego z zá
- 64: dnego podobieńftwá/ iftności Bofkiew dořtátecźnie wyrozu
- 65: mieć niemożemy. K themu iefzcźe/ wřzyřtki rzeczy ftworzone
- 66: pewnymi řwoiey dořkonáłości kreřy zákreřzone bywáią/ ále P.
- 67: Bog iefft nieřkońcźony/ y niezmierności iego żadney rzeczy
- 68: ftworzoney podobieńftwo ogárnáć niemoże: á przeto ten nam
- 69: tylko łam obyczáy zořtawá ku iftności Bofkiew poznániu/ áby
- 70: się oná námi złączyłá/ á niepodobnym obyczáiem nář rozum

- 71: wzgorę podniołłá: O Sákrámenćiech álbo
- 72: Swiátołćiąch.
- 73: ACżkolwiek vmieiętności y pil
- 74: ności Páfterfkiey potrzebuie kázda część
- 75: Chrześcijańfkiey náuki/ wżákże ofobli
- 76: wie náuká o Sákrámenćiech álbo Swiá
- 77: tościách/ ktora y z rofkazánia Bożego
- 78: potrzebna/ y pożytkow ieft pełna/ potrze
- 79: buie godności Plebáńfkiey y dowćipu o
- 80: fobliwego/ (*marg*) O Swiátościách náuká Plebanom potrzebna. (-)áby zá tey náuki pilnym y częłtym poięćim/ Chrze
- 81: ścijánie tákim śie sftawáli/ kthorymby nazacnieyfzych y na
- 82: swiętfzych rzeczy łufznie y pożytecznie wdzielić śie godziło: A
- 83: Kapłani áby onego zákazánia nieprzełtępowáli: Niechćieyćie
- 84: swiętego miotác przed pfy/ áni przed wieprze pereł wálznych
- 85: rzucayćie.(*marg*) Math.7. (-)Naprzod tedy/ ponieważ ogołem teraz o wżyfłkich Sá
- 86: krámenćiech mowić mamy/ od włáności y wykłádu imieniá
- 87: tego począc/ y rozne opilánie iego wyłozyc potrzebá/ ábyfmy
- 88: łátwiey rozumieć mogli/ co ná tym mieyfcu włánie známionu
- 89: ie to łowo. Przeto vczyć potrzebá Chrześcijány/ iz tego imie
- 90: niá Sákráment (ile śie náłzey rzeczy dotycze) ináčzey świeccy
- 91: álbo Pogáńfcy nizeli swiętych rzeczy Pifárze álbo Doktorowie
- 92: wzywáli.(*marg*) Sákráment co známionuie. (-) Bo Pogáńfcy przez tho imię/ Sákráment/ rozumiec
- 93: chćieli on obowięzek/ kiedy zá przyśięgá nieiákim obowięłkiem
- 94: łufzby zwiázáni bywamy: A z tąd też onę przyśięgę/ przez kto
- 95: rą obiecuią Zołnierze iz wiernie rzeczy pośpolitey łufzyc chćą/
- 96: Sákrámentem/ to ieft węzłem/ álbo ślubem Rycerfkim zową: A tym obyczáiem oni bárzo częłto łowá tego wzywáli. Ale v
- 97: Láćinńkich Oycow ktorzy swięte rzeczy popiláli/ to imię Sá

- 98: kráment/ rzecz nieiáką świętą/ y ktora sie w íkrytości táí/ zná
- 99: czy: iáko też y Grekowie też rzecz znacząc/ onego słowá Myfte
- 100: rium (to ieft Táiemnicá) vzywáli.(*marg*) Myfterium. (-) Y tymże obyczaiem to słó
- 101: wo/ Sákráment/ mamy rozumieć/ kiedy Apoštoł do Ephezow
- 102: piśał mowiąc: Aby nam Sákráment (to ieft táiemnicę) woley
- 103: íwoiey obiáwił.(*marg*) Ephef.1. 1. Tim.2. (-) Pothym/ kiedy mowi/ Wefpołek ieštefmy z nim przez
- 104: Krzeft w śmierć pogrzebieni/ iż iáko Chirftus powstał zmar

strona: 110

O Sákrámenćiech.

tych przez chwałę Oycowfką/ ták żebyfmy też w odnowie

- 1: niu żywotá chodźili: z tych słow poznáć możemy/ że Krzeft
- 2: znákem ieft/ którym sie niebieska łáfká w nas był właná po
- 3: kázuie: zá ktorey też dárem to nam przychodzi/ ábyfmy żywot
- 4: nowy záczerwfy/ wśyftki skutki pobożności łatwie y z rádo
- 5: ścią pełnili. Náoftátek/ kiedy Apoštoł przydawa: Bo ieśliże
- 6: fmy sie sftáli pośpołu wżczepieni ku podobieńftwu śmierci ie
- 7: go/ pośpołu też y zmartwychwftania będziemy: pokázuie sie iż
- 8: Krzeft wiecznego żywota/ ktorego przezeń doftawamy/ iáwny
- 9: znák nam dawa.
- 10: Ale oprócz tych rozmaitych obyczaiow y ípofobow znáczę
- 11: nia ktorefmy iuż wyliczyli/ częfto sie też trafia/ iż Sákráment
- 12: nie iedną tylko rzecz ktorą ludzie przed sobą máią/ ále wiele ich
- 13: pokázuie y znáczy: (*marg*) Sákrámēt nie iednę tilko rzec obecną znáczy. (-)co łatwie
- ci poznáią/ kthorzy ná Sákrá
- 14: ment naświętfzy Ciálá Páńfkiego pátrzą: gdzie ieft znáczoná
- 15: bytność prawdziwego Ciálá y Krwie Páńfkiey: y oná łáfká/
- 16: ktorey doftawáią ci/ ktorzy sumnieniem czyftym tę Swiętość
- 17: przymuią. Z tych tedy rzeczy ktorefmy powiedźieli/ będzie Páfterzom
- 18: doftawáło dowodow/ ktorymi będą okázac mogli/ iáko wiel

- 19: ką moc Bożą/ y iako wiel fkrtych cudow/ nowego Zakonu
- 20: Swiętości w łobie zawierają/ aby w tym wżyftki ludzie v
- 21: pewnili/ że ony z wielkim nabożeństwem/ vczczone y przymo
- 22: wáne być máią. (marg) Swiętości nowego Zakonu czemu są wftawione. (-)Ale ku náuczeniu práwego vżywánia Swiętości/ nic fna
- 23: dniefzego być niemoże/ iako to/ kiedy się pilnie wypowiedzą
- 24: przyczyny/ dla ktorych Swiętości wftawić było potrzebá.(marg) Pierwża przyczyná. (-) Tego są rozmaíte przyczyny: z ktorych pierwża tá iest/ Kre
- 25: wkość ludzkiego rozumu: Zwłafzczá iż to z przyrodzenia ma
- 26: my/ że ku poznánium tych rzeczy ktore bywają ogárnione myślą
- 27: y rozumem/ żaden przyść niemoże/ ieno przez ty rzeczy ktore
- 28: śmyśłem iákim poymuiemy: więc abyśmy łatwiey mogli rozu
- 29: mieć ony rzeczy/ ktore się dzielą fkrtyą mocą Bożą/ bárzo tho
- 30: mądrze śpráwił on nawyższy tych wżyftkich rzeczy ftworzy
- 31: ciel/ aby nam thákową moc swoię/ nieiákimi znáki śmyślam
- 32: poddánymi/ z dobroći swoiey pokazał. (marg) Chryštoft. hom.83. in Math. et Hom. 60. ad pop. Antioch. (-)Abowiem iako Swię
- 33: ty Chryštołom zacnie powiedział/ by człowiek ciáła nie miał/
- 34: tedyby mu był Pan Bog ony dobrá gołe podał/ żadną załoną
- 35: ich niepokrywając: ále iż dużá przyłączona iest ciáłu/ tedy być
- 36: to musiało/ aby ku ich zrozumieniu vzywála pomocy tych rze
- 37: czy/ ktore śmyśłem poięte być mogą.(marg) Wtora przyczyná. (-)Druga przyczyná iest/ iż rozum náłz nie łatwie ku weirze

strona: 111

O Swiętościach.

niu tych rzeczy ktore nam obiecáne bywają/ przywiedziony być

- 1: może. Náoftátek przydaná iest Swiętość Mał
- 2: żeństwá/ aby z porządnego y świętego złączenia mężá y nie
- 3: niwálty dźiatki się rodziły/ y pobożnie ku chwale Bożej/ y ku

- 4: zachowaniu ludzkiego rodzaju/ wychowane były.(*marg*) **Małżeństwo.** (-) To też bärzo pilnie obaczć potrzebä/ iż äcz wżyftki Sä
- 5: krämenty älbö Swiętości Böfkä y dziwnä moc w łöbie zämy
- 6: käiä/ wżäkze nie wżyftki równä y iednäkä potrzebę y zacnośc/
- 7: älbö też moc y toż známionowanie w łöbie mäiä.(*marg*) **Swiętości iäkö fä między łöbä rozne/ y iäkö zacne.** (-) A między ty
- 8: mi trzy fä/ ktore äcz nie iednäkö/ przedsię między infzymi wię
- 9: cey fä potrzebne. Bö iż Krzeft bez wżeläkiego przydatku/ käz
- 10: demu z öföbnä ieft potrzebny/ lam Zbäwiciel tymi słowy po
- 11: kazał:(*marg*) **Swiętofci potrzebnieyfze.** (-)Iešli sie kto nieodrodzi z wody y z Duchä Swiętego/
- 12: niemoże wniść do Krolestwä Böżego. (*marg*) **Ioan. 3.** (-)Ale Pokutä tylko tym
- 13: ieft potrzebna/ ktorzy po Krzcie w iäki śmiertelny grzech w
- 14: pädli. Bö niemogä wyść zä grzech
- 15: popełniony doftätecznie pokutowäc niebädä. Swięcenie zäsię
- 16: nä vrząd Kościelny/ äcz nie kädemu Chrześcijäninowi z öfö
- 17: bnä/ iednäkö wżyftkiemu Kościołowi koniecznie ieft potrzebne. Ale iešli sie nä zacnośc Säkrämentow przypätzimy/ thedy
- 18: Ciälo Päńskie/ Swiętościä/ y liczbä täiemnic/ y zacnościä/
- 19: wżyftkie infze däleko przechodzi. Co wżyftko łatwiey sie wy
- 20: rozumie/ kiedy nä fwym mieyfcu bädziemy wykładäc ty rzeczy/
- 21: ktore kädzey Swiętości należä. (*marg*) **Ciälo Päńskie między Swiętofciämi nazacnieyfze.** (-)Potym obaczć potrzebä/ od kogołmy tych Böfkich y swię
- 22: tych täiemnic doftäli. Bö wätpic nietrzebä/ iż kädzy zäcny dar
- 23: tym wäzniefzy ieft/ ym wietfzy ä godnieyfzy ieft ten/ od kto
- 24: rego pochodzi.(*marg*) **P. Bog przez Pänä Chriftufä Swiętości vftawił.** (-) Aleć nä to pytanie nie trudno odpowiedziec. Bö
- 25: poniewäz P. Bog ieft ktory ludzie fprawiedliwe czyni/ ä swiä
- 26: tości fä nieiäkim dziwnym naczyniem ku doftäpieniu fprawie
- 27: dliwości/ tedyc iäfna rzecz ieft/ iż iednego y tegoż Bogä/ fpra

- 28: węc Świątości y yłpráwiedliwienia/ w Pánie CHRiŃtuŃsie
- 29: wyznáwáć mamy.(*marg*) 1. (-) Nád to/ Świątości tákowá moc y łkutek
- 30: máią/ ktora áż do dułze wewnętrzey przenika.(*marg*) 2. (-)Gdyż tedy łá
- 31: mey thylko mocy Bołkiey należy/ myŃli y fercá ludzkie przeni
- 32: knáć/ tedy z tąd obáczyć możemy/ iż Świątości łá od łámego
- 33: Bogá wltáwione przez Páná CHRiŃtułá: A kthemú łácnio przyŃć
- 34: Páłterze mogą/ iefli to co Ńie iuz o Bołkiey powadze tych Ńwiá
- 35: toŃci y o pożytku wyłżzey mowiłó/ częłto Chrześcijánom przy
- 36: pomináć będą:(*marg*) Páłterze máią ludziem o łwiátoŃciách częłto powiedáć. (-) Naprzod áby pámiętáli/ iż od Páná Zbáwi
- 37: ćielá náłzego/ od ktorego nic być iedno bárzo dołkonálego nie
- 38: może/ łá wltáwione. (*marg*) 1. 2. (-)Nád to/ kiey ie rozdawáią/ iż moc wiel
- 39: ka y dołkonáła Duchá Świętego/ ktory przenika wnąętrznio
- 40: Ńci fercá náłzego/ przy tym bywá: (*marg*) 3. (-)Potym/ iż ony ŚwiątoŃci
- 41: džiwná y pewná dułznego vzdrowienia moc máią?(*marg*) 4. (-)Zás/ iż
- 42: przez nie ony wielkie Pańłkiey Męki łkárby
- 43: do nas przychodzą.
- 44: Náółtátek pokażą/ że acż włzyłtko budowánie Chrześcijáńskie włzákże iefliby
- 45: kazánim łłowá Bożego y ŚwiátoŃci wżywánim zewłżąd w
- 46: łpieráne niebyłó/ bárzoby Ńie báć potrzebá/ áby poniekąd ná
- 47: wáłłone nieupáđłó: Bo iáko przez ŚwiątoŃci ku Zywoťowi
- 48: bywamy przymowáni/ ták też ymi iákoby pokármy iákimi
- 49: żywiemy/ y záchowáni á zmocnieni bywamy. O ŚwiątoŃci Krztu.
- 50: ACZ Ńie iuz obá
- 51: czyć może z tych
- 52: rzeczy ktorełmy do
- 53: tichmiałť o Świá
- 54: toŃciách ogołem po
- 55: wiedzieli/ iáko bárzo iefť potrze
- 56: bno ku poięćiu CHRZEŃci

- 57: áńłkiey náuki y ku ípráwówániu
- 58: pobożności/ rozumieć to co nam
- 59: o káżdey świętości z ołobná Ko
- 60: ścioł Powłzechny ku wierzeniu
- 61: podawa: Ale iefli ktho Páwłá
- 62: Świętego pilnie czytać będzie/ tedy bez wątpliwości wyzna/
- 63: iż Chrześcianóm bárzo potrzebá/ żeby Krztu dołkonále pozná
- 64: nie mieli:(*marg*) Krzełt co czyni w ludziach. (–) ponieważ on nietylko często/ ále też poważnymi y du
- 65: chá też poważnymi y du
- 66: chá Bożego pełnymi łłowy/ táiemnice tey pamiątkę onawia/
- 67: Błką moc záleca/ y w nim Odkupicielá náłzego śmierć/ po
- 68: grzeb/ y zmartwychwłtanie nam przed oczy/ ták ku rozmyślá
- 69: niu/ iáko y ku náśládowániu pokłáda.(*marg*) Vłtáwicznie vczyć trzebá o Świętości Krztu. (–) Przeto iáłnymi á łátwimi łłowy/

strona: 125

Krztu.

- ktore bez trdności włzyfcy poiąć mogą/ Páłterze vczyć będą/
- 1: iż to iefł zupełna y dołkonála Krztu formá álbo kłtałt/ Ia cie
- 2: bie krzczę/ W Imię Oycá/ y Syná/ y Duchá Świętego.(*marg*) Słówa tey formy. (–) Bo
- 3: nam ták Pan y Zbáwiciel náłz podác raczył/ kiedy Apołtołom
- 4: v Mátheuřzá S. rołkázował:(*marg*) Math. 28. (–)Idąc vcźcie włzyłtki narody/
- 5: krzcząc ie w imię Oycá/ y Syná/ y Duchá S. Z tego tedy łłó
- 6: wá (Kzcząc) Kościoł Powłzechny Duchem Bożym náuczó
- 7: ny/ wybornie to rozumiał/ iż przy formie tey Świętości/ íprá
- 8: wá Kápláńłka álbo tego ktory krzći/ ma być wyráżona/ co
- 9: więc bywa kiedy mowią: Ia ciebie krzczę. Zásię/ oprócz tych
- 10: ołob ktory krzczą/ potrzebá też było włpomnieć perłonę tego
- 11: ktory się krzći/ y celnieyřzą przyczyne/ ktora Krzełt czyni: dla
- 12: tego ono pronomē álbo zá imioná/ przydawáne bywái/á/: że się dołkonála Świętości

- 13: formá w tych słowiech zámyka/ ktorefmy teraz powiedzieli: to
- 14: ieft/ Ia ciebie krzczę/ W imię Oycá/ y Syná/ y Duchá S. Bo
- 15: nietylko lámá ofobá Syná/ o którym S. Ian nápił: Ten ieft
- 16: ktory krzci: ále zaráz wżyftki Troyce Świętey ofoby/ íprá
- 17: wuią Świętość Krztu.(*margin*) Ioan.1. (–)A iż mowimy W Imię á nie w imio
- 18: ná/ to iáwnie náturę iedn y Boftwo iedno Troyce Świętey
- 19: okázuie.(*margin*) W imię/ á nie w imioná. (–) Bo ná tym mieyfcu to słowo Imię/ nie
- ściąga się do
- 20: perfon/ ále znaczy Boską íftność/ síłę/ y moc/ ktora y iedná y
- 21: táż ieft we trzech perfonách. Lecż w tey formie/ ktoráfmy iuz
- 22: całą y dołkonáłą być pokazáli/ obáčyc to trzebá/ iż iedny słó
- 23: wá koniecznie íą potrzebne/ kthore iefliby się opuścily/ iuzby
- 24: Świętość być niemogłá:(*margin*) W tey formie kthore się słowá mogá opuśczać á ktore
- nie. (–)Drugie zás nie ták íą potrzebne/ iż
- 25: kiedyby ich niedoítáło/ nie vmnieyfzyłoby się nic włafności
- 26: Sákrámentu. Iáko ieft ono słowo (IA) ktorego moc/ zámyka
- 27: się w thym słowie (Kzczę): Y owżem w Greckich Kościelech/ roznym y odmiennym
- obyczáiem mowienia/ to słowo o
- 28: puśczone bywa/ dla tego iż oni rozumieli/ że tego ktory krzci/
- 29: wfpominác niepotrzebá:(*margin*) Grekowie iáko krzczą. (–) Więc też dla tego przy
- krzczeniu/ po
- 30: ípolicie tey formy vżywáią: Krzci się sługo Chríftufow/ W
- 31: Imię Oycá/ y Syá/ y Duchá Świętego. A vkázuie się z o
- 32: píńania y dekretu Florenckiego Concilium/ iż iednák oni dołko
- 33: nále thę Świętość ípráwuia/ gdyż tymi słowy wyráza się
- 34: doítátecznie/ co ku prawdzie Krztu náleży: to ieft omycie/ kto
- 35: re się ná ten czás prawdziwie dzieie(*margin*) Concilium Florent. in doctrina de Sacramētis.
- (–)A iefliby kto rzekł/ że niedgy był ten czás/ keidy Apoštoło
- 36: wie tylko w Imię Páná Iefu Chríftá krzcili:(*margin*) Apoštołowie czemu tylko w imię P.
- Chríftufowe krzcili. Act. 2.8. (–) Bo niewiáftá kiedy ieft mężczyzná/ á męż

- 37: czyżná kiedy ieft Kápłan/
- 38: Íprawowania Krztu przywłászczác łobie niemáią.(*marg*) Kiedy ieft kto święcony/ niechay chłop nie krzći: thákże kidy ieft mężczyzná/ niewiáltá niechay nie krzći. (–) Acżkolwiek
- 39: báby ktore krzćić zwykły/ przygány niemáią/ iefliby czáfem
- 40: przy bytności mężczyzny/ ktoryby tey Świętości Íprawowác
- 41: nie vmiał/ (ácż iednák to wrzędowi męskiemu włafniey należy)
- 42: Krzeft Íprawowály.
- 43: Iefzcze ku tym Íprawcam/ ktorzy (iáko sie iuż okazało) tę
- 44: Świętość Krztu Íprawuią/ drugie też ołoby ku Íprawie tego
- 45: świętego y zbawiennego omyćia/ wedle Ítárádawnego zwy
- 46: czáiu Powłzechnego Kościoła/ przydawáne bywáią.(*marg*) O Krzełnych oycach álbo Kmotrach. (–)Teraz ie
- 47: zową oycy Krzełnymi álbo Kmotry/ á przed tym od Ítórych
- 48: Doktorow półpolitym przezwiłkiem podeymácżami/ rękoymiá
- 49: mi/ álbo przyrzeczníkami zwáni bywáli. (*marg*) Sulceptores. Sponfores. Fideiułfores. (–)O tych thedy licżbie/
- 50: ponieważ sie ku wżyftkim ludziom świeckim ściága/ pilnie
- 51: Páłterze vczyć máią/ áby rozumieli Chrześćijanie/ czego na
- 52: więcey ku tey Íprawie/ áby sie porządnie Íprawowála/ potrzebá. Naprzod tedy okázác potrzebá/ co zá przyczyná tego była/
- 53: iżby do Krztu ku wyższy mienionym łługom álbo Ízáfárzom
- 54: Świętości/ y Krzełni oycowie álbo Kmotrowie/ przydawá
- 55: ni bywáli:(*marg*) Kmotrow czemu potrzebá. (–) Co iż sie bárzo dobrze sftáło/ obacżá wżyłcy/ iefli
- 56: pámiętác będą/ ze Krzeft ieft odrodzenie duchowne/ przez kto
- 57: re rodżimy sie synmi Bożymi. Bo ták o nim S. Piotr mowił:
- 58: Iáko dżiateczki teraz narodzone/ rozumnego y bez chytości
- 59: mleká požádayćie.(*marg*) 1.Petr.2. (–) Iáko tedy/ gdy sie kto ná ten świat rodżi/
- 60: y máмки y miłtrzá potrzebuie/ zá ktorych pomocą y Ítáránim
- 61: byłby wychowan/ á w vmiejętności y w dobrych náukách wy

- 62: ćwiczon: tak też potrzebá/ áby ci ktorzy po Krzcie duchowny
- 63: żywot wieść poczynáią/ czyiey wierze y mądrości poleceni by
- 64: li/ ikądby przykazanie Chrześcijańskiey pobożności poiąć/ y
- 65: we wśyftkim nabożeńftwie wpráwieni byc/ á zátym tak zlek
- 66: ká w Pánu Chirftuśie rość mogli/ ázby mężmi zupełnymi zá
- 67: Bożą pomocą zostáli: ponieważ Pásterzom/ ktorzy pośpolitą
- 68: íwych Kościołow pracą ná łobie máią/ tak wiele czáfu niesfta
- 69: wa/ áby ono ftárание ołobliwe około dziełek Wiary vczenia/
- 70: przyiąć ná sie mogli. A tego thák ftárego zwyczáiu/ zacne v
- 71: Dżiwifzá S. mamy świadectwo/ kiedy mówił:(*marg*) Dionyf. ca. vlt. Ecclef. Hier. (-)
- Iefzcze/ vczyć y ludźiem to powiedać potrzebá/ iáko sie
- 72: íprawowác máią ci/ ktorzy Krzeft przyjmuią. Naprzod tedy

strona: 135

Krztu.

- potrzebá/ iżby chcieli/ y Krzeft przyiąć wolą pewną mieli. Bo
- 1: gdyż káždy ná Krzcie vmiera grzechowi/ á nowy ípołob życia
- 2: y kárności przyjmuię/(*marg*) Do Krztu idący máią mieć wolą. (-) tedyć sie godzi/ nie owemu poniewol
- 3: nemu álbo ktory sie wzbrania/
- 4: ktorzy go z dobrą wolą y z chucią przyjmuią. Przeto zá podá
- 5: nim świętym/ zázwdy to záchowano było/ áby Krztu nikomu
- 6: niedawano/ ázby pierwey był ípytan/ iefliby sie chciał krzćić. A rozumieć nie mamy/ żeby też dzieatki mále they woley prozne
- 7: były/ ponieważ ieft nam wiadoma oná Kościołá Świętego
- 8: wola/ ktory zá nie przyrzeka.(*marg*) Dzieatki máło máią wolą krztu/ iáko? (-) Nád tho/ ludźi ízalonych y ktorzy od rozumu ochodzą/
- 9: ktorzy niegdy przy rozumie będąc/ potym w ízaleńftwo vpádli/
- 10: (chybá iżby iuż vmierác mieli) krzcic sie niegdozi:(*marg*) Z ízalonym iáko sie obchodźić. (-) zwłafzczá
- 11: iż w on czás gdy ízaleią/ woley żadney ku przyięciu Krztu nie

- 12: máią: á kiedy fą w niebezpiecznym żywocie/ iefli wolą fwoię
- 13: oznámili niżeli fzáleć poczęli/ tedy okrzczeni byc máią: á iefli
- 14: wieć nieoznámili/ tedy Krztu sie ym dáć niegodzi. Toż też o
- 15: fpiących rozumieć mamy. Ale iefli rozumu nigdy niemieli/ y ni
- 16: gdy go nieużyli/ thedy moc Kościoła y zwyczaj doftátecznie
- 17: pokázuie/ iż ták iáko dzieći bezrozumne/ w Kościelney Wierze
- 18: krzczeni byc máią.
- 19: Wfzákże oprocz they woley ku Krztowi/ iefzcze Wiáry ku
- 20: ośięgnieniu łáski tey Swiátości bárzo potrzebá/ rownie ták
- 21: iákośmy o woley powiedzieli. Abowiem nas Pan y Zbáwićiel
- 22: náuczył: Kto vwierzy á okrzci sie/ zbáwion bedzie.(*marg*) Wiáry do krztu potrzebá. Math.
16. (–) Zásię/ trzebá też áby káždy zá grzechy vczynione y zły ży
- 23: wot fwoy żálował/ á iżby nápotym włyftkich grzechow prze
- 24: ftác vmyślił: (*marg*) Pokuty y polepfzenia co krztu potrzebá. (–)ábowiem ktoryby ták
- Krztu żádał/ iżby zwyczá
- 25: iu grześzenia poprzeftác niechćiał/ tákí odpędzon być ma: po
- 26: nieważ łálce y mocy Krztu nie ieft nic thák przeciwnego/ iáko
- 27: myśl y wola onych **ludzi** [!] / ktorzy żadnego końcá fwoim grze
- 28: chom vczynić niechcą. Gdyż tedy dla tego Krztu požádać ma
- 29: my/ ábyfmy CHRiřtuřá oblekli y z nim sie złączyli/ iż od omyćia Swiętego
- 30: fłufznie ma być od
- 31: rzucon ten/ ktory w złořciách y w grzechách trwác vmyślił:
- 32: á zwłázczá/ iż żadney z onych rzeczy/ ktore Pánu Chriřtuřo
- 33: wi Kościołowi iego należą/ dáremno przyjmowác niema
- 34: my: á iż też pewnie rozumiemy/ (iefli ná łáfkę fpráwiedli wo
- 35: řci y zbáwienia pátrząc będziemy) że w tym człowieku dáre
- 36: mny y prozny Krzeřt będzie/ ktory wedle ćiáła á nie wedle Du
- 37: chá żyć myřli: Acżkolwiek co sie Swiátości dotyczy/ the do(*marg*) Roman. 8. (–)

łkonąłą bez wżelákíey wåtpliwości człowiek bierze/ Tákci sie też Pan Bog

1: z fyny Izraelfkimi obchodził/ ktore áczkolwiek z niewoely E

2: gyptfkíey/ vtopiwłzy w morzu Pháráoná y wołko iego/ wy

3: zwolił/(*marg*) Nie zaráz P. Bog Zydy wybáwione do źiemie obiecány przywiodł. (–)

iednák nie zaráz ie do oney błogółáwioney y obiecány

strona: 140

O Swiętości

źiemie wprowadził/ ále ie pierwey w rozmáitych y częłtych

1: przygodách ćwiczył: á potym kiedy im dźierzáwę obiecány źie

2: mie w moc dał/ tedy choćáz inłze iey obyvátele z włáfnego ich

3: mieyłcá wygnał. włzákże niektore nagrody ktorych oni zgłádzic

4: niemogli/ zołtáwił/ przeto/ áby on lud Boży/ zázwdy ku dzieł

5: ności woienney/ y ku ćwiczeniu mocy łwey/ pobukę y przy

6: czynę miał.

7: K temu ielzcze/ kiedyby przez Krzełt/ okrom dárow nie

8: biełkich ktorymi sie dułzá słáchci/ były też y dobrá ćielełne przy

9: dáne/ tedyby łłufznie kto mnimác mogł/ iżby wiele ludzi do

10: Krztu przyłtepowáło/ rádníey sie łtárájąc o pożytki ninieyłze

11: go żywota/ á niź o przyłzłá y o łpodźiewáną chwałę:(*marg*) Trzećia przyczyná/ by nierozumiano że sie ludzie krzczá dla cześnych pożytkow. (–) gdyż

12: iednák Chrześciáńłkiemu człowiekowi zázwdy prze oczymá

13: być máią/ nie ty omyłne y niepewne dobrá ktore widzimy/ ále

14: ony prawdźiwe y wieczne/ ktorych widzieć niemożemy.(*marg*) 2.Cor.4. (–)Włzákże

też przez ten czás łpołob tego żywotá ktory będzie ielł

15: pełnym/ nie ielł łwych rołkółzy y wełela przezeń: (*marg*) Nedze tego żywotá/ máią też łwoie wełele. (–)Abowiem nam

16: ktorzy ielłelmy przez Krzełt iáko látorłli w Páná Chrıłtułá

17: włáđzeni/ co wdźięcznieyłzego áłbo poźáđliwłzego być może/

18: iáko to/ wźiąwłzy krzyż ná náłze rámioná/ iść zá tym wodzem/ á ielłzcze/ áni w żáđnych pracach vłtáwác/ áni sie złym przy

- 19: godam zadržymać/ żebyfmy ku zapłácie zwierzchniego wezwá
- 20: nia Bożego z wielką pilnością dościfnąć się niemieli:(*marg*) 2. Philip.3. (–) gdzie nie
- 21: ktorzy odpłátę zá pánieńftwo/ drudzy Koronę zá náukę y ka
- 22: zánie fwoie/ á drudzy pálmę zá męczeńftwo/ drudzy záś infze
- 23: ozdoby zá cnoty fwe/ od Páná brác y odnáfzać będą. Ktore
- 24: to chwały niebiefkiey zacne klenoty/ żadnemuby dáne być nie
- 25: mogły/ ázbyfmy fámi siebie w biegu tego nędznego żywotá
- 26: wyćwiczyli/ y w fzyku mocnie ftánęli/ zwyciężać się niedáiąc. Ale iżby się ku fkutkom Krztowym náfzá rzecz wroćilá/ te
- 27: dy będąże trzeba náuczać/ iż tey świętości mocą/ nietylko wy
- 28: zwoleni od złości/ ktore nagorfe mogą być miánowane/ ále
- 29: też ofobliwymi dobry y dáry pomnażáni bywamy.(*marg*) Krzeft co nam zá pożytki przynósi. (–) Bowiem
- 30: náfz vmyfl nápełnia się łáfką Bożą/ zá ktorą sfstawfzy się fprá
- 31: wiedliwymi y fyny Bożymi/ iefzcze k temu wiecznego zbáwie
- 32: nia dziedzicy zoftawamy:(*marg*) 1. (–) gdyż (iáko nápiáno) kto vwierzy
- 33: á okrzci się/ zbáwion będąże: y Apoftól świádczy/ że Kościól
- 34: ieft oczýscion omycim wody w fłowie.(*marg*) Mar.16. Ephes.5. (–) Potym záś/ bywa záklinánie/ ktore ku wygnániu Szátá
- 35: ná y ku mocy iego zwátleniu y złamániu/ świętymi y naboż
- 36: nymi fłowy y modlitwámi fprawowane bywa.(*marg*) Záklinánie. (–)Ku temu zá
- 37: klinániu/ infze też obrzędy przyftępuiá/ z ktorych ofobno kázdy
- 38: poniewáz duchowny ieft/ włafne y ozdobne ma znáczenie. Bo
- 39: kiedy Sól w vftá tego/ ktorego do Krztu wiodá kładziona
- 40: bywa/ tedy iáwnie się to znáczy/ iż on przez Wiáry náukę y
- 41: przez dar łáfki/ tego doftác ma/ áby od zakálu y fmodliwo
- 42: ści grzechow był wyzwolon/ y fmás dobrych vczynekow po
- 43: iá/ á iżby się też w pokármie Bofkiey mądrości kochał.(*marg*) Sól ktorą kładá w vftá/ co znáczy. (–) Zegnáią potym Krzyżem S. czoło/ oczy/ pierfi/ rámióná/
- 44: y vfzy. Co wfzyftko pokázuie to/ iż przez Krztu táeimnicę/ ludzi

- 45: okrzczonych śmyfły otworzone y vmocnione bywáią/ áby Pá
- 46: ná Bogá ná śie przyiąć/ y przykazanie iego rozumieć á cho
- 47: wác mogli.(*marg*) *Zegnánie.* (–) Pothym zás/ nozdrze y wśzy pomázuią mu śliną/ y wnet
- 48: połyłią go zaráz do Wody Krztowej/ áby iáko on ślepy w
- 49: Ewángeliey wzroku dostał/ kthoremu był Pan rofkazał oczy
- 50: pomázane błotem omyć wodą Silóé:(*marg*) *Sliná. Ioan.8.* (–) thák byfmy teź rozumie
- 51: li/ że onego świątego omycia iest tháka moc/ iż ku poznaniu
- 52: prawdy niebieskiej/ rozumowi świątłość przynosi.
- 53: To ípráwiwśzy/ do wody Krztowej przychodzą/ gdzie in
- 54: łze obrzędy y obyczáie czynione bywáią/ z ktorých śie Wiáry
- 55: Chrześcijańskiey fummá poznác może.(*marg*) *Ceremonie przy wodzie Krztu.* (–) Bowiem
- Káplán pew
- 56: nymi śłowy trzy kroć tego pyta ktory krzczon być ma: Wy
- 57: rzekałz śie Szátaná/ y wśzyftkich vczyńkow iego/ y wśzyftkiej
- 58: pychy iego?(*marg*) *Wyrzekánie.* (–) A on álbo Krzefny oćiec zań/ odpowiada ná káz
- 59: de z ofobná pytanie/ mowiąc: Wyrzekam. Więc/ ktory śie ma
- 60: Pánu Christułowu w moc dáć/ to naprzod pewnie y naboźnie
- 61: obiecować muśi/ iż Diablá y świat opuźcza/ á obiemá iáko
- 62: naśzkáradźnymi nieprzyacióły wśtáwicznie brzydźić śie ma.
- 63: Potym przy Krzcílnicy śtoiąc/ ták od Káplána bywa pytány:
- 64: Wierzyłz w Boga Oycá Wźzechmogącego? (*marg*) *Wiáry wyznánie.* (–)A on odpowie
- 65: da/ Wierzę. Táke dáley kiedy go o inśzych człónkách Wiáry
- 66: pytaią/ znácznym nabożeńśtwem Wiáre śwoię wyznawa. A
- 67: iest to rzecz iáwna/ iż w tym dwoim przyrzeczeniu/ wśzyftká
- 68: śie moc Chrześcijańskiego prawá y kárności zamyka. Prze
- 69: to Melchiádes Papież/ rozność oboiey Świątości śłowy przy
- 70: śtoynymi wyráził/ ták piźząc:(*marg*) *MElchiades in Epíft. fupra citata.* (–)Na Krzcie
- człowiek ku boiowi
- 71: przymowan/ á ná Bierzmowaniu ku walce przyzbroiony by

- 72: wa:(*marg*) Rozność między tymi dwiema Sakramenty. (-) Przy Krześney ftudnicy/ dawa Duch S. zupełność/ aby
- 73: człowiek był niewinnym/ a w Bierzmowaniu dawa dołkoná
- 74: łość/ aby łalki dořtác mogli: Ná Krzcie/ ku żywotowi odro
- 75: dzeni/ a po Krzcie/ ku bitwie połyłani bywamy: Ná Krzcie
- 76: się omywamy/ po Krzcie się zmocniamy: odrodzenie zbáwia
- 77: łamo przez się/ ty ktorzy czáfu pokoiu Krzeřt przyjmuią/ a Bier
- 78: mowanie/ vzbriaia y ku bitwie ie řzykuie. Ale ty rzeczy/ nietyl
- 79: ko od inřych Conciliy nam podáne/ ale teř ołobliwie przez Tri
- 80: dentłkie Święte Zebranie łą vřtáwione/ iż iuř o tym nierzkác
- 81: ináčzey rozumieć/ ale áni pomysłác żadną miárą się niegodzi. (*marg*) Concil. Tridēt. řefs.7. (-)Ale iż się iuř wyżřzey pokazáło/ iáko tego bylo potrzebá/ v
- 82: czyć ogołem o wřzyřtkich Świętořciách/ od kogoby ony řwoy
- 83: poczátek miały/ toř teř przy Bierzmowaniu pokazác potrzebá/
- 84: aby Chrzeřcijanie ku řwiátobliwořci tego Sakramentu chu
- 85: tliwřzy byli. Niechże tedy Pářterze wykłádaią/ iż Pan Chri
- 86: řtus nietyklo vřtáwił the Świętořć/ ale teř (iáko řwiádczy
- 87: Fábian Papieř) rořkazał iáki obyczay řprawowánia Krzyřmá
- 88: być miał:(*marg*) Pan Chriřtus Bierzmowánia/ y řprawę iego vřtáwił. (-)y iákie řłowá/ ktorych przy iego pořwięcániu Ko
- 89: řcioł Powřzechny vřywa. Ná co łáčno ty námowić/ ktorzy
- 90: Bierzmowanie Świętořcią byc wyznáwáia:(*marg*) Fabian. Papa epif. 2. ad Epifcopos orientis (-) poniewař w
- 91: řzyřtki táiemnice řwięte/ moc náture ludzkiej przechodzą/ a
- 92: od żadnego inřzego/ oprócz Pána Boga/ vřtáwione być nie
- 93: mogá (*marg*) Sam P. Chriřtus Świętořci vřtáwia. (-) Iuř tedy/ ktore łą częřci tego Sakramentu/ a napřod o
- 94: máteriey powiedźieć potrzebá. A tá máteria ieřt Krzyřmo: kto
- 95: rym imieniem wřiętym od Grekow/ áczkolwiek řwieccy Piřá
- 96: rze wřzelkie pomázanie známionuią: wřzákże oni/ co rzeczy řwię

- 97: te popiřáli/ pořpolitym obyczřajem mowienia/ to řłowo ku o
- 98: nem tylko pomazazniu przypiřowali/ ktore z Oleiu y z Břłř
- 99: mu řawnym y poważnym Břřkupim pořwięcenim řprawione
- 100: bywa.(*marg*) *Mřteria řwiętořci Bierzmowřnia iest Krzyżmo.* (–)Przeto dwie řieľne rzeczy řpolnie zmieřżane/ mřterę
- 101: teę řwiętořci dźiřłř: ktore to roznych rzeczy mieřżanie/ řko
- 102: pokřżuie rozmřitř řłkę Duchř Świętego ktora ludźiem Bierz
- 103: mowřnym danř bywa/ třk wć řwiętořci teę powřżnořć/ dořtřtecznie znřc dawa. Z třd teę y to řie obřczřć moęe/ ię
- 104: ři ktorzy iuę podrořłymi zořtawřzy/ bierzmowřni być mřř/ ie
- 105: řli tego prřgnř řby řłki y dřru teę řwiętořci dořtřli/ thedy
- 106: nietylko Wiřę y naboęnořć do nieę przynořić/ řle teę więtřze
- 107: grzechy ktorych řie dopuřcili/ z wmyřłu řwego zgłřdźić mu
- 108: řżř. Gdźie řtřrřnie czynić potrzebř/ řby theę pierweę řie grze
- 109: chow řpowieđřli/ ř wpmnieniem Přřterřkim/ ku pořtom y ku
- 110: naboęnych wćzynkow řprawowřniu pobudzeni/ y nřpomnieni
- 111: byli:(*marg*) *Przed Bierzmowřnim mřř řie ludzie řpowieđřć.* (–) řby řie on chwalebny řtřrego Kořciołř zwyczřy odno
- 112: wił/ řeby teę řwiętořć nie inřczey iedno nř czćzo przymowřli:(*marg*) *Bierzmowřnia řwiętořcnř czćzo przymowřna być ma: bo třk rořkřżuie Concilium Aureliřńkie.* (–) k czemu bez wřptnienia Chreřćijřnie łatwie řie przywieřć
- 113: dřdżř/ ieli thedy řwiętořci dřry y břrzo dźiwne řkutki zro
- 114: zumieię.
- 115: Będř tedy wćzřć Přřterze/ ię Bierzmowřnie řlbo potwier
- 116: dzenie/ teę rzecz z inřzymi řřkrřmenty řpołecznrř ma/ řby no
- 117: wř řłkę dawřł/ ieliřby řkř przekřżř z řtrony onego człowie
- 118: kř ktory ie przymuie/ niebyłř. Bo řie iuę pokřżřł/ ře ty řwię
- 119: te y řkryte znřki řř třkowe/ ktore y pokřżuię řłkę/ y řprawu
- 120: ię.(*marg*) *Bierzmowřnie řko inřze řwiętořci nowř řłkę dawa.* (–) A z třd przychodźi/ ię teę grzechow odpuřzczenie z řobř przy

- 121: nośi. Abowiem ták ieft rzecz niepodobna/ áby łáfká z grzechem
- 122: weśpolek być miáłá/ iż áni zmysłác tego sie niegodzi. Ale o
- 123: procz tych rzeczy/ ktore tá Swiátość z infzymi Swiátościá
- 124: mi ípolne ma. Naprzod ono włáwnie Bierzmowániu przynale
- 125: ży/ iż Krztu S. łáfkę ku dofkonáłości przywodzi.(*marg*) Bierzmowánie co ma nád infze Swiátości. (–) Abowiem
- 126: ktorzy iuż przez Krzeft sftáli sie Chrześcijány/ iáko dzieteczki
- 127: ninie zrodzone/ cí nieiáká iefzcze w łobie wátłość y subtylnóść
- 128: máią: ále potym przez Swiátość Krzymowá duźnieyfzymi
- 129: sie sftawiają/ przeciwko wśitkim síłam y namiętnósciam Ciá
- 130: łá/ Swiátá/ y Szátána: á práwie ich vmył w Wierze v
- 131: twierdzon bywa/ ku wyznániu y wychwalániu imieniá Páná
- 132: náłzego iefu Chriftá: z ktorego theż Krzymá/ iż wzięte ieft
- 133: Imię Chrištułowe/ w tym wátpić żaden niemoże. Abowiem
- 134: (co niekotrzy ták głupio iáko y przezbożnie zmysłili) niepocho
- 135: dźić z tąd przezwiłko Bierzmowánia áłbo potwierdzenia/ iżby
- 136: przedtym ony ktorzy w młodych lećiech byli okrzczeni/ przed
- 137: Biskupá kiedy iuż podroślymi zostáli wodźić ie miano/ áby Ch
- 138: rześcijánfká Wiárę ná Krzcie przyiętą potwierdzili:(*marg*) Cżemu ten Sákráment Bierzmowánim áłbo potwierdzeniem názwano. (–) thák iżby
- 139: Bierzmowánie/ od náuki y ćwiczenia w Wierze/ żadney ro
- 140: zności niemiáło: o ktorym to zwyczáiu/ żadne sie doftáteczne
- 141: y dowodne świadectwo przywieść niemoże.(*marg*) Náuka Tridentfkiego Zebránia o Bierzmowániu. Sefs.7. can. 1. (–) Z tądżec to przyfzło/ że też Sákrá
- 142: mentem Pokoju i Miłóści ieft názwaná:(*marg*) Sákráment pokoju y miłóści. Aug. Tract.26 in Ioan. (–)ábyfmy rozumieli/ iáko łá niegodni Chrześcijánfkiego przezwiłká cí/ ktorzy ni
- 143: przyiáźni wiodą: á iż nienawiści/ roftryki/ y niezgody/ iáko
- 144: hániebne łkazy Chrześcijánftwá/ konicźnie precz wyrzucone
- 145: byc máią: poniewáż powłzednią Zakonu náłzego Ofiarą tho

- 146: wyznawamy/ iż nie z pilnością wietszą nád Pokoy y Miłość
- 147: niechodwamy.
- 148: Ale częłto ią też Doktorowie S. zową Pokármem podro
- 149: żnych ludzi:(*marg*) Viaticum. (-) częścią dla tego iż iest duchownym pokármem/ kto
- 150: rym się w pielgrzymftwie tego żywotá pośilamy: częścią też
- 151: dla tego/ iż nam drogę ku wieczney chwale y łzczęśliwości go
- 152: tuie.(*marg*) Cōcil. Carthag.4. ca.77. et 78. (-)Przeto wedle zwyczaiu łtárego Kościoła Powfzechnego
- 153: to záchowano bywa/ áby żaden Chrześcijánin tey Święto
- 154: ści nieprzyiąwży nie vmierał. K temu iezczę/ oni łtárzy Oycowie wyroku Páwła S.
- 155: náśláduiąc/ to święte Páńskie Ciáło podczas Wieczerzą zwá
- 156: li:(*marg*) 1.Cor.11. Coena. (-)iż od Páná Chrístułá ná oney ołtáteczney á táiemnic zbá
- 157: wiennych pełney Wieczerzy/ iest wltáwione. A niegodzi się ná
- 158: iadłży álbo nápiwłży się/ tey Świętości łprawowác álbo ią
- 159: też przyjmowác:(*marg*) Świętość thá ná cżczo łprawowaná j przyjmowaná być ma. (-) dla tego/ iż się od Apołtołow záczał on świę
- 160: ty obyczáy/ iáko łtárzy Doktorowie pámiątkę tego zołtáwili/
- 161: y był wltáwicznie trzyman y záchowan/ áby ná cżczo tylko przy
- 162: mowána byłá.(*marg*) Aug. opiłt.118. ca. 6. (-)Ale wyłóżywłży włáfnóć tego łłowá/ vczyć potrzebá/ iż
- 163: to iest pawdziwy Sákráment/ y ieden z onych siedmi/ ktore
- 164: Kościół Święty záwždy wyłóce łobie wáżył/ y z wielkim ná
- 165: bożeńłtwem cżcił. Bo kiedy Kielich Krwie Páńskiey bywa
- 166: poświęcon/ tedy ij zową táiemnicą Wiáry. Náđ tho/ opu
- 167: łzczáiąc niezłiczone Świętych Doktorow świádectwá/ ktorzy
- 168: záwždy rozumieli/ iż thá Świętość miedzy prawdziwymi
- 169: Świętościami ma być policzona: (*marg*) Świętość Ciáłá boże^o iest iedną z siedmi Świętości. (-)tedy z włáfności łámey y
- 170: z náтуры Sákrámentu dowieść się to może. Abowiem łą w
- 171: niey znáki zwierzchnie y łmyłom poddáne; zamyka też w ło

- 172: bie znaczenie y skutek łafki: k temu też/ áni Ewángeliſtowie/
173: áni Apoſtołowie wąpić nam niedopuſzczą/ że to ieſt wſtawá
174: Páná Chriſtuſowá. A kiedy ſie to wſzytko weſpołek zbierze
175: ku potwierdzeniu tey prawdy/ iż to ieſt práwy Sákráment
176: álbo Swiátość/ iuż nam nietrzebá inſzych dowodow. Ale iuż obáczyć potrzebá/ iáko ty
dwá znáki Chlebá y Wi
177: ná łá przyſtoye/ ku pokazaniu tych rzeczy/ ktorzy ie Sákrá
178: mentem być y wierzymy y wyznawamy.(*marg*) Máteryá chlebá y Winá co znaczy. (–)Bo
naprzod znáczą
179: nam páná Chriſtuſá/ ile on ieſt prawdziwym ludzkim żywo
180: tem:(*marg*) 1. (–) Bo ſam Pan mowił: Ciáło moje prawdziwie ieſt pokarm/
181: á Krew mojá prawdziwie ieſt pićie. Gdyż thedy Ciáło Páná
182: Chriſtuſowe dawa pokarm żywotá wiecznego tym/ ktorzy Sá
183: kráment iego czyłto y ſwiátobliwie przyjmuią: tedy ſłufznie
184: z tych rzeczy ofobliwie ieſt ſprawowáne/ kthorymi ten cielefny
185: żywot záchowan bywa:(*marg*) Ioan.6. (–) żeby Chrześcijánie łatwie rozumieć
186: mogli/ iż przez ono nadroźlżego Ciáła y Krwie Páná Chriſtu
187: ſowey przyięcie/ náłyca ſie myſł y duſzá náłzá.
188: Ieſzcze też ty zwyioły/ nieco łá pożyteczne do tego/ áby lu
189: dzie poználi/ że w tey Swiátości prawdziwe ieſt Ciáło y Krew
190: Pánłka.(*marg*) 2. (–) Bo kiedy to baczymy/ iż Chleb z winem mocą przy
191: rodzenia/ wſtawicźnie ſie przemienia w Ciáło y Krew ludz
192: ką/ tedy łatwiey tym podobieńſtwem przywiedźieni być może
193: my/ ábyłmy wierzyli/ że ſie iſtność Chlebá y Winá w praw
194: dźiwe Ciáło Páná Chriſtuſowe y w iego Krew prawdziwą
195: niebiełkim przeżegnánim obraca. Przynoſi też ieſzcze nieco pożytku tá dziwna żywiołow
prze
196: mienność/ ku pokazaniu tey rzeczy kthora ſie dzieie ná duſzy.(*marg*) 3. (–)Abowiem
ácz niewidźimy zewnątrz ná Chlebie y Winie żadney
197: odmiány/ iednak iſtność ich prawdziwie ſie obraca w Ciáło y

- 198: Krew Pána Chriftofowę: także też/ áczkolwiek niewidźimy
- 199: żeby się co w nas odmienić miało/ przedsię we wnątrz ku ży
- 200: wotowi odnowieni bywamy/ kiedy żywot prawdziwy w téy
- 201: Ciála Páńkiego Swiętości przyjmuiemy.
- 202: K temu iefzcze/ ponieważ iedno Ciáło Kościoła Bożego
- 203: z wiele członkow ieft złożone/ tedy to złączenie żadną rzeczą le
- 204: piey sie pokazać niemoże/ iáko Chlebá y Winá żywiołmi.(*marg*) 4. (-) Bo
- 205: Chleb z wielu źiarn ieft spráwowan/ y Wino z wielu grom by
- 206: wa: także też y my/ ácz nas wiele ieft/ mocną tego Bołkiego Sá
- 207: krámentu zwiąfką/ weśpolek spoieni y związáni bywamy/ á iá
- 208: koby ciálem iednym się sftawamy. A możemy widzieć wżyfťki
- 209: Winá y Chlebá przypadki/ ktore iednák żadną się rzeczą bę
- 210: dącą niewpieraia/ ále tylko przez się łamy zoftaia: ponieważ
- 211: iftność Chlebowá y Winná/ także sie w Ciáło y Krew Páńfką
- 212: przemienia/ iż iuz koniecznie iftność Chlebowá y Winná wię
- 213: cey być przełtawá. Ale áby się naprzod pierwszá rzecz wypráwiłá/ tedy nie
- 214: chay się ftáraia Páłterze/ áby to okazáli/ iáko łacne y iálne łá
- 215: ony Zbáwiciela náłzego łowá/ ktore prawdziwą Ciála iego
- 216: bytność/ w tey Swiętości pokazuią.(*marg*) W tey Swiętości prawdziwe ieft Ciáło Pána Chriftofowę/ y Krew prawdziwa. (-) Bo kiedy powiedział/ To
- 217: ieft Ciáło moje: Tá ieft Krew moiá: tedy káždy ktory iedno
- 218: ma rozum/ wiedzieć to może/ co tám rozumiec mamy: á zwła
- 219: łzczá gdyż się mowiło o náturze ludzkiej/ ktorą że prawdzi
- 220: wie miał Pan Chriftus/ żadnemu Wiára Powłzechná o tym
- 221: wąpć nie dá:(*marg*) Math. 26. Marci 14. Lucę 22. (-) thák iż ośobliwie nápił on
- święty y wczony
- 222: Doktor Hilárius/ o práwdziwym Ciele/ y Krwi Pána Chri
- 223: ftufowey prawdziwey/ ponieważ łam to pan wyznał/ y wiá
- 224: rá náłzá trzyma/ że Ciáło iego prawdziwie ieft pokármem: te

225: dy żadnego iuż mieycá wåtpliwość mieć niemoże(*marg*) Hilar. Lib.8. de Trinit. tractans
dillud. Vt fint vnum. (-) (*marg*) 1.Cor.11. (-)Niechże
226: człowiek doświadcza łamego siebie/ á tak niechay tego Chle
227: bá pożywa y z Kielichá pije. Abowiem kto ie y pije niedośtoy
228: nie/ łąd łobie ie y pije/ nierozłádzaiąc Ciála Páńkiego. A ie
229: fliby/ iáko mowią Kácerze/ nie inżego w tym Sákramencie.
230: chwalono być niemiáło/ oprocż pámiátki y znáku śmierci Ch
231: riśtułowej/ coż zá potrzebá była Chrześcijány poważnymi
232: słowy vpominác/ áby łami siebie doświadczáli? Abowiem o
233: nym słowem ciężkim (Sądu) pokazał Apośtoł/ że sie on bár
234: zo ciężkiego grzechu dopuźcza/ ktory nieczyłym łercem przy
235: muiąc Ciáło Páńkie/ ktore sie w tey Swiátości łkrycie zá
236: myka/ nierozdziela go od inżych pokármow: (to ieł/t zá to ij
237: ma iáko inży pokarm) Co też wyżzey w tymże Liście Apośtoł
238: dośtátecznie wyłóżył tymi słowy: Kielich błogóśławieńtwa
239: kthoremu błogóśławimy/(*marg*) 1.Cor.10. (-)ázaż nie iełt łpołeczny m vżywanim

strona: 171

Ciála Bożego.

Krwie Pána Chriśtułowej? to też iefzcze y z Ewán

1: geliśtow łátwie sie obáczyc moze. Bo nie mamy wierzyc/ iżby
2: ofobliwie każdá łtuczke Chlebowá/ włálná Fomá pewnych
3: słow Pan poświácał: ále wśzyłtek Chleb ktorego dośyc miáło
4: być k tey Swiátości łprawowániu y Apośtołom rozdawá
5: niu záraz/ y tąż Formá poświécił: co sie też pokázuie/ iż tak
6: że w poświáćaniu Kielichá vczyńił/ kiedy łam rzekł: Bierzcie
7: á dzielcie miedzy łobá.(*marg*) Lucę 22. (-)A to cołmy dotychmiałt powiedzieli/
8: k temu sie ściága/ żeby vkazáli Páłterze/ iż prawdziwe Ciáło
9: y Krew Pána Chriśtułowá iełt w tym Sákrámencie. (*marg*) Chleb y Wino przemienia sie
w Ciáło y krew Páńkę. (-)Teraz iuż (drugiey rzeczy o kthoreyefmy námienili) vczyć
10: będą/ iż Chlebá y Winá iftność/ po przeżegnániu álbo poświę

- 11: ceniu/ iuż więcey niezoftawa w tey Świętości. A chociaż bár
- 12: zo sie temu y flufznie możemy dziwować/ iednák z tym cołmy
- 13: drzewiey pokazáli/ to sie złączać á iedno zá drugim isc muśi. Abowiem/ iefli iest prawdziwe Ciało Pána Chriřtułowe po
- 14: poświęcániu pod Chlebową y Winną ofobą/ tedyć to być mu
- 15: śi ponieważ tám przedtym niebyło/ iż sie álbo przemienim
- 16: mieyfcá sftáło/ álbo ftworzenim/ álbo inřzey rzeczy w co Ciá
- 17: ło obrocenim.(*marg*) Dowod thákowey przemienności. (–) Ale pewnie wiemy iż to być niemoże/ áby Ciáło
- 18: Pána Chriřtułowe było w Sákrámencie/ kthoreby z iednego
- 19: mieyfcá ná drugie przestępowáło. Abowiem zá tymby przyřzło/
- 20: żeby go w niebie niebyło: ponieważ ruřzyć sie żadna rzecz nie
- 21: może/ áżby mieyfcé řwoie opuścila z ktorego sie ruřza. A wie
- 22: rzyć sie teź niegodzi/ áni o tym myřlic/ áby tám Ciáło Pána
- 23: Chriřtułowe ftworzone być miało: tedyć więc iuż tylko trzeci
- 24: on obyczay zořtawa/ áby w tym Sákrámencie Pánřkie Ciáło
- 25: było/ w ktore Chleb sie obraca: dla czego żadna iftność Ch
- 26: lebowa/ więcey zořtać niemoże. Tym obyczáiem przywiedźieni
- 27: Oycowie y Stářzy nářzy/ ná onym wielkim Láteráńřkim y
- 28: Florentřkim Zebrániu/ ártykułu tego prawdę potwierdzili iá
- 29: řnymi Dekrety:(*marg*) Concilium Láteráńřkie y Florēřtkie to przemienie vtwierdziło (–)A Tridentřkie Concilium/ iefzcze iářniey iá ták
- 30: opifało: Iefliby kto powiedáł/ iż w nářwięřszym Ciála Bo
- 31: żego Sákrámencie/ iftność Chlebá y Winá weřpolek z Ciáłem
- 32: y Krwiá Pána nářzego Iefu Chriřtá zořtawa/ niech przekłętym będzie.(*marg*) Tridentřkiego Concilium náuká o thymże przemienieniu. (–) A to z řwiádectwá Piřmá Świętego/ łáčno sie obá
- 33: czyć mogło. Napřzod/ iż w řřtáwie tego Sákrámentu/ Pan
- 34: řam powiedział: To iest Ciáło moje. Bo tego řłowká/ To/ tá

- 35: moc iest/ áby pokazało wżyftkę iftność rzeczy obecney.(*marg*) Dowod tego z Ewángeliey. Math. 26. Marci 14. (–) Iestem vroftych y mocnych ludzi pokármem: rość/ á po
- 36: żywać mię będąiefz:(*marg*) Auguft. lib.7. confefs.ca. 10. (–) ponieważ Pan o sobie tak mowił: Kto pożywa Ciá
- 37: lá mego y pije Krew moię/ miefzka we mnie/ á ia w nim.(*marg*) Ioan.6. (–)Bo
- 38: ktorzy z pobożności y nabożeńftwá tey Swiętości pożywá
- 39: iá/ nietrzebá w tym wąpćić/ iż tak Syná Bożego fámi w się
- 40: przymuią/ że w Ciáło iego iáko żywe członki wádzeni bywa
- 41: iá: gdyż tak nápiáno: Ktory mię pożywa/ y on dla mnie żyć
- 42: będąie. A zaśię:(*marg*) Ibidem. (–)Chleb ktory ia dam/ iest Ciáło moje zá żywot
- 43: wżego świátá.(*marg*) Cyril. lib.4. in Ioan. ca.12.14 Et epift.10. ad Neftorium. (–) Ktore mieyfce Cyrillus wykłádaiąc/ tak mo
- 44: wi: Syn Boży złączaiąc się z włáwnym ciálem/ obżywiáiącym
- 45: ie vczyńił. Godziło się thedy/ áby on nieiákim dziwnym oby
- 46: czáiem z ciálem názym byl złączony/ przez Ciáło iego swięte y
- 47: przez Krew drogá/ ktore my w Chlebie y w Winie przymu
- 48: iemy/ gdy iuż przy poświęcániu mocy ożywiáiącey doftály. Ale iż powiedamy/ że przez tę Swiętość łáfká bywa daná/
- 49: tedy vpominác tu Páfterze máią/ iż tego rozumieć niemamy/
- 50: iákoby niebyło potrzebá/ kto tę Swiętość z pożytkiem ma prziy
- 51: mowác/ áby miał naprzod łáfkę Páńfká.(*marg*) Kto tę Swiętość przyiác chce/ niech sie o łáfkę Páńfká drzewiey ftára. (–) Bo to rzecz pewna/
- 52: iáko ciádom vmárłym pokarm przyrodzony nic niepomaga/ tak
- 53: też duży Ciáło Páńskie pożyteczne być niemoże/ ktora wedle
- 54: ducha nieżyie. Y dla thego ma Chlebá y Winá ofobę/ áby się
- 55: przez to okazało/ iż ono nie dla ożywienia duże vmárley/ ále
- 56: dla żywey záchowánia iest vtawiono. Wízákże dla tego to iest powiedziano/ iż pierwża łáfká (kto
- 57: rá wżyfcy mieć máią) niżby vfty fwymi swięte Páńskie Ciá
- 58: ło przyięli/ áby łádu (to iest potępienia) fobie nie iedli y nie pi

59: li) żadnemu daná nie bywa/ ázby tey Świętości požądali/

60: á z chucią y wolą dobrą ią przyjmowali. (marg) Iáko w they Świętości łáiki doftawamy

(–)Bo wŷyŷtkich Swiá

61: tości ieft ŷkończeniem/ y znákiem iedności y ŷpolności Kościel

62: ney: A kto w tym Kościele niebędzie/ łáiki Bożey doftáć nie

63: można.

64: Potym iż iáko ciało nietylko ŷie pokármem przyrodzonym

65: záchowywa/ ale teŷ pomnaża/ y ŷmák wŷtáwicznie nową z nie

66: go roŷkoŷz y wdzięczność poymuie: (marg) Pożytki z przyjmowania tey Świętości. (–)tá

theŷ pokarm ŷwiętego

67: Ciála Páńŷkiego/ nietylko duŷę poŷila/ ále iey teŷ mocy przy

68: dawa/ y to w niey ŷpráwuie/ áby tym więcey duch zálz rze

69: czy Boŷkich roŷkoŷzą był poruŷzon: z tądzec to bywa/ że dobrze

strona: 181

Ciała Bożego.

y prawdziwie mowimy/ iż w tey Świętości łáiki doftawamy. Ale by ŷnadź ktorzy ku przyięciu

1: tey Świętości leniwymi niebyli/ rozumiejąc że im bárzo cię

2: ŷzko ták wielką czynić przypráwę/ tedy trzeba Chrześcijány

3: częŷto vpomináć/ że wŷyŷcy ŷą poiwnni Ciało B. przyjmowác. Náđ to ieŷzcze/ wŷtáwił

Kościół áby ten/ ktorzyby ná káždy

4: rok raz przynamniey/ tho ieft w Wielkanoc/ Pánem Bogiem

5: ŷpráwować ŷie niechciał/ do Kościoła przypuŷzczón nie był. (marg) Kto przynamniey

raz przez rok nieprzyŷtępuie/ godzien ieft karánia. (–) Wŷzákze niechay nie mnimáią

Chrześcijanie/ áby ná tym do

6: ŷyc było/ iżby they wŷtáwie poŷluŷzni będąc/ raz tylko do roku

7: Ciało boże przyjmowác mieli: ále to niechay wiedzą/ iż Ciá

8: ła Bożego częŷto máią wżywác.(marg) Iáko częŷto przyŷtępowác mamy. (–) A ieŷliby to

pożyteczniey było

9: czynić ná káždy mieŷiąc/ álbo káżdego tego dnia/ álbo ná káždy

10: dzień/ o tym ná wŷyŷtki ludzie pewna wŷtáwá być niemoże. á w

11: Iżakoż oná Auguſtiná S. náuká v nas pewna być ma:

12: Ták żyj/ ábyś ná káždy dzień przyſtępowác mogł.(*marg*) Aug. de verbis Dni fter.28. (–)

Przeto v

13: rzędowi Pálterfkiemu należy/ áby częſto vpomináli Chrześci

14: ány/ iáko baczą że ná káždy dzień ciáłu żywność dodáwác

15: potrzebá/ tak też żeby ſie ſtáráli/ iákoby ná káždy dzień duſzá

16: tą Świętoſcią żywioná być moglá: Bo to rzecz pewna/ że

17: nie mniej duſzy pokármu duchownego/ iáko ciáłu cielefnego po

18: trzebá. A niemáły pożytek przynieſie/ ieſli ſie ná tym mieyſcu

19: powtorzą ony wielkie Boſkie dobrodzieyftwá/ ktorych (iáko

20: ſmy iuż pokazáli) doſtawamy/ z Ciála Bożego pod widomy

21: mi oſobámi wżywania. Onę też figurę dobrze będzie przywo

22: dzić/ iż ná káždy dzień ſile cielefną potwierdzác Mánną było

23: potrzebá.(*marg*) Exod.16. (–) Tákże też przywodzone być máią Oycow S. wy

24: roki/ ktore wżywanie częſte Sákrámentu tego bárzo zálecią.

25: Bo nietylko ſam S. Auguſtin tak rozumiał/ mowiąc: Ponie

26: waż wſtáwicznie grzeſzyłz/ wſtáwicznie. tę Świętoſć przy

27: muy:(*marg*) Vbi ſupra. (–) ále ieſli kto pilni obáczác bedzie/ tedy łatwie pozna/ że

28: wſzyłtkich Oycow ktorzy o tym piſáli/ iednákie zdanie było.

29: A iż był niekiedy czás/ ktorego Chrześcijanie ná káždy dzień

30: Ciáło boże przyjmowali/ okázuie ſie z Dzieiow Apoſtolſkich:(*marg*) Act.2. (–) ábowiem

wſzyſcy/ ktorzy ná ten czás wyznawali Chrześciján

31: ſką Wiaré/ ták prawdziwą y ſzczyrá miłoſcią paáli/ iż theż

32: bez przeſtánku ſie modłąc/ y Chrześcijánſkie á pobożne vczyn

33: ki ſprávuiąc/ wſtáwicznie ku przyięciu Ciála B gotowi byli. A

34: ten zwyczáy potym/ ktory nieiáko iuż wſtawał/ Anákletus pa

35: pież y męczennik S. poniekad odnowił: Więc S. Zebranie Tridentſkie/ niechciało áby

36: ſmy mieli ktorą wątpliwość o wſtáwie tey Ofiary.(*marg*) Concil. Tridēt ſeſſ.22. ca.1. (–)Bo

to wyłożyło/ iż na oſtátniej Wieczerzy przez Páná Chriſtuſá wſta

37: wiona była: y záraz ony przkleło/ ktorzyby twierdzili/ że pra

- 38: wdziwa y włafna Ofiárá Pánu Bogu ofiárowanie nic inżezgo nie iest/ iedno Páná Chriftuá
- 39: ku iedzeniu podawanie. A nie opuściło theż y tego/ áby pilnie
- 40: wyłożyć niemiáło/ iż sámemu tylko Pánu Bogu Ofiárá czynio
- 41: na bywa. Bo ácz Kościół czáfem zwykł Mfze miewać ná pá
- 42: miątkę y ná cześć Świętych niebiełkich/ wżákże nigdy niew
- 43: czył/ áby im Ofiárá czynioná być miáła/ ále sámemu thylko P.
- 44: Bogu/ ktory Święte nieśmiertelną chwałą obdárzył.(*marg*) Sámemu tylko Pánu Bogu ná pamiątkę Świętych bywa Ofiárá. (–) Przeto
- 45: y Kápłan nigdy nie mowi/ Ofiáruie tobie Pietrze álbo Páv
- 46: le Ofiárę: ále kiedy ią sámemu Bogu ofiáruie/ tedy mu zá ono
- 47: wielkie świętych Męczennikow zwycięstwo dziękiue/ y o przy
- 48: czynę ich prosi/ áby oni w niebie zá námi przyczynić się raczyli/
- 49: ktorych my ná ziemi pamiątkę íprawuiemy.(*marg*) Trident. Syno. íefs.22. ca. 3. (–) A ty rzeczy ktore o
- 50: prawdzie tey Ofiáry Kościół Powłzechny nam podał/ poiął
- 51: ie z Pánłkich łłow/ keidy oney mocy oštátniey/ tę Świętość
- 52: Apoštołem zálecaiąc ták mowił: to czynicie ná pamiątkę moię.(*marg*) Math.26. 1. Cor.111. (–) Abowiem iáko S. Concilium wyłożyło/ ná ten czás ie Kápła
- 53: ny vczynił/ y rofkazał áby oni/ y ktorzyby w tym vrzędzie ich
- 54: namiełtnicy byli/ Ciáło iego ofiárowáli.(*marg*) Pan CHrifus Apoštoły łwe ná oštátniey Wiečerzy Kápłany poczynił. (–) Y tho też ony łłowá
- 55: Pávłá S. do Koryntow píane doštátecznie pokázuie/ kiedy
- 56: ták mowił: Niemożecie Kielichá Pánłkiego pić/ y Kielichá
- 57: Szátánłkiego: niemożecie byc vczeltniki Stołu Pánłkiego/ y
- 58: Stołu Szátánłkiego.(*marg*) 1.Cor.10. (–) Abowiem iáko miáło Szátánłkiego
- 59: łtołu/ Ołtarz ná ktorym Ofiáry ym czyniono/ rozumieć ma
- 60: my: tak też (ábyłmy łłufznym dowodem záwárli/ co Apoštoł
- 61: powieđał/ Stoł Pánłki/ nic inżezgo znaczyć niemoże/ iednō
- 62: Ołtarz ná ktorym Pánu Bogu Ofiárę czyniono.(*marg*) Stoł Pánłki iest Oltarz. (–) A iefli ná Figury y Proroctwá łtáfego Zakonu pátrzać

- 63: będziemy/ tedy naprzod Máláchiafz o they Swiatości iálnie
- 64: prorokował/ tymi fłowy:(*marg*) Prorocwá o tey Swiátości (–)Od wíchodu áż do Zachodu fłóń
- 65: cá/ wielkie ieft Imię moje miedzy Pogány/ á ná káždym mieyfcu
- 66: Imieniowi memu Ofiárę czyftá ofiáruią: (*marg*) Malach.1. (–)bo wielkie ieft Imię
- 67: moje w Pogánftwie/ mowi Pan Zaftępow. Nád to/ tá Swiá
- 68: tość y przed Zakonem/ y po Zakonie dánym/ rozmaitymi Ofiá
- 69: rámi przepowiedziána bylá. A iż tá wnętrzna Pokutá/ iákořmy przed tym powiedzieli

strona: 195

Pokuty.

- ku cnoćie należy/ iálnie to nam ony częfte przykazania/ ktore o
- 1: Pokucie fą podáne/ ktore o
- 2: Pokucie fą podáne/ pokazuią. Bo Zakon ony tylko fpráwy czy
- 3: nić rofkázuie/ ktore z cnotą wypełnione bywáią.(*marg*) Pokutá czemu cnotą być muři.
(–) Nád to/ przeć
- 4: tego żaden niemoże/ iż to cnoćie fłuży/ wiedzieć/ kiedy/ iáko/ y
- 5: iáko dłuęo mamy záłowác: A to żeby porządnie było/ moc PO
- 6: kuty fpráwuie. Bo czáfem się tráfi/ iż zá popełnione grzechy
- 7: mnief niżby się godziło ludzie záłuią: y owízem/ iáko Sálo
- 8: mon nápiřał/ Są niektorzy/ ktorzy się kocháią gdy źle vczynią:(*marg*) Prouer.2. (–) drudzy záś ták bárzo řmętni fą/ y záłofni/ że tez rořpaczáią w
- 9: řwoim zbáwieniu: iáki řnadź był Kaim/ ktory mowił: Więť
- 10: řza ieft złoć moiá/ niżbym odpufzczenie mogł zářłuzyc:(*marg*) Genef.4. (–)y iákim
- 11: teź bez pochyby Iudař był/ ktory řalem przywiedźiony/ obie
- 12: řiwřzy się y řywot y duřęę vtráćił.(*marg*) Math.27. (–) Przeťo ábyřmy w řáloći
- 13: miáre záchowác mogli/ Pokuty řwiętey mocą řpomagáni
- 14: bywamy.
- 15: Ale teź y to (iź Pokutá ku cnoćie należy) obáćzyć się może
- 16: z tych rzeçzy/ ktore řobie iákořby kres iáki zámierzone ma ten

- 17: człowiek/ który za grzech swój prawdziwie żałuje. (*margin*) Co za krety ma sobie człowiek pokutujący zamierzać. (-)A to na
- 18: przed sobą przekłada/ aby grzech zgładził/ y wszystko zmaże
- 19: y winę z dużej swej otarł. Drugi kres jest/ rzecz iąca/ iż się to ku sprawiedli
- 20: wości ściera. Bo acz między Bogiem y między ludźmi wla
- 21: śna sprawiedliwość srodkować niemoże/ gdyż tak daleko ie
- 22: den od drugiego są rozłączeni: wszakże pewnie wiemy/ iż jest
- 23: sprawiedliwość nieiaka/ równie iaka bywa między Oycem a
- 24: między synami: między Panem a między sługami. Trzeci kres
- 25: jest/ aby człowiek ku łasce Bożej przyszedł/ którego był sobie
- 26: dla plugawości grzechu/ rozgniewał y obraził. A to wszystko
- 27: doświadczenie pokazuje/ iż Pokuta też potrzeba nauczyć/ przez które słopnie ku tej
- Bożkiej
- 28: mocy przytąpić możemy. (*margin*) Ku Pokucie iako przysć mamy. (-)Naprzód tedy/
- wprzedza nas miło
- 29: ścierdziej Bożej/ y serca nasze kłobie nawraca. O co prosząc Pro
- 30: rok/ tak mówi:(*margin*) Przez miłosierdzie Boże. (-)Nawróć nas Panie k sobie/ a my
- się nawro
- 31: ścimy.(*margin*) Hier.5. (-) Zasię/ tym światłem/ to jest miłosierdziem oświeceni/
- 32: przez Wiarę ku Panu Bogu przystępujemy. Bo/ iako świad
- 33: czy Apostoł/ temu który ku Panu Bogu przystepuje/ potrzeba
- 34: wierzyć iż Bog jest/ y odpłycą jest tym/ którzy go szukają.(*margin*) Przez Wiarę. Hebr.11.
- (-)Iefczcie/ boiaźn za tym przychodzi/ a nasz vmył/ na ciężkość
- 35: mąk weźrzawłszy/ od grzechow się hamuje.(*margin*) Przez Boiaźn (-) Y Święty Jan mówił:
- Iefli wyznawać będziemy
- 36: grzechy nasze/ iefci wierny y sprawiedliwy/ żeć nam odpuści
- 37: grzechy nasze.(*margin*) 1.Ioan.2. (-)Y mało co potym: Iefliby (prawi) kto zgrze
- 38: szył/ (żadnego grzechu niewymuiąc) tedyc mamy rzecznika v
- 39: Oycą/ Pana Iesu Chrysta sprawiedliwego/ a tenzeć jest vbla
- 40: ganim za grzechy nasze: ale nietylko za nasze/ też za grzechy

41: w[zy]łtkiego świ[ę]t[ę]t[ę].(marg) Czemu niektórzy odpu[ł]zczenia grzechow do[ł]t[ę]ć niemogli. (-)

ac[ł]z śie o nie pilnie łt[ę]r[ę]

42: li/ tedy rozumiec mamy/ i[ł]z śie to dla tego s[ł]t[ę]ł[ę]o/ że prawd[ę]i

43: wie y z łerc[ę] nie[ł]z[ę]ł[ę]w[ę]li łw[ę]ych grzechow. Przeto kiedy śie po

44: wie[ł]ci t[ę]k[ę]we w P[ę]łmie [ł]bo te[ł]ż v Oycow S. tr[ę]fi[ę]i[ę] / ktory

45: mi oni twierd[ę]i[ę] / że niektore grzechy odpu[ł]zczone by[ł]ć niemo

46: g[ę] / tedy t[ę]k wy[ł]k[ę]d[ę]ć ie mu[ł]s[ę]my / [ł]by[ł]my rozumieli że ony

47: b[ę]rzo trudno odpu[ł]zczone by[ł]ć m[ę]i[ę]. Bo i[ę]ko niemoc i[ę]k[ę]żkol

48: weik tym łpo[ł]obem nieuleczon[ę] by[ł]ć powiedamy / i[ł]z chory

49: cz[ł]owiek źle śie m[ę]i[ę]c / lek[ę]r[ę]stw[ę] zdrowego nien[ę]rzy [ł] onym śie

50: brzyd[ę]i: t[ę]k te[ł]ż i[ę]łt niei[ę]ki łpo[ł]ob grzechu / ktory dla tego od

51: pu[ł]zczon niebywa / i[ł]z w[ł]afne y zdrowe lek[ę]r[ę]stwo / to i[ę]łt ł[ę]łk[ę]

52: Bo[ł]ż[ę] prec[ł]z odrzuca. A tym[ę]i obycz[ę]i[ę]em mowi[ł] S. Aug[ł]stin:(marg) Aug[ł]st.li.1 de fermo.

D[ę]ni in monte. (-)T[ę]k łzkar[ę]da i[ę]łt zm[ę]z[ę] grzechu onego / kiedy kto poznaw[ł]zy

53: Bog[ę] n[ę] ł[ę]łk[ę] P[ę]n[ę] Chr[ę]stu[ł]ow[ę] / burzy br[ę]ter[ę]stwo Chr[ę]ze

54: łcij[ę]n[ę]łkie / [ł] przeciwo tey ł[ę]łce rozp[ę]ła śie wielk[ę] nienawi

55: łci[ę]: i[ł]z te[ł]ż pokornie odpu[ł]zczenia łwego grzechu ład[ę]ć niemo

56: ze / cho[ł]ci[ę]zby go ze złymi łum[ę]nienim wyzn[ę]ć y wyi[ę]wi[ł]ć mu

57: łia[ł]. Ale ku Poku[ł]cie śie wr[ę]c[ę]i[ę]c / t[ę]k i[ę]łt w[ł]afna iey t[ę] moc

58: [ł]by grzechy g[ł][ł]d[ę]i[ł] / i[ł]z bez tey Pokuty nietylko grzechow od

59: pu[ł]zczenia otrzym[ę]ć / [ł]le te[ł]ż [ł]ni łpod[ę]ziw[ę]ć śie go ładnym o

60: bycz[ę]i[ę]em niemo[ł]emy. Bo t[ę]k n[ę]p[ę]fano: Nieb[ę]d[ę]i[ę]eli pokuto

61: w[ę]c / w[ł]zy[ł]cy t[ę]k[ę]z łginie[ł]cie.(marg) Luc[ę] 13. (-) Co iedn[ę]k Pan o ci[ę]z[ł]zych y łmier

62: telnych grzechach powied[ę]i[ł]: [ł]czkolwiek te[ł]ż niei[ę]kiey Pokuty

63: potrzeb[ę]i[ę] ł[ę]zey[ł]ze grzechy / ktore pow[ł]zedniemi zow[ę].(marg) Grzechy Pow[ł]zednie.

(-)Bo S.

64: Aug[ł]stin mowi[ł]: Gdy[ł]z i[ę]łt niei[ę]aka Pokut[ę] / ktor[ę] w[ł]t[ę]wic[ł]

65: nie Ko[ł]łciele za Pow[ł]zednie grzechy cz[ę]ynimy / (marg) Aug[ł]st.lib.50. Homil.Ho.50.

(-)tedy[ł]by on[ę]

66: pewno[ł] prozna by[ł]ć mu[ł]i[ę]ł[ę] / i[ę]łliby grzechy Pow[ł]zednie bez po

- 67: kuty odpuszczzone być mogły.
- 68: Ale iż o tych rzeczach ktore się nieiako czynić przygadza/
69: nie dożyć ieść ogołem mowic/ tedy Pálterze stárác się będą/
70: áby ie z ofobná powiedzieli/ z ktorychby Chrześcijáni sfofob
71: prawdziwey y zbáwienney Pokuty poznác mogli.(marg) POkuty części trzy. (–)

strona: 205

Pokuty.

A trzebá pilnie námáwiác y vpominác Chrześcijány/ áby

- 1: zá káždy ofobliwie grzech śmiertelny wielką skrucę y záłość
2: mieli.(marg) Zá káždy grzech ofobno mamy záłowác. (–)Bo ták Ezaiasz Skrucę opifuie/
kiedy mowił: Będę
3: ia tobie rozczytał wżyfłki látá moie/ w gorzkości duze mo
4: iey.(marg) Elaię 38. (–)A rozczytác wżyfłki látá/ ieść ofobliwie grzechy vwázác/
5: ábyfmy ich z fercá zálowác mogli. Ale y v Ezechielá ták czyta
6: my:(marg) Ezech.18. (–) Ieřliby człowiek przezbożny zá wżyfłki grzechy fwoie czy
7: nił pokutę/ żywotem będzie żył. K temuż też Auguřtin S.
8: mowił:(marg) Okoliczności grzechowe. (–)Niechay grzeřnik obaczy iáki ieść grzech/
gdzie/ kie
9: dy/ iáko rozmaity/ y w iákicy ofobie. Wřzákze niechay z tąd nie
10: rozpácziá Chrześcijanie w wielkicy dobroći y łáfce Bozey:
11: ábowiem on barzo prágnác nářzego zbáwienia/ nieodkláda nam
12: grzechow odpuszczzenia/ ále grzeřnego iáko oćiec miły przy
13: muie/ řkoroby się łam obáczac poczłł/ á brzydzác się wżyfł
14: kimi grzechy/ ku Pánu Bogu się náwroćil: pewnie to vmy
15: řliwřzy/ że káždy grzech z ofobná inřzego czáfu ieřliby mogł
16: ná pámięć łobie przywodzić/ y bárzo się im brzydzić chce. Bo
17: Pan Bog przez Proroká tey nam byc nádzieie każe/ kiedy mo
18: wi: Przezbożność człowieká przezbożnego řzkodzić mu nie bę
19: dzie/ ktorego się kolwiek dniá od złości fwoiey odwroćil.(marg) Ezech.33. (–) Z tąd tedy
obáczyć się mogą ony rzeczy/ ktore ku řkrucze pra

- 20: wdziwey bárzo łą potrzebne: o których lud Chrześcijańki pil
- 21: nie wczon być musi/ żeby kázdy wiedział iákoby ná tę skruchę
- 22: zdobyć pewny znák/ przez któryby poznał cze
- 23: go mu ku dołkonáłości tey cnoty niedoftáie. Bo naprzod/ (á tá
- 24: ieft ku skruczce pierwśza rzecz potrzebna) wżyftki grzechy
- 25: ktorefmy poczynili/ miec w nienawiści y ż żáłowác zá nie musimy
- 26: by fnađz ieflibyfmy niektorych tylko żáłowáli/ zmyślona y o
- 27: błudna/ á nie oná zbáwienna Pokutá w nas niebyłá.(*marg*) Ktore łą rzeczy Skrucze chrześcijańkiey potrzebne. (-) Bo/ iáko
- 28: S. Iákub Apoštoł powiedział/ ktobykolwiek wżyftek Zakon
- 29: chował/ á wpadłby w iednym przykazaniu/ wżyftkiemu wi
- 30: nien zoftánie.(*marg*) 1. Iacobi 2. (-)Druga rzecz ieft/ áby Skruczá miáła przyfobie
- 31: wołá Spowiedzi y Dołyc wczynienia:(*marg*) 2. (-) o których sie potym ná
- 32: fwym mieyfcu powie. Trzecia ieft/ áby człowiek pewnie y ftá
- 33: tecznie vmyflił żywotá fwego polepzyć.(*marg*) 3. (-)A tego nas Prorok
- 34: tymi słowy iawnie náuczył: Będzieli człowiek niepobożny po
- 35: kutował zá wżyftki złości fwe ktore popełnił/ y będzieli ftrzegł
- 36: wżego przykazania mego/ á wczyniłby łąd y fprawiedliwość/
- 37: żywotem będzie żył á nie vmrze: wżech niepráwości iego kto
- 38: re czynił/ niebędę pámietał.(*marg*) Ezech.18. (-) Bo po Zmartwychwftaniu/

strona: 210

O Świętości

kiedy sie byli Apoštołowie ná iedno mieyfce zebráli/ tchnąwży

- 1: ná nie/ ták mowił: Weźmiecie Duchá S. ktorym ludźiem grze
- 2: chy odpuścicie/ odpufzczone ym będą: á ktorym zátrzymacie/ zátrzymáne będą.

Ioan.20.

Gdyż tedy Pan dał tę moc Káplanom zátrzy

- 3: mawác y odpufzczác grzechy/ tedyć iáfna rzecz ieft/ że oni w tym
- 4: fędziámi byli wftáwieni:(*marg*) Káplani przy Spowiedzi łą fędziámi. (-)co też Pan chciał oznáymić kiedy Apo

- 5: ńtołom rofkazał/ áby wńkrzeźzonego Łázárzá z onych związek
- 6: rozwiázáli/ ktorými był związán.(*marg*) Ioan.11. (-) Bo to mieyńce S. Auguńtin
- 7: ták wykłáda: Iuź (práwi) Kápłani pożytecznieyńszymi być mo
- 8: gą/ y więcey moga tym ktorzy się łpowiedáią zfolgowáć/ gdy
- 9: ym grzech odpouńczáią.(*marg*) Aug.lib. de vera et falśa Poenit. cap. 19. Et ferm.8. de verbis Dái. (-) Abo wiem Pan przez łamyńsz Apońtoły/
- 10: Łázárzá wńkrzeźzonego Zwołennikom ná rozwiązanie dał/ po
- 11: kázuiąc to ze Kápłani moc máią łobie dáńą/ áby rozwiězowáć
- 12: mogli [!] .(*marg*) Lucę 17. (-) Ktemuć teź naleźy/ co był rokazał onym tręđowátym
- 13: ktorzy w drodze oczyńcieni byli/ áby się vkazáli Kápłanom y
- 14: rozłádku ich słucháli. Gdyź tedy Pan dał tę moc Kápłanom
- 15: odpouńczáć y zátzymáwáć grzechy/ tedyć Ale
- 16: iáko święte Zebránie/ Tridentńkie mądrze vpomniáło/ iż o źa
- 17: dney rzeczy práwy łąd być niemoźe/ áni theź moźe być zá
- 18: chowána miárá łpráwiedliowńci około karánia ludzkich wy
- 19: łtepow/ áźby oná rzecz y łpráwá dobrze poznána y wiádo
- 20: ma była:(*marg*) Conciliū Tridentńkie. Sefs. 14. ca.5. (-) thedyć z tąd pochodzi/ iż ludzie pokutuiący wńzyńtki
- 21: grzechy z ośobná/ Kápłanom przy Spowiedźi máią oznáy
- 22: miáć. Niechże tedy Páńterze tego vczą/ co święte Zebránie Tri
- 23: dentńkie w Końciele Powńzech
- 24: nym powiedźiano było. Bo ieńli Pińmá S. Oycow pilnie czytáć
- 25: bęđziemy/ wńzędzie iáńno świádectwá obacźmy/ ktorými się
- 26: to potwierdzić moźe/ iż tę Świętość Pan Chrińtus wńtáwił/
- 27: á iż rofkázanie około czynienia Sákrámentowey Spowiedźi/
- 28: (ktorą oni Greckim łłowem Exomologefin y Exagoreufin názwá
- 29: li) w tey cenie mieć mamy/ iákoby teź w Ewáńgeliey wńtáwio
- 30: ne y rofkázane było. (*marg*) Iáko Greccy Doktorowie Spowiedź náyzywáli. Exomolegifis Exagoreufis. (-)A ieńli się o figurach łtárego Teńtámentu
- 31: wywiádownáć bęđziemy/bez pochyby obacźmy że ku Spowie

- 32: dźi grzechow/ należą ony rozmaite Ofiary/ ktoer ku zgładzeniu
- 33: rozlicznych złości Kąplani czynili. (*marg*) Figury w ftarym Zakonie o Spowiedzi. (–)Ale iako Chrześcijany vczyć trzebá/ iż Pan y Zbáwiciel
- 34: náłz Spowiedź vftáwił/ ták teź vpominác ie muśi/ iż niekto
- 35: re obyczáie y powázne obrzędy/ moc Kościelna do niey przy
- 36: dáłá. Bo náprawdę (choćiażby káždy łobie długi żywot obieco
- 37: wác mogł) to ieft rzecz łzkárádá/ gdyż w omyćiu brudu cíele
- 38: łnego álbo zmázy iákiew ná łzácie wielką pilność czynimy/ tákże
- 39: wielkiej pilności nieprzykłádamy/ iákoby iáłność dułzna plugá
- 40: wym zakáłem grzechowym zácłmiona niebyła. Ale iuż o Száfárzu tego Sákrámentu powiedźieć potrze
- 41: bá.(*marg*) Sam Káplán tę Swiátość łpráwuie/ á iáki ma być. (–)A pokázuie łie iáwnie z vftáwy Kościelney/ iż ma być Ká
- 42: plán ktoryby álbo z porzádneho wrzędu/ álbo łobie poleconá roz
- 43: grzełzánia moc miał. Abowiem ktory ten wrząd łpráwowác
- 44: ma/ potrzebá áby miał nietylko onę moc ktorey przy Swięceni
- 45: dołtawá/ ále teź onę drugá zwierzchniá y łádowá/ ktorá zowá
- 46: Potestatem Iurisdictionis.(*marg*) Concil. LATER. ca. 21. et Eugen. 4. in Decreto dato Armenis. Potestatem ordinis et Iurisdictionis. (–) O tym wrzędzie bárzo iáłne łwiádec
- 47: twá dáwáią ony łłowa Páńłkie v Ianá S: Ktorem odpulzczone/ ktorem zátrzymacie/ łá zá
- 48: trzymáne.(*marg*) Ioan. 20. (–)Bo ieft rzecz iáłna/ że to nie do włzyłtkich/ ále do A
- 49: połtołow tylko rzeczono: ktorych w tym wrzędzie namiestnicy
- 50: łá Káplani. A to łie teź bárzo przyłtoynie łłtáło. Bo gdy włze
- 51: łáka łáłká ktorey dołtawamy w tey Swiátości/ z Páná Chri
- 52: łtułá iáko z głowy ná członki zpływa/ tedy łłufznie máią cíáłu
- 53: duchownemu Páná Chriłtułowemu/ tho ieft Chrześcijánom/
- 54: Swiátości tey moc máią prawdziwe
- 55: iego Cíáło poświęćác: zwłáłzczá iż łudźie wierni/ przez ten Sá
- 56: kráment Pokuty/ ku przyięćiu Swiátości Bożego Ciałá łpoł
- 57: łni y godni łie łłtawáią. Ale z iáka pilnościá w łtárożytnym

- 58: Kościele przedtym władza Kápłaná porządnie wftawionego
- 59: záchowaná byłą/ iásnie sie okázuie z dawnych wftaw Oycow
- 60: świętych y Dekretow/ ktorými obwárowane/ áby zaden Bi
- 61: fkup álbo Kápłan nieśmiał nie fprawowác w cudzey párafiey/
- 62: bez dozwozenia tego ktorzyby oney párafiey był przełożon: chy
- 63: bá iżby zá wielką potrzebą sftác się to musiało. (marg) Pleban w cudzey párafiey fwowolnie
tey świętości fprawowác niemoże. (–) (marg) 9 quaet. 2. (–)Tákcie wftawił
- 64: Apoftoł/ kiedy Tytowi rofkázował áby w káżdym Mieście po
- 65: ftánowił Kápłany/ ktorzyby Niebiefkim pokármem náuki y
- 66: Sákrámentow/ ludxie wierne żywili y karmili. (marg) Tit.1. (–)Aczkołwiek ie
- 67: fliby sie komu ná śmierć brało/ á niemogłby miec wfałnego Ká
- 68: płaná/ tedy áby fnadź kto nie zginął/ (marg) Przy śmierci może káždy kápłan od wfzech
grzechow y od Klátwy rozgrzeftać. (–)vczy. Zebranie Tridentfkie/
- 69: iż to w Kościele Bożym záwftze záchowano/ żeby sie káżdemu
- 70: Kápłanowi godziło/ nietylko ze wfzyftkich grzechow/ czyieyby
- 71: kolwiek mocy ku rozgrzeftzeniu ony należały/ ále też y od klátwy
- 72: rozgrzeftać. (marg) Concil. Tridēt. fefs. 14.ca.7. (–)

strona: 220

O Świętości

Drugie Dofyc wczynienie ieft/ ktore też wftawym (to ieft

- 1: od Kościoła wftawionym/ á zową ie po Lácinie Satisfactio Ca
- 2: nonica, iákoby Dofyc wczynieniem Kościelnym) zową/ á to sie
- 3: zámierza pewnym czáfem/ y czáfem pewnym wypełnione bywa. (marg) Satisfactio
Canonica. (–)Przeto záchował to zwyczaj ftárożytnego Kościoła/ kiedy po
- 4: kutuiący ludźie od grzechow rozwiązáni bywáią/ że ná nie ka
- 5: ránie álbo wtrapienie nieiákke wkładáią: ktorego to karánia
- 6: wytrzymánie/ Dofyc wczynieniem zową. Tymże też fłowem znáczy sie wfzelkie karánie
ktore zá grze
- 7: chy/ nie od Kápłaná wftawione/ ále z náfzey dobrej woley przy

8: ięte/ od nas łamych powtarzając cierpimy.(*marg*) Satisfactio a nobis suscepta. (–)Wszakże takie Do

9: być wczynienie/ Pokucie (ile jest Świętością) namniej niełuch

10: ży: ale ono łamo tylko mamy mieć iakoby część Sakramentu/

11: o którymśmy już powiedzieli/ że z Kąpląńskiego rozkazania P.

12: Bogu za grzechy wczynione bywa:(*marg*) Satisfactio que est Sacramenti pars. (–) to przydawy/ abyśmy pe

13: wnie y niepochybnie w naszym wmyśle postanowili/ wiarować

14: się pilno napotym wszystkich grzechow.(*marg*) Co to jest Dofyc wczynić. (–)Abowiem tak ie nie

15: ktorzy opiali: Dofyc wczynienie jest Panu Bogu cześć powin

16: ną wyrządzić. A wiadoma rzecz jest/ iż żaden powinny części

17: Panu Bogu wyrządzić niemoże/ iedno ten który już pewnie w

18: myślił grzechow się wiarować. A Dofyc wczynić/ jest wyko

19: rzenie przyczyny grzechow/ y pobłażaniu ich przyśtetpu nieda

20: wać. Tymże obyczajem rozumieli y drudzy/ że Dofyc wczynie

21: nie jest oczyszczenie/ którym bywa omywano cokolwiek plugą

22: łtwa dla zakątu grzechowego w duży zostawa/ y którym też

23: wolni bywamy od kárania pewnym czętem zamierzonego/ kto

24: refmy byli winni wypełnić.

25: A gdyż to tak jest/ tedy łatwie będzie nauczyć Chrześciją

26: ny/ iako to jest rzecz bárzo potrzebna/ aby się ludzie pokutujący

27: w tym Dofyc wczynieniu ciwczyli.(*marg*) Dofyc wczynienie potrzebne. (–)Bo wczyc thez potrzebą/ iż

28: dwie są rzeczy ktore za grzechom idą: zmaza y karanie Albo cie

29: pienie.(*marg*) Ktorzy są towarzysze grzechowi/ albo co nam grzech przynosi. (–) Ale aczkolwiek zawnzdy gdy bywa winą odpuszczoną/

30: zaraz też ona męka wiekuiştey śmierci którą w piekle cier

31: pieć mieli/ bywa odpuszczóna: wszakże nie zawnzdy to bywa (iá

32: ko Zebranie Tridentkie pokazało) aby Pan Bog oštátki grze

- 33: chow y ono káranie miał odpufzczać/ ktore y dla grzechow po
- 34: winne/ y pewnym **czáfzem** [!] ieft námierzone. (*marg*) Concil. Tridët. féfs.14. ca.8.
(-)Cżego iáfne fą przy
- 35: kłády w Piśmie świętym/ iáko w Księgách Genefis w trzecim
- 36: roždźiale. W Księgách Numeri we Xij y XXij/ y ná wiele in
- 37: fzych mieyfćách: (*marg*) Num.12. 22. (-) Nád te/ iefli ná ty ofoby pá
- 38: trzyć będziemy ktore sie obrażą/ tedy łatwie obaczymy/ precz
- 39: sie ku tym trzem rzeczám wżyftko Do fyc wczynienie ofobliwie
- 40: ściąga. A ty fą/ Pan Bog/ ná f Bliźni/ y my fámí. Przeto
- 41: Páná Bogá Modlitwą vbłagamy/ Bliźniemi Iáłmużną do
- 42: fyc czynimi/ á fámí siebie Poftem prawdziwym karzemy. (*marg*) Kto sie grzechy ná fzymi
obraża. (-)Ale iz wiele y rozmaitych przygod y wćifkow cierpimy do
- 43: káfemy ná świecie/ tedy pilnie tego Chrześcijánow wczyc po
- 44: trzebá/ iz ci ktorzy fkromnie ćierpią cokolwiek pracy w fzkody
- 45: Pan Bog ná nie dopufzcza/ wielkíy przyczyny k Do fyc wczy
- 46: nieniu y ku za fłudze do fćáli: (*marg*) Skromne wcierpienie z tych przygod/ ieft wielkie
do fyc wczynienie. (-)á záf/ ktorzy poniewoli y z prze
- 47: ćiwniánim taką mękę ćierpią/ wżyftek pożytek Do fyc wczynie
- 48: nia tracą/ y Bo fkie tylk káranie ktory sie ich grzechow fprá
- 49: wiedliwie mści/ ná fobie odnofzą. A w tym niezmiernie dobroc
- 50: y łáfka Boża wielkíy chwały y dżiękowánia bárzo ieft godna/
- 51: ktory tégo krewkości ludzkíy dopuścił/ áby ieden zá drugie
- 52: go mogł do fyc wczynić.(*marg*) **Może ieden zá drugiego do fyc wczynić.** (-)Co iednak
tey części Pokuty bárzo ieft
- 53: rzecz włáfciwa. Bo co sie Skruchy y Spowiedzi dotycze/
- 54: iáko ieden zá drugiego żáłowác álbo fpowiedác sie niemoże/
- 55: tak záf ktorzy máią łáfkę Bożą/ zá drugiego to co Pánu Bo
- 56: gu winien był/ mogą zápláćić. Y tak bywa/ iz nieiáko ieden
- 57: drugiego nofi brzemioná.(*marg*) Galat.6. (-) A o tym żaden Chrześcijánin wát
- 58: pic niemoże/ ponieważ w Składzie Apoftofkim álbo v Kre

- 59: dzie/ Świętych obcowanie wyznawamy. Do kiedy wszyscy
- 60: tymże Krztem omyci Pánu Chriftułowi sie odradzamy/ y
- 61: tychże Świątości uczestniki iestefmy/ á ofobliwie pokármem
- 62: y pićiem tegoż Ciála y Krwie Páná Chriftułowej pośileni by
- 63: wamy/ tedy to iáśnie pokázuie/ że my wszyscy tegoż Ciála człon
- 64: kámi iestefmy. A przeto/ iáko nogá nie dla fwego tylko/ ále też
- 65: dla pożytku oczu fwoy vrząd fprawuie: y zásię/ iáko to że pá
- 66: trzą oczy/ nie iedno sie do ich włáfnego/ ále do wfzyłtkich człon
- 67: kow pośpolitego pożytku ściága: ták też rozumieć mamy/ że
- 68: fpolne fá między námi dofyc wczynne fpráwy álbó vrzę
- 69: dy.
- 70: Wfzákże nie iest do końcá to rzeczą pewną y prawdziwą/ iefli
- 71: ná wfzyłtki pożytki ktore z tego Dofyc wczynienia bierzemy/ pá
- 72: trzác będziemy. Bo dofyc wczynne fpráwy/ fá nieiákie vdro
- 73: wienia y lekárftwá/ ktore pokutuiącemu człówiekowi ku złych
- 74: namiętności vdzrowieniu dáne bywáią: iest rzecz iáwna iż te
- 75: go pożytku ci niemáią/ ktorzy fámi przez sie dofyc nieczynią. *(marg)* Dofyc wczynienie
- ile iest lekárftwem/ fámemu tylko pokutuiącemu pomaga. (–) A niemáíz żadney infzey
- Świątości/ ktoraby więcey modlitw
- 76: przy fwym odpráwowaniu miála. Co sie bárzo przyfyoynie
- 77: dzieie: ábowiem w ten czás ofobliwie trzebá Chrześcijány na
- 78: bożnymi modlitwámi ráutowác. Przeto/ y wszyscy infzy ludzie
- 79: ktorzy przy tym będą/ á zwłázczá Plebani/ pilnie Bogá pro
- 80: síć/ á iego miłóśierdziu zdrowie y zbáwienie chorego/ co na
- 81: bárziew máią zálecác.
- 82: Ale gdybyfmy iuz pokazáli/ że Ofótánie pomázanie włáfnie y
- 83: prawdziwie iest Sákrámentem/ tedy też pokazác potrzebá/ że
- 84: ie fá Pan Chrifus wfótáwił/ ktore potym S. Iákub Chrze
- 85: ścijánom podał y obiáwił. *(marg)* Pan CHrifus tę Świątość wfótáwił. (–) Aczkołwiek fá
- Zbáwiciel kftáł

86: nieiaki pomázania tego pokazał/ kiedy Zwoleńnik tego pokazał/ kiedy Zoleńniki swoje po dwu

87: przed sobą pożyła. Bo w Ewangeliey tak o nich pisano/ Iż

88: wyszedłszy opowiadali ludziom aby Pokutę czynili/ y wygania

89: li wiele Diabelftwa/ y pomázowali oleiem wiel chorych/ á by

90: wáli ozdrowieni.(*marg*) Marci 6. APOstołowie chore mázali/ (–) A wierzyć mamy/ że pomázanie to nie Apo

91: stołowie náležli/ ále Pan ie rozkazał: á iż ieft wstawiono rá

92: dniew ku dużnemu niż ku cielesnemu ozdrowieniu/ iuż nie onę

93: w sobie przyrodzoną/ ále duchowną moc máiąc. Przeto świę

94: ci Oycowie/ iako Dżiwiz/ Ambroży/ Chrysoftom/ y Grze

95: gorz wielki/ twierdzą/ tak iż żadnym obyczajem wtopić nie

96: mamy/ że tá Swiętość ieft iedną z siedmi Kościoła S. Pow

97: szechnego Swiętości/ y z wielkim nabożeństwem przyjmowá

98: no być ma.(*marg*) Dionyf. Ambroży/ Chrysoftom: Grzegorz wielki Papież. (–) Trzeba też wzyć Chrześcijány/ że ácz ten Sakrament w

99: sżytkim ludziom fluży/ iednak są niektorzy ktorym niema być

100: dawány. A naprzod niema byc dawan tym/ ktorzy są dobrze

101: zdrowymi.(*marg*) Komu they swiętości niepotrzebá. (–)Bo iż tym Ostatniego pomázania dáwać nietrze

102: bá/ y Apoštoł tego wzyć/ kiedy mowi: Ieft kto chor między

103: wami: y rozum to pokázuie: Abowiem dla tego ieft wstawio

104: ne/ aby nietylko dużę/ ále też ciało zleczyło. Gdyż tedy ci łami

105: ktorzy choruią potrzebuią lekarstwá/ tedyc też tym łamym kto

106: rzy szkodliwie choruią/ iż sie bac trzeba żeby tak nieumiárli/ tá

107: Swiętość podawaná być ma. Gdzie iednak ciężko grzeszą ci/

108: ktorzy dopiero w on czas niemocnego pomázowác chcą/ kiedy

109: iuż żadney o zdrowiu iego nádzieie niemá/ y czucie w nim we

110: łpolek z żywotem wstawia.(*marg*) Ma być chory mázazm dokąd sie dobrze czuie. (–) Bo to pewna rzecz/ iż ku dostąpieniu

- 111: obfitżey łáfki tey Świętości/ bárzo to wiele pomaga/ ieſliby
- 112: chory świętym Oleiem był pomázan/ dokąd ma w łobie rozum
- 113: zupełny/ á dokąd Wiarę y nabożeńftwo może pokázać. Przeto ieſt tego po
- 114: trzebá/ żeby Páfterze vcząc Chrześcijány o inżych Święto
- 115: ściách/ tym pilniey o tym Sákrámenće Święceniá náuczá
- 116: y wykładáli ie pilniey. A takie wykładanie/ pożytek wielki
- 117: przynieſie.(*marg*) Co zá pożytek wykładanie Świętości Święceniá przynoſi. (-) Naprzod
- łámy Páfterzom/ potym też inżym kto
- 118: rzy wieſć ſtan duchowny záczeńi/ á náoftatek wſzyſtkim w obec
- 119: Chrześcijánom. Páfterzom to pomocno będzie/ iż ſie w tey ná
- 120: uce ćwicząc/ ku wzbudzeniu w łobie łáfki oney ktorey w tey
- 121: Świętości doſtáli/ więcey ſie poruſzą: A inżym też Duchow
- 122: nym/ ktore Pan Bog ku części ſwey powołał będzie to poży
- 123: teczne/ częſcią dla tego/ áby też pobożność y nabożeńftwo w
- 124: łobie czuli/ częſcią też dla tego/ aby ony rzeczy poználi/ ktore
- 125: dobrze vmieiąc/ łatwieyby do wyſzzych ſtanow przyſć mogli: A záſ wſzyſtkim
- Chrześcijánom pożyteczno to będzie/ naprzod
- 126: áby wyrozumieli w iákiey poczciwoſci ſłudzy Koſcielni być
- 127: máią: potym też/ ponieważ częſto ſie trafia że ſie ich wiele náy
- 128: duie/ ktorzy álbo dźiatki ſwe ieſzcze mále/ dobrá o nich nádzie
- 129: ię máiąc/ ná poſługá Koſcielną dáć vmysłáią: álbo ſamy z chu
- 130: cią y z dobrą ſwoią wołą ten łobie żywot obieráią/ tedy godzi
- 131: ſie záprawdę áby wiedzieli/ co tey Świętoſci oſobliwie za
- 132: leczy.
- 133: Naprzod tedy Chrześcijánom to powiedzić trzebá/ iáko
- 134: wielka ieſt tego Sákrámentu/ zwłáſzczá ieſli ná ſłopien iego
- 135: nawyſzy/ to ieſt ná Kápláńftwo pátrzyć będziemy/ zacność y
- 136: wyſokość. Bo kiedy Biſkupi y Káplani ſá iákoby nieiácy tłu
- 137: mącze y poſłowie Boży/ ktorzy Piſmá świętego y náuk około
- 138: ſpráwowania żywota/ imieniem iego ludzi vczá/ y noſzą tegoż

- 139: Páná Bogá ołobę ná źiemi/ tedy iáwna to rzecz ieft/ że táki ieft
- 140: ich vrząd/ nád ktory żaden więtfzy wymyślón być niemoże. (marg) Bárzo ieft poważny vrząd Kápłáńki (-) Przeto słuźnie nietylko Angiołmi/ ále też y Bogi fą miánowá
- 141: ni/ iż moc y władzą Bogá nieśmiertelnego miedzy námi ná
- 142: łobie máią. Ale ácz wielka ząwždy poważność ich byłá/ wźák
- 143: że nowego Zákonu Kápłani/ wźyftki inłze Kápłany pocźciwo
- 144: ścią przechodzą: ábowiem oná moc ktorą máią Ciáło y Krew
- 145: Páná náłzego poświęćć y ofiárowáć/ tak że y grzechy odpu
- 146: łzcźć/ wźyftek rozum ludzki przewyźłza/ nierzkáć áby iey co
- 147: ná źiemi rownego y podobnego náleźiono być mogło. Pocźć tey potrzebá od pierwźego łtrzyżenia/ á vcźć iż
- 148: ono ieft nieiákim przygotówánim ku inłzych łtanów przyięćiu.(marg) Pierwłze łtrzyżenie álbo Clericatus. (-)Bo iákošie ludzie do Krztu przez záklinánie/ álbo do Małżeń
- 149: łtwá przez śluby przypráwuia/ ták też Duchowni kiedy przez
- 150: łotrzyżenie włółow Pánu Bogu poślubieni bywáią/ tedy iá
- 151: koby sie im przyście ku tey świátości Swięcenia otwiera/ po
- 152: niewáź sie tám pokázuie/ iákim on być ma/ ktory Swięcenie
- 153: przyiáć chce.(marg) Czemu ie Kleriki zowá. (-)Bo to imię Clericus, ktore ná ten čás mu dawáią/
- 154: z tąd ieft wzięte/ iż Páná Bogá czáłtką y dziedzictwem swoim
- 155: mieć pocźyna/ iákoby oni ktorzy miedzy ludem Zydowłkim do
- 156: słuźby Bożey obráni y poślubieni byli/ ktorym áby w obiecány
- 157: źiemi iákiey łztuki roley niedawano/ zákazał Pan Bog kiedy
- 158: mowił: Ia ieftem część y dziedzictwo twoie. Ale áczkolwiek
- 159: to wźyftkiem Chrześćijánóm rzecz ieft półpolita/ wźákże ołó
- 160: bliwym obyczáiem więcey náleży tym/ ktorzy sie ná Bożą słuź
- 161: bę poświęćili.(marg) Plełz zkąd przyłzedł/ á co znáczy. (-) Styżgá tedy włóły ná kftáłt y podobieńłtwo
- 162: Korony/ ktorą włtáwicznie záchowáć mułzą: á im ná wyźłzy
- 163: łtan potym włtępowáć będą/ tym też plełz więtfzy mieć máią.

- 164: Co iz podania Apoftolſkiego przyſzło/ vczy Kościół ſwięty:
- 165: gdyż o takim ſtrzyżeniu/ ſtarczy y poważni Oycowie/ iako Di
- 166: onyſius Areopágita/ Auguſtin/ y Hieronym czynią zmianę. (marg) Dionyf. Ecclef. Hierar. cap.6 parte 2. (-)A powiedaią/ że Piotr S. Apoftolſkie Książę wniósł ten oby
- 167: czay/ ná pámiątkę Korony ktora z ciernia pleciona ná głowę
- 168: Zbawiciela názego była włożona: aby tego/ co ludzie przezbo
- 169: żni ku fromocie y męce Pána Chriſtuſowey wymyſlili/ Apo
- 170: ſtołowie ku czci y chwale wzywáli: (marg) Ceolfridus in Epift. quę eſt apud Bedam lib.5. Hiſt. Anglorum cap. 22. (-)á przytym pokazáli/ że ſłu
- 171: dzy Kościelni ſtarcie ſie máią/ aby we wſzytkich rzeczách ná
- 172: ſzego Pána Chriſtuſa figurę y podobieństwo noſili. Aczkolwiek
- 173: niektorzy twierdzą/ że tym znakiem pokazuie ſie Krolewſka
- 174: zacność/ ktora tym oſobam barzo przyſtoi/ ktorzy w Pánią
- 175: czątkę ſą wezwáni. Bo łatwie rozumieć możemy/ iż to co Piotr
- 176: Apoftoł Chrzeſcijanom przywłaſzcza/ Wy ielcieſcie rodzaj wy
- 177: brány/ Krolewſkie Káplániſtwo/ lud ſwięty/ oſobliwym y
- 178: właſnieyſzym obyczaiem ſługom Kościelnym należy.(marg) 1.Petr.2. (-) A iż
- 179: w Zakonie Ewángeliey ſwiętey/ teź rozność Káplániſtwo mo
- 180: żemy obaczyć/ tedy trzeba będzie vczy Chrześcijány/ że tu o
- 181: zwierzchnim Káplániſtwie mowimy/ ktorego pwnym ludziom
- 182: vczyzczią: ponieważ ono fámo ku temu Sákramentowi Świę
- 183: cenia należy. (y fámo tylko ieſt Świętoſcią) Ieſt tedy vząd Káplániſki/ Pánu Bogu czynić
- Ofiary/ y
- 184: Kościelne Świętoſci ſzafować/ iako ſie to z obrzędow po
- 185: ſwiącánia może pokazać.(marg) Ná vząd Káplániſki co należy. (-)Bo Biſkup kiedy kogo
- ná Káplán
- 186: ſtwo ſwięci/ tedy naprzod ręce nán kładzie ze wſzytkim Ká
- 187: płany ktorzy przy tym ſtoią.(marg) Obrzędy przy ſwięceniu Káplanow. (-) Potym Stołę
- z rąmion przeno
- 188: ſząc/ krzyżem ią ná pierſiach kładą; w czym ſie ono pokazuie/

189: iż Kápłán przyobleczon bywa mocą z wyfokości/ zá ktorąby
190: mógł krzyż Páná Chrístułow y lekkie iármzo Zakonu Bożego
191: znośić/ á ludziom go też nie słowy tylko/ ále przykładem świę
192: tego y wczéiwego żywotá wżyczać. Potym/ iego ręce świętym
193: Oleiem pomázuie. A záś/ dáie mu Kielich z winem y Pátene
194: mówiąc: Weźmi moc ofiárować Bogu Ofiárę/ y Mfze czytać
195: ták zá żywe iáko y zá vmárłe. Przez ktore słowá y Obrzędy/
196: sftawa śie tłumáczem y pośrzednikiem miedzy Bogiem y ludź
197: mi. A ten iest ofobliwy vrząd Kápłáński. Náoftátek/ ręce dru
198: gi raz ná głowę iego włożywfzy ták mowi: Weźmi Duchá
199: świętego/ ktorym ludziom grzechy odpuścisz/ będą im odpu
200: łzczone: á ktorym zátrzymasz/ będą im zátrzymáne. Y dawa
201: mu onę moc niebiefką/ ktorą też Pan Chrístus Zwolenikom
202: swoim dał zátrzymáwac y odpufzczác grzechy.(*marg*) Ioan.20. (–) A ty są włafne y
nawiętze ftanu Kápłáńskiego vrzędy: kto
203: ry ftan ácz ieden iest/ wfzákże rozmáite zácnosci y władzey sło
204: pnie ma. Pierwfzy słopień iest tych/ ktore prostymi Kápłany
205: zową/ ktorychemy iuz vrzędy powiedzieli.(*marg*) W Kápłáństwie są rozmáite słopnie.
(–) Wtory słopień iest
206: Bifkupow/ ktorzy z ofobná káždemu Bifkupftwu są przełoże
207: ni/ áby nietylko ine sługi Kościelne/ ále wfzystek lud Chrześci
208: áńfki rządźili/ á z wielką pilnością y pracą o ich śie zbáwienie
209: ftáráli.(*marg*) Bifkupi y vrząd ich. (–) Przeto w Písmie świętym częfto Páfterzmi Owiec są
210: miánowáni/ ktorych też vrząd y powinność Páweł S. opi
211: sał: iáko w Dzieiách Apoftolfkich czytamy/ w onym Kazániu
212: ktore do Ephezow czynił:(*marg*) Act.20. 1. petr.5. (–) tákże y Piotr S. Apoftolfkie Książę/
213: żę/ nieiáki Boski kftált álbó regułę Bifkupiego vrzędu podał/
214: ku ktoremu iesliby żywot swoy Bifkupi chćieli obrácac/ bez wą
215: pienia będą dobrymi Páfterzmi/ y zá to ie wfzyfcy mieć będą. Abo

O Świętości.

wiem ná tym świecie niemoże sie nie łzcześniełwłzego Chrześcijá

1: nom przydác nád to/ áby ich vmyłł żadną tego świata pracą.

2: rozerwany niebędąc/ á vkromione y zágálzone wżyfłki ciáłá

3: łwego namiętności máiąc/ tylko sie w łámy m nabożeńłtwie y

4: w rozmyślániu rzeczy niebiełkich obierał(*marg*) Nálzcześniełwłże^o co ná świecie. (-) Ale
iż (iáko tenże A

5: połtoł świádczy) káždy włáwny dar ma od Bogá/ ieden ták á

6: drugi owák:(*marg*) 1.Cor.7. (-)á iż też Málżeńłtwo ták wielkimi y Bołkimi dá

7: ry iest ozdobione/ że włáwnie y prawdźiwie miedzy inłzymi Po

8: włzechnego Kościołá Swiátościami policzone iest: Pan Ch

9: riftus też Wefełe Málżeńłkie álbo Gody ołobá łwoiá ozdobić

10: raczył/ tedy sie z tąd iáłnie pokázuie/ iż o Málżeńłtwie vczyć

11: lud potrzebá: zwłáłzczá iż obáczyć możemy/ że y święty Pá

12: weł/ y S. Piotr ná wielu mieścách pilnie píáli o tych rzeczách/

13: ktore nie iedno ku zacności/ ále też ku Málżeńłkiemu vrzędu

14: należą.(*marg*) Ioan.2. (-) Abowiem Duchem Bozym będąc náłchnieni/ bárzo do

15: brze to rozumieli/ iáko wiele y iáko zacnych pożytkow łpolność

16: Chrześcijánłka dołtác może/ iefliby ludzie wierni Swiátość

17: Málżeńłką poználi/ y w cáłosci iá chowáli: A zás/ iefliby o

18: niey niewiedźieli y iey nierozumieli álbo zániedbáli/ przyłzlyby

19: ná Kościoł wielkie łzkody y doległosci. Naprzod tedy náłurę

20: y moc Málżeńłtwá wylóżyć potrzebá. Bo gdyż częłtokroć wy

21: łłępki nieiákie vcźciwołci podobieńłtwo máią/ tedy łłrzedz te

22: go potrzebá/ żeby łnadź Chrześcijánie fáłłzywym Málżeńłtwá

23: podobieńłtwem ołzukáni/ dułze łwey łłkárádá y mierźioná cie

24: łefná plugáwołciá niezmázáli. Co áby sie lepiej mogłó poká

25: zác/ od tego pocźniemy co sie przez to łłowo rozumie.

26: Málżeńłtwo dla tego po Łáćinie zowá Matrimonium, iż Nie

27: wiáltá nawięcey przeto zá Mąż iść ma/ áby mátką byłá: (*marg*) MALżeńtwa przewiłka.

(–) álbo

28: że Mátczyn vrząd ielt/ iżby płod poczęła/ rodziła/ y wycho

29: wála(*marg*) Matrimonium CONiugium a coniugendo. Nuptię ab obnubendo. (–)Też ie miánuią Coniugium, to ielt Złączenie: iż włafna

30: Zoná z Mężem swoim/ iákoby w iedno sie iárzmo (przaga: iáko

31: y po Polku Małżeństwo od złączenia Mężá z Zoną. Zową ie

32: też Nuptię, ábowiem/ iáko nowi Święty Ambroży/ Panny zá

33: krywały sie dla wtydu: przez co sie też znaczyło/ iż Mężom

34: swym posłufne y poddane być miały.(*marg*) Ambr.Lib.1.de Abraam ca. 9 in fine. (–)A poľpolicie Doktorowie ták ie opifuią: Małżeństwo ielt mie

35: dzy porządnyimi ofobámi/ Mężá y Niewiały Małżeńskie złą

36: czenie/ ípolność żywota nierozdzielną máiac. (*marg*) MAłżeństwo co ielt. (–)Ktorego opifania

37: części/ áby łatwiey zrozumiane byc mogły/ tedy vczyć potrze

38: ba/ (*marg*) Do MALżeńtwa czego potrzebá. (–)że ácz to wízytko w práwym y w doľkonálym Małżeństwie

39: być ma/ iáko wewnętrzne przyzwolenie/ á zewnętrzna flowna

strona: 251

Małżeństwa.

vmowá/ także y przyrzeczenie/ y zwiázanie ktore z onego przy

1: rzeczenia pochodzi: Ty tedy íą przyczyny/ z ktorych ma káždy

2: áby iednę przed sie wziác/ chceli pobożnie y z nabożeństwem

3: iáko synom ludzi świętych przytoi záczać Małżeństwo.

4: A ielli ku tym przyczynam ielcze też y drugie przystápią/ zá

5: ktorymiby ludzie zaczynáli Małżeństwo/ á obieráiąc Zony/ ie

6: dnęby ofobá niż drugá woleli/ tákze też chuc máiac ku oftáwie

7: niu dziedzicá/ ná bogáctwo/ vrode/ domu zacność/ y obyczá

8: iow podobieństwo pátrzáli:(*marg*) Z tymi Malżeńtwa przyczynámi drugie sie oftoią. (–)

tedy tákowe przyczyny íście przy

- 9: gány niemáią/ ponieważ Swiętości Małżeńtwa nie są prze
- 10: ciwne. Bo w Piśmie świętym Pátryarchy Iakobá nieganią
- 11: dla tego/ iż Rachel prze iey cudność a niż Lią wolał.(*marg*) Genef.29. (-)A ty rzeczy o Małżeńtwie/ ile iest przyrodzonym złączeniem/
- 12: rozpowiedać będzie trzebá. Ale ile iest Sákrámentem/ mużą
- 13: Plebani wykłádác/ że włańność iego dáleko iest zacneyłza/ y
- 14: ściąga sie ku wyższemu końcowi.(*marg*) Ktora iest włańność Małżeńtwa/ ile iest fákrámentem. (-)Bo iáko Malżeńtwo/ ile iest
- 15: przyrodzonym złączeniem/ ná początku swiátá ku rozmnożeniu
- 16: ludzkiego rodzáiu iest wstawiono: tak potym zacność Swięto
- 17: ści była mu przydaná/ áby sie ludzie ku prawdziwey Bogá y
- 18: Zbáwiciela našzego Pána Iesu Chriřtá słuźbie rodźili/ y wycho
- 19: wáni byli. Abowiem kiedy Pan Chriřtus chciał onę wielką po
- 20: winowátość ktorą ma z Kościołem pokázác/ y swoiey przeci
- 21: wko nam wielkiej miłości znak iáki pewny dáć/ tedy onę swią
- 22: tobliwość tak wielkiej táiemnice/ ofobliwie przez to Mężá y
- 23: Niewiáły swięte złączenie oznáymił. A iż sie to bárzo słuźnie
- 24: stáło/ z tąd rozumieć możemy/ że miedzy ludzkim powinowác
- 25: twem/ żadne ludzi miedzy sobą tak bárzo niewiá ze iáko Mał
- 26: żeńtwo/ y wielką są wespołek Mąż y Zoná miłością y życzli
- 27: wością łpoini. A dla tegoć częřto Piřmo swięte/ podobień
- 28: łtwem Małżeńłkim to Boskie Pána CHriřtuřá z Kościołem
- 29: złączenie/ nam przd oczy kładzie.
- 30: A iż Małżeńtwo iest Swiętością/ Kościół swięty Páw
- 31: łá S. mocą wtwierdzony zázwždy to zázpewne trzymał.(*marg*) MAłżeńtwo iest prawdziwie Swiętością. (-) Bo tak
- 32: do Ephezow piřze: Mężowie máią miłowác Zony swoie/ tak
- 33: iáko włafne ciáłá. Kto miłwie zone swoię/ łam siebie miłwie.(*marg*) Epheř.5. (-)Boć
- 34: wždy żaden niemiał nigdy ciáłá łwego wñienawiści/ ále
- ie karmi y żywi/ tak iáko y Pan Chriřtus Kościół swoy: ábo

- 35: wiem iestelmy członkami ciała iego/ z ciała iego y z kości iego: Bo/ iako Páweł S. nápił/ rofkazał Pan áby Zoná
- 36: od Mężá nieodchodziła/ á ieliby odeszła/ żeby tak bez Mężá
- 37: zoftála/ álbo sie z Mężem swoim poiednáła: á iżby też Mąż
- 38: nieopuśczał Zony. Bo iefli Małżeństwo (ile Sakramentem
- 39: iest) znaczy Pána Chrystusowe z Kościołem złączenie/ tedy to
- 40: być musi/ iż iako Pan Chrystus z Kościołem swoim nigdy sie
- 41: niedzieli/ tak też Zoná od Mężá/ ile sie związki Małżeństwa
- 42: dotyczy/ odłączona być niemoże. Ale iżby sie tá święta łpol
- 43: ność łatwiej bez iakiego wskarżania zachować mogła/ tedy po
- 44: wiedać będzie potrzebá/ ony Mężá y Zony powinności/ ktore
- 45: święty Páweł y święty Piotr wypili.
- 46: Iest tedy ten vrzód Mężá/ áby Zonę dobrze y wczciwie cho
- 47: wał. Niewiáftá ktorąsmi towarzyfzką dał. y dla
- 48: tego sie to sftáło/ iako vczyli niektorzy święci Oycowie/ iż oná
- 49: nie z nog/ ále z boku Mężowego była ftworzoná.(*marg*) 1. (–)Iako też nie
- 50: vczyniono iey z głowy/ áby nierozumiála że iest Pánią fwemu
- 51: Mężowi/ ále iż iest iemu poddáná.(*marg*) 2. (–) Przyftoi też Mężowi/ áby
- 52: sie iáką rzeczą álbo pracą wczciwą zázwdy báwił/ częścią dla te/
- 53: go/ żeby mógł doftátczyć czego wychowaniu domowemu po
- 54: trzebá/ częścią też dla tego/ áby proznovánim niegnuśniał:
- 55: z ktorego póspolicie wzyftko złe pochodzi.(*marg*) 3. (–) Iefzcze/ ma czeladz
- 56: dobrze opátrzyć/ y obyczaiow ich wzyftkich poprówiác/ á z nich
- 57: kázdego mieć ná wodzy.
- 58: Zásię/ Zony ten vrzód będzie/ ktory Piotr S. wylicza tak
- 59: mowiąc:(*marg*) Zony powinność. (–) Niewiáfty niech będą poddáne Mężom swoim/ áby
- 60: y ci ktorzy niewierzą łłowu Bożemu/ przez przemiefzkawanie
- 61: z niewiáftami fwymi/ bez łłowá byli pozyfkáni/ obaczaiąc w
- 62: boiázni święte obcowanie wálze.(*marg*) 1.Petr.3. (–)Ktorych włofy niech niebęda
- 63: zewnatrz/ áni sie złotem niech nieokładaią/ áni zbytnim łzat

- 64: ochędoftwem zdoią: ále o to sie niech ítáraia/ áby ten czło
- 65: wiek ferdeczny ktory ieft íkryty/ w nienárużeniu ípokoynego y
- 66: íkromnego ducha/ ktory ieft przed oblicznością Boży/ był bo
- 67: gátym. Boc sie też tak niegdy ybierały Niewiałyty święte/ w
- 68: Pánu Bogu nádzieię máiąc/ á Mężom włańnym poddáne bę
- 69: dąc: Iáko Sará Abráhámowi pośłużna była/ zowąc go Pá
- 70: nem íwoim. Będzie też oóbliwa tá ich praca/ áby dźiátki pobożnie wy
- 71: chowály/ y ítátku domowego pilnie ítrzegły.(*marg*) 2. (-)A niechay z chu
- 72: ícią zoftawáią w domu/ chyba żeby ym wyniść potrzeba była:
- 73: czego też bez woley Mężowey niech nigdy czynic nieśmieią. A nietylko tá rzecz zruży
- Chrześcijány ku cho

strona: 265

wániu Przykazánia Boskiego/ ále też y ku dźiękowániu pobu

- 1: dźi/ że wždy Pan Bog íam wolą íwoię w ktorey sie náfze zbá
- 2: wienie zámyka/ nam oznáymić raczył. Prztoż nie ná iednym
- 3: mieyfcu Písmo święte to wielkie dobrodźieyftwo pokázuiąc/ v
- 4: pomina lud áby y zacność íwoię y Páńfką dobrotliwość pozná
- 5: li:(*marg*) Deuter.4. (-)iáko w piątých Księgách Moyzeźzowých álbo w Deutero
- 6: nomium czytamy: To ieft (práwi) mądrość wáńzá/ y wáńz
- 7: rozum przed rozmaitymi ludźmi/ áby włyfzy íłyfząc ty Przy
- 8: kazánia/ mowili: Toć to lud mądry y rozumny/ á narod wiel
- 9: ki. Y zásię w Píálmiech: Nieuczynił tak żadnemu narodowi/
- 10: áni mu obiáwił íądow íwoich.(*marg*) Píal.147. (-) A íeíli Pleban íeźcze k temu obyczáy/
- ktorym ten Zakon był
- 11: dan z Píímá S pokaże/ tedy łatwie rozumieć będą Chrześci
- 12: ánie/ z iáką pobożnością y z iáką pokorą ten Zakon od Bogá
- 13: przyięty chowác máłá.(*marg*) Zakon z iáką powaga dáný (-) Bo trzy dni przed tym niż
- był dan/ ro
- 14: íkazano było włyfctkim od Bogá/ áby ízáty ochędożyli/ zon

- 15: Íwoich áni sie dotykáli/ żeby ták Ínádnieyfzy y gotowfzy byc
- 16: mogli ku Práwá tego przyięciu: á iżby sie też ná dzień trzeći
- 17: wfzyfcy zefzli.(*marg*) Exodi 19. (–) Potym kiedy iuż do gory przywiedźieni byli/
- 18: z ktorey Pan miał im przez Moyzeřá Zakon dáć/ tedy Moy
- 19: zefzowi tylko rofkazał áby wfąpił ná gorę: Ná ktorą Pan Bog
- 20: z wielkim Mágefatem przyřzedł/ á mieyfce ono gromy/ łyfka
- 21: wicámi/ y ogniem/ y gęřtą mgłą obtoczył/ tákże z Moyzeřem
- 22: mowic począł/ y Zakon mu dał. A nie dla řadney infzey rzeczy
- 23: mądrość Boża to vczynić raczyłá/ iedno áby nas vpomionęłá/
- 24: iż czyřtym y pokornym řercem Páńfki Zakon przyymowác ma
- 25: my: á ieflibyfmy go zániebáli/ iż od řpráwiedliwości Bo
- 26: řkiey zá to męki gotowe mamy.(*marg*) Przygotowánie ku przyięciu Zakonu/ co znáczyło.
- (–) A owfzem niechay Pleban pokaże/ iż tákowe Przykazánia
- 27: trudności w řobie niemáią: czego tym řámym Auguřtiná řwię
- 28: tego dowodem bęđzie mogł náuczyc: ktory ták mowi: Íákoż
- 29: to rzec kto może/ áby niepodobno było człówiekowi miłowác:(*marg*) PRZYkazánia Boże nie řá ciężkie. (–) Miłowác/ mowię ták/ dobrotliwego řtworzyćielá y náłáfká
- 30: wfzego Oycá/ á potym też y ciáło řwe w bráciey řwey? A kto
- 31: miłuię/ tenći Zakon wypełnił.(*marg*) Rom.13.1.Ioan.5. (–)Przeto Ian Apořtoł iáwnie řwiá
- 32: dectwo dawa/ że Przykazánia Páńfkie nie řá ciężkie. Bo (iá
- 33: ko řwiadczy Biernat S.) řadneyby rzeczy řpáwiedliwfzey/
- 34: řadney poży
- 35: teczniefzy (nád Miłóść) Pan od człówieká był niewycięgał.
- 36: Dla tego dźiwuiąc řie Auguřtin wielkiej Bořkiey dobroci/ ták
- 37: do niego mowił: Náđ to/ ábyřmy rozu
- 38: mieli iuż przy řłuźbie Bořey bęđąc/ że dáleko ci řzczęřliwfzymi
- 39: řá ktorzy Pánu Bogu/ niźli ktorzy řwiátu řłuźą. O czym Pi
- 40: řmo też nas vpomina. Bo ták mowi:(*marg*) 2.Paral.12. (–)Wifzákże řłuźyc mu bę
- 41: dą/ (to iefł Pogáńfkiemu Krolowi) áby poználi iáko wielka

- 42: rozność iest między służbą moią á służba Krolestwa ziemskiego. Ieżcze k temu wykładac będzie/ iż więcey niż po czterzy stá
- 43: lat spełnił dopiero Pan Bog obietnicę swoię: á to/ iżby sie był
- 44: on lud wiarą y nadzieią wspierał.(*marg*) Czemu P.Bog nierychło Zydom obietnicę swą spełnił. (-) Bo chce Pan Bog iżby wy
- 45: chowancy iego/ wławicznie nań sie spuszczáli/ á w iego do
- 46: broci wżytkę nadzieię swą pokładáli: iáko w pierwszego Przy
- 47: kázania wykładzie powiemy.
- 48: Náostátek/ będzie obaczał mieysce y czas/ ktorego lud Zy
- 49: dowłki ten Zakon wziął od Bogá:(*marg*) Czemu ná puszczý po wysćiu z Egiptu/ P. bog Zakon dał. (-) to iest kiedy z Egiptu wy
- 50: wiedziony przyzedł ná puszczą/ á to iżby przyciągniony pámię
- 51: cią świeżego dobrodzieystwa/ y wtrálfzony ostrością mieyscá
- 52: onego ná którym w ten czas mieszkał/ spofobniejszy był ku przy
- 53: ięciu Zakonu. Abowiem ludzie przez ty náwięcey ludzie przez ty náwięcey zniewoli by
- 54: waią/ ktorych dobrotność poználi: y do rátunku sie Bołkie
- 55: go wiec wćiekaią/ kiedy baczą
- 56: ie mieć niemogą. Skąd rozumieć mamy/ że Chrześcijáni tym
- 57: fklonnieszy ku przyięciu niebieskiej náuki będą/ ym sie bárziej
- 58: od lubości tego swiátá/ y od roskofzy cielesney odstrzelą: iáko
- 59: Prorok nápiła:(*marg*) Efaie 28. (-) Kogo Pan vmieiętności náuczy? y komu da/
- 60: żeby co słyłzy rozumieć to mogł? odládzonym od mleká/ y oder
- 61: wánym od pierśi. Przeto niechay sie stára Pleban/ á ile może
- 62: niech to przewiedzie/ áby ludzie Chrześcijańcy zawnždy słowá
- 63: ty ná pámięci mieli: Iam iest pan Bog twoy. Z ktorych rozu
- 64: mieć będą/ iż dawcą Práwá tego máią swego Stworzycielá/
- 65: ktory stworzył ie/ y záchowanie ie. A słuznie też ono mowić mo
- 66: gą:(*marg*) Pál.94. (-)On iest Pan Bog náłz/ ámy lud Pástwiłká iego/ y owce
- 67: ręki iego. Ktorych słow vsilnie y częste przypominanie tę moc
- 68: mieć będzie/ áby Chrześcijáni ku chowaniu Zakonu chutliw

69: Iżymi się sftáli/ á grzechow fwych poprzeftáli.

70: A co tám dálej ftoi: Ktorem cię wywiodł z ziemie Egypt

71: fkiey z domu niewoley:(*marg*) Nietylko Zydom ále y wiernym ludziom ty słowá służą
(–) áczkolwiek się zda że to Zydom tylko

72: fłuży/ ktorzy z Pánftwá Egyptfkiego wyzwoleni: byli: wżák

73: że iešli ná wnétrzny fpofoz zbáwienia poľpolitego pátrząc będzie

74: my/ tedy to dáleko wiecey ludziem Chrześcijańfkim należy/ kto

75: rzy nie z niewoley Egyptfkiey/ ále z kráiny grzechowey/ y z mo

strona: 271

Wierz w Bogá iednego.

cy ciemności od Bogá wyrwáni/ á w Kroleftwo fyná fwey

1: miłości fą przeniesieni: A iešli iełczce powiedzą/ że się to dla fłabości y niedoftátku

strona: 271

Wierz w Bogá iednego.

wiary náłzey dzieie/ iż przyczyny Świętych vzywamy: což od

1: powiedzą ná on áczkolwiek miał

2: ofobliwe wiary fwey zálecánie/(*marg*) Świętych nie dla słabości wiary náłzey vzywamy.

(–) co mu ie fám Pan dał/ przed

3: się ftárfe y zacnieyfe miedzy Zydy poftał do Zbáwićielá náłze

4: go/ áby choremu fłudze iego vprošili zdrowie/(*marg*) Math.8. (–)Przeto ácz wy

5: znác mušimy/ iż iednego mamy Pošrzedniká Páná Chriftufa/(*marg*) Lucę 7.1. Tim.2. (–)

ktory fám ieden przez krew fwoię nas z Oycem niebiefkim poie

6: dnał/ á ktory odkupienie wieczne náłazwży/ raz tylko do Ńwiá

7: tnice wfedł/ y zá námi się przyczyniác nieprzeftawa: wżákże

8: się z tąd niezámýka áni ono zá tym przyść może/ áby się nam

9: iuż ku fálce Ńwiętych ludzi niegodziło vćiekác.(*marg*) Heb.9.7. (–) Bo iešliby dla te

10: go niegodziło się nam przyczyn Świętych vżywać/ iż iednego

11: mamy obrońcá Páná Iefu Chriftá/ zażby się był tego ważył

12: Apoštoł/ áby ták pilnie prošil żeby go brácia żywiący/ v Páná

- 13: Bogá modlitwámi fwymi wípomogli?(*marg*) Páweł í. ludzkiej pomocy wzywa. (-) (*marg*)
Rom.15.Hebr.13. (-)Abowiem modlitwy
- 14: żywych ná świećcie/ niemieyby vmnieyfyli zacności y chwały
- 15: Pánu Chrístufowi Pośrzednikowi nářemu/ iáko y przyczyny
- 16: onych Świętych ktorzy iuż w niebie fą.
- 17: Ale kogoż do tego nieprzywiodą ony cudá/ ktore ie przy ich
- 18: grobiech sřtawáią? áby wierzył że y cześć Świętym wyrzą
- 19: dzaná byc ma/ y przyczynę fwoię czynią do Páná Bogá zá ná
- 20: mi?(*marg*) Cudá w grobow Świętich. (-)gdy ślepi/ w ręku y w infzych członkách włomni/
ku pier
- 21: wřzemu zdrowiu przychodzą/ vmárli ożywáią/ Szátánowie
- 22: z człowieczych ciał vciekáią? ktorych cudow iuż nierzkąc fłyhá
- 23: li/ iáko infzych ludzi niemáło/ áni czytáli iáko wiele mężow za
- 24: cnych/ ále iz ie fámi widzieli/ dořtáteczni řwiádkowie Ambro
- 25: ży y Auguřtin řwięty/ w Křięgách fwoich to nápiřáli.(*marg*) Ambro. Epiřt.85. et Serm.91.
Aug.lib.22. de Ciuit. Dei ca.8. Et Epiřt.137. (-) A coř
- 26: wiele trzebá? Ieřli řzáty/ ieřli chuřtki/ ieřli teř cież Świętych
- 27: dokąd byli ná świećcie/ y niemocy odganiał/ y zdrowei przyw
- 28: racał/ ktoř będzie řmiał twego przeć/ iz Pan Bog przez řwięte/
- 29: prochy/ przez kořci/ y przez infze řwiętych ludzi Reliquie/ tyř
- 30: cudá dźiwnym obyczáiem řpráwuie?(*marg*) Act.19.6 et 5. (-) Pokazało řie to ná onym
- 31: trupie/ ktory ták wrzucony z przygody w grob Elizeuřzow/ dot
- 32: knąwřzy řie ciáłá iego wnet ożył.(*marg*) 4.Reg.13. (-)A co dáley w tym Przykazániu
řtoi: Niebędzieř czynił łobie
- 33: rzeřanego řłupu áłbo obrázu/ áni řadnego podobieńřtwá tych
- 34: rzeřzy ktore fą w neibie/ y ktore niřko ná řiemi/ áni teř ktore fą
- 35: w wodźie pod řiemią/ niebędzieř řie ym kłaniał áni pocźciwo
- 36: řci wyrządzał: niektorzy Doktorowie mniemáiąc żeby to dru
- 37: gim (od onego pierwřzego/ Niebędzieř miał Bogow obcych)
- 38: Przykazániu było/ Toř teř ciáło/ Páńřkim obietnicom podczas niewierząc/ mnima

Pierwsze Przykazanie B.

żeby moc nieprzyjacielska tak wielka była/ iż nietuży sobie/ aby

1: ym przeciwie się y wytrwać ie miało. Ale mocna y stała wiara

2: nic niezwąnkując/ gdyż sie mocą Boską wpięra/ ludzie zaś

3: krzepi y posila:(*marg*) Pál.26. (-) Bo tak mowi: Pan iest oświecnim moim y

4: zbawieniem moim/ a kogoż bać sie będę?

5: Druga pobudka iest/ ona Boska miłość zawięna: (ktora po

6: Łacinnie Zelum zową) Abowiem cząsem ludzie mniemają/ iż P.

7: Bog o ludzkie rzeczy nic niedba/ ani dba o to iegli Zakon iego

8: chowamy albo łamiemy:(*marg*) Czego nas wczymiość Boska zawięna. (-) za czym przychodzi wielkie zamieszanie

9: nie w żywoicie. Ale kiedy wierzymy ze Pan Bog iest Zelotes, to

10: iest w miłości zawięny/ tedy rzeczy takowey rozmyślanie/ la

11: twie nas w nálezey przyftoyności zadržyma.(*marg*) P.Bog czemu sie zawię Zelotes. (-)

A ta miłość zawię

12: ięna ktora Pán Bogu przywłazczamy/ nie znaczy iakiego fer

13: decznego zrużenia/ ale znaczy onę miłość y łalkę/ ktora Pan

14: Bog niedopuszczą aby ktora dużą bez pomsty **fwowoluie** [!] żyć

15: miałą/ a ty wżyftki ktorzykolwiek od niego odpawfzy wdaią

16: sie w pługáftwo zadržyma.(*marg*) Co to iest miłość Boża zawięna. (-) (*marg*) Pál.72. (-)Iest tedy Zawięna miłość Boża/

17: bårzo cicha y łczyra spráwiedliwość iego/ przez ktora dużą

18: ludzka zepfowana fáłzywymy náukami y złymi chciwościami/

19: precz odrzucona y od małżeńtwá Bożego iako Zoná cudzołożna

20: oddalona bywa:(*marg*) *Zelus Dei quid fit.* (-) A tę miłość Bożą Zawięną/ ná ten czas bår

21: zo słodką y wdzięczną być czuiemy/ kiedy sie iego wielka y z ku

22: wierze niepodobna przeciwko nam dobra wola/ przez taką mi

23: łość zawięną pokázuię. Bo miedzy ludźmi nie náyduie sie mi

24: łość gorętfza/ ani więtfze y ściśletfze zwiazanie/ iako tych o ży

25: wąż w Małżeństwie. (marg) Iáko P. Bog ludzie zawisnie miłuię/ ták też oni miłowác go máią (-)Przeto vkázuie Pan Bog iáko nas miłu

26: ie/ kiedy się częł

27: to álbo Pánicowi/ álbo Małżonkowi przyrow

28: náiąc/ Zelotem, to ieft w miłości zawisnym się zowie: Dla te

29: go niech ná tym mieyfcu vczy Pleban/ że ludzie ták máią być ch

30: ciwi chwały y czći Bożey/ iżby rádniey zawisnie miłuiącymi/

31: niżli profto miłuiącymi/ słuźnie nazwáni być mogli/ przykładem

32: onego Proroká ktory sam o sobie mowił: Zalem wielkim roz

33: żaliłem się dla Páná Bogá Załtępow.(marg) 3. Reg.19. (-) Y owżem łámeo Pá

34: ná Chriftułá niech náśláduiá/ ktory mowił Zawisna miłość

35: domu twego gryżie mię.(marg) Pfal.68. Ioan.2. (-)Trzebá też to zágrozenie wyłóżyć/ że niedopusći tego Pan

36: Bog áby ludzie grzeźni przez karánia byc mieli/(marg) Pan Bog złe karze. (-) ále ie iáko

37: Oćiec łáfkáwie/ álbo iáko bęđża ciężko y frogo kárác bęđzie.

38: Co ná inźym mieyfce znáczac Moyzełz mowi:(marg) Deuter.7. (-)A poznáź że P.

39: Bog twoy sam/ ieft Bog mocny y wierny/ vmowę y miłosier

40: dzie záchowáiác tym ktorzy go miłuiá/ y tym ktorzy Przykazá

strona: 281

Wierz w Bogá iednego.

nia iego łtrzegá/ do tyśiácá narodow. Mo

1: wi Dawid: Bęđę błogósláwił Páná czáfu káźdego/ záwždy w

2: wftách moich chwałá iego trwác bęđzie.(marg) Pfál.33. (-)Ale acz Przyśięgá ieft dobra/ wżákże częłtego iey vzywánia

3: chwálić niemamy.(marg) Przyśięgá dobrá ácz Imię BOże czćimy/ wżákże złe iey częłto vzywác. (-) Y w tym tá iey rozność zależy/ iż Przyśię

4: gá przeto ieft tylko wftáwiona/ áby byłá iákoby nieiákim lekár

5: łtwem ludzkiey krewkości/ y potrzebnym narzędem ku dowie

6: dzieniu tego co powiedamy. Bo iáko ciáłu niemáią być dáne le

7: kárłtwá áżby byłá potrzebá/ ktorzych częłte vzywánie ieft bárzo

- 8: szkodliwe: ták też nie iest rzecz dobra Przysięgi wżywác/ iedno
- 9: zá wielką y słuźną przyczyną. A ieliby iey częłto wżywano/ nie
- 10: tylko iż niepomóże/ ále też wielką szkodę przyniešie. Przeto chę
- 11: dogo piłze S. Chryštofom:(*marg*) Chryś. ho.26. ad pop. Antioch. Przysięgá poczęła sie ná ten čás/ kiedy sie byli ludzie skázili. (-) Niezáráz keidy sie świat poczał ná
- 12: itála Przysięgá/ ále kiedy iuż byl dobrze wzrośł/ y kiedy grzechy
- 13: bárzo rozszerzone wżyśtek świat opánowały/ á práwie żadna
- 14: rzecz w fwey klobie niezofála/ ále wżyśtko sie bylo wzrufyło/
- 15: y rzeczy sie y ták y owák bárzo mieřały: á ielcze k temu (co
- 16: miedzy wżyśtkimi rzeczami nácieřzego bylo) kiedy iákmiarz
- 17: wżyścy ludzie śprofnie sie byli w bálchowáństwo wdáli/ tedy
- 18: dopiero zá tym nierychło miedzy ludzi Przysięgá sie
- 19: záwzięła. Bo gdy w tákowey niewierności ludzkiej/ y w ták wielkiej zło
- 20: ści/ kiedy trudno kto mógł byc ku wierzeniu przywiedzion/ te
- 21: dy Pána Bogá ná świadectwo wzywáli.
- 22: Ale iż w tey części Przykazánia/ ośobliwie wćzyć tego trzebá
- 23: Chrześcijány/ iákoby Przysięgi świątobliwie y pobożnie wży
- 24: wác mieli: (*marg*) Przysięgáć co iest. (-) tedy też naprzod powiedzieć potrzebá/ że Przysię
- 25: gáć nic inźzego nie iest/ ieno Pánem Bogiem świadczyc: kto
- 26: rymbykolwiek śpořobem y obyczáiem flow tho świadectwo sie
- 27: sítáło. Bo wżyśtko to iednáko waży mowić/ Świádek mi iest
- 28: Pan Bog/ álbo Przez Pána Bogá. Iest też y to Przysięgá/
- 29: kiedy ku potwierdzeniu Wiary przez śtworzone rzeczy przysię
- 30: gamy: iáko przez święte Boskie Ewángelie/ przez Krzyź/ przez
- 31: Kości/ y przez imię Świtych/ y przez rzeczy inźe.(*marg*) Przysięgáź ná Bogá/ chociaź
- przez śtworzone rzeczy. (-)Abowiem
- 32: ty ilte rzeczy nieczynią fámy z siebie wážności álbo mocy w
- 33: Przyśędze/ ále Pan Bog to sam dźiála/ ktorego Mágeřtatu
- 34: Boskiego iáśność świeći sie w tych rzeczách. Zá tymżeć też to
- 35: idzie/ że y ná Ewángelią przysięgáiąc przez Pána Bogá fá

- 36: mego przysięgą/ którego się prawdą w Ewangelii zamy
- 37: ka y obiańca. Także przysięgając y przez Święte którzy są Ko
- 38: ścioły Bożymi/ w którzy prawdzie Ewangelicy wierzyli a pil
- 39: nie ją trzymali/ A nietylko ten fałszywie
- 40: przysięga/ który przysięgając twierdzi/ iż to rzecz jest praw
- 41: dziwą którą wie być fałszywą/ ale też y on/ który przysięgając
- 42: potwierdza to/ co mniema być rzecz fałszywą/ chociażby ona
- 43: prawdziwą była. *(marg)* Kto fałszywie przysięga. (–) Bo gdy kłamstwo dla tego kłamstwem
- y
- 44: nieprawdą jest/ iż je przeciwko myśli y rozumowi mówimy/
- 45: (inaczej wiedząc y rozumiejąc) tedyć to iawna rzecz jest/ iż (kto
- 46: co takiego twierdzi) ten kłama y krzywo przysięga. *(marg)* MENDacium, quasi contra mentem dictū. (–) Także też y on krzywo przysięga/ który na to przysięga co
- 47: rzeczą prawdziwą być rozumie/ chociażby ona fałszywą była:
- 48: chyba iżby wżytkę pilność y wżytko ftaranie uczynił/ aby się
- 49: rzeczy dowiedzieć y wypytac dostatecznie mogł. Bo acz taka
- 50: przysięga/ z myślą y z rozumem igo się zgadza/ przedsię on
- 51: temu Przykazaniu winien zoftawa. Więc y ten przeciwko Przykazaniu temu grzeŝy/ gdyż wypełnić te
- 52: go co przyrzekł niemyśli/ albo jeśli myśli/ iednak niewypełnia
- 53: tego łamą rzeczą co był obiecał: Co się też na ony ludzie ściąg
- 54: ga/ którzy się Pánu Bogu przez obietnicę poślubią/ a potem
- 55: iey niepełnią. *(marg)* Zli Mniŝy y Mniŝki krzywoprzysięgają (–) Jeśli grzeŝy się przeciw temu Przykazaniu/ jeśli mu
- 56: Íprawiedliwości niedoŝtało/ która iednym jest towarzyŝem ze
- 57: czterech towarzyŝow Przysięgi. *(marg)* Ktorzy śmiertelnie grzeŝyc przysięgają. (–) Przeto jeśli kto przysięgał
- 58: iż się chce śmiertelnego grzechu dopuŝcić/ iako to (damy przy
- 59: kład) zabić człowieka/ tedy temu Przykazaniu Bożemu winien
- 60: zoftawa/ chociażby to przez kúnŝtu mówił/ y tak iako na myśli

- 61: łwey ma/ y choćby też iego przysięgą prawdę w łobie miał/ o
- 62: ktoreyefmy iuz mowili/ że iey do przysięgi napierwey potrzebá. Tu też przydáne być máią ony Przysięgi/ ktore z nieiákiey
- 63: wzgardy pochodzą/ kidy kto przysięga iż niechce byc pośluzen
- 64: onym rzeczám/ ktore nam czynić Ewángelia rádzi: iákie łą ty/
- 65: ktore nas do vołtwá y do bezzeństwa wiodą y vpomináią.(*marg*) Ktorzy rády Ewángeliey S. słuchác nie chcą. (-) Bo ácz to nie iest potrzeby żeby ich kto miał náśladowác/ w
- 66: łzákże iefliby kto przysięgł iż niechce rádam tákowym byc pośluzen/ tedy przez onę przysięgę
- 67: rádámí Bożymí gárdzi/ y łá
- 68: mie ie.
- 69: K temu/ gwałci też on Przykazanie to y rozmysłnie grze
- 70: łzy/ ktory ácz to przysięga co iest prawdá y rozumi że ták iest/ włzákże do tego przywodzić sie dáwa lekkim y z dáleká przywie
- 71: dżionym domyłłom/ ktore podobno máło ku rzeczy fluzą.(*marg*) Ktorzy zá słábym dowodem przysięgáia. (-)Bo ácz
- 72: zá tą przysięgą prawdá idzie/ y tá przysięgá iest prawdziwa/

strona: 291

Niebierz nádaremno

Imieniá iego

iednák nieco w łobie fáłfu ma. Bo gdyż

- 1: ony Ceremonie iákoby cíniem śwíátłóści y prawdy były/ tedy
- 2: musáło też ták być/ áby po krzyściu śwíátłóści y prawdy/ ktora

strona: 295

Swięć Swiętá

iest Pan Chriřtus/ vřtály. O czym Páweł S. do Gálátow ták

- 1: piłál/ kidy gánił ty ktorzy Moyzełzowych obrzędow iefzcze byli
- 2: nieprzyřtáli: Przyřtrzegacie dni/ mieřácow/ y czáłow/ y lat.(*marg*) Galat.4. (-) Boię sie o wam/ bym niepracował miedzy wámí dáremno.

3: Tymże też obyczaiem do Kolofenów pisał. (marg) Colof.2. (-)Więc ná tym niechay będzie dofyć

4: co sie tey roznice dotycze.

5: Ale zgadza się to Przykazanie z infzymi/ nie tak obrzędy ál

6: bo Ceremoniámi/ iáko tym/ iż nieco w łobie ma/ co y obyczaiom

7: y przyrodzonemu práwu służy. (marg) W czym się z infzym zgadza (-) Bo chwałá Boża ktora się tym

8: przykazánim wyraża/ z przyrodzonego práwá pochodzi: ponie

9: waż to przyrodzenie nam dáło/ ábyfmy się w tych rzczách kto

10: re chwale Bożey służy/ przez niektory čás ábo przez kilká go

11: dżin obieráli.

Z przyrodzenia to ludzie máią áby Páná Bogá chwalili.

Co też łtąd poznać możemy/ iż wżyfłki narody

12: pewne nieiákie Świętá y pośpolite niewały/ ktore ku łpráwie

13: rzeczy świętych y Boskich v nich poświęcone były. Bo to czło

14: wiek z przyrodzenia ná/ áby ná łpráwę rzeczy potrzebnych čás

15: pewny obracał/ iáko ná odpoczywanie ciáá/ ná łpánie/ y ná rze

16: czy infze tym podobne. A iáko to przyrodzenie łpráwiło/ áby ciá

17: ło nieiákiá folgę miáło/ ták też chciáło y to mieć/ áby duży czá

18: łu nieco vżyczono było/ ktoregoby rozmiśláiąc o Pánu Bogu

19: pošilác się mogła: A gdyż tedy ma być čás nieiáki/ ktoregoby

20: się rzeczy Boskie odpráwiác miáły/ y chwałá Pánu Bogu wy

21: rządzaná była/ tedy tákowy čás Przykazánium temu należy/ kto

22: re ludzkim obyczaiom służy. (marg) NIEDzielny dzień pokázuie się z Písmá. (-)Dla czego też Apoštołowie pierw

23: łzy dzień miedzy onymi siedmiá dni/ ná chwałę bożá obrocili

24: y poświęćili/ ktory dniem Pánfkim álbo Niedzielá názwali.

25: bo y S. Jan w łwoim Obiáwieniu Niedzielę wfpominły

26: Apoštoł rofkazuie/ áby iáłmużnę zbierano iednego dniá w tego

27: dniu który ieft Niedzielą/ iáko S. Chryštołow [!] wykłada: (marg) Apoc.1 (-)(marg)

1.Cor.16. Chryf. hom.43 in 1. ad Corint. (-)Zkąd

28: rozumieć możemy/ iż iuż ná ten czas w Kościele święcono Nie

29: dziele.(marg) W Niedzielę ludzie co czynić máią/ á czego sie czynić niegodzi. (-)A iżby

wiedzieli Chrześcijanie co w ten dzień czynić á od

30: czego sie wtrzymáwać máią/ tedy dobrze Pleban vczyni gdy

31: wzytłko to Przykazanie ktore słufnie ná czterzy częsci rozdzie

32: lic sie może/ po słowku pilnie wykładać będzie.(marg) Rozdział przykazania tego.

(-)Więc niechay

33: naprzod ogołem powieda co ty słowá przykázuią/ Pamiętay

34: áby dzień Sobotny święcił. A dla tey przyczyny słufnie ná początku Przykazania ono słowo/

strona: 136a

(marg) To Słowo Pamiętay co znaczy. (-)Pamiętay/ ieft przydane/ iż

1: święcenie tego dnia/ ku Obrzędom należy. O czym ludzie vpo

2: mnieć trzebá/ zwlászczá gdyż práwo przyrodzone tego vczyło/

3: że Pan Bog czáfu swego porządnie chwalon być ma/ iednák

4: ktoregoby dnia to ofobliwie być miáło/ nic nieuftáwił. Abowiem

5: iefli w Sobotę vzywamy ku iákiey posłudze bydłeciá/ teyc mu

strona: 300

Trzećie Przykazanie B.

si być przy nim y człowiek/ ktoryby ie pogniał. Bo fámo przez

1: sie robić niemoże/ ále człowieká robiącego wípomaga. A iż te

2: go dnia żadnemu pracować sie niegodzi/ tedy áni bydłetom/ kto

3: rych posługi vzywaią ludzie. A ták Przykazanie to k temu sie

4: ściága/ iz iefli [!] chce Pan Bog áby ludzie bydłem nierobili/ tedy

5: dáleko więcej oni ftrzedz sie muszą/ iżby furowymi i nieludzki

6: mi niebyli przeciwko tym/ ktorych dowcipu y posługi vzywaią.

7: A niechay też y tego Pleban nieopuszcza/ áby pilnie niemiał

8: náuczać/ w iákich sprawách ludzie Chrześcijánfcy w Świętá

9: ćwiczyć się máią.(*marg*) W Świętá co Chrześcijáni czynić máią. (-) A tyć fą Chrześcijánkie
spráwy/ ábyfmy fzli

10: do Kościoła Bożego/ y tám fzczyrym á pobożnym fercem pil

11: no Mfzey naświętfzey fłucháli/ y święte Bołkie Sákrámenty

12: ktore vftáwione fą ku zbáwieniu náfzemu/ dla vzdrowienia ran

13: dużnych częfto przyjmowáli. A niemogą Chrześcijanie nic lep

14: fzego y potrzebnieyfzego vczynić/ nád to/ iżby się częfto grze

15: chow fwoich Kápłanom fpowiedáli. Czego áby Pleban do

16: wiodł/ tedy áby Pleban do

17: dowiodł tedy ludzie vpominác będzie mógł/ z onąd biorąc dowo

18: dy y rzeczy doftátek/ co się o Świętości Pokuty iuz ná fwym

19: mieyfcu powiedziáło. A nietylko ku tey świętości pobudzác ie

20: będzie/ ále też z wielką pilnością będzie k temu ie wiodł y vpo

21: minał/ áby częfto przyjmowáli naświętfze Ciáło Boze. Máią

22: też Chrześcijanie pilnie y chutliwie fłuchác Kazánia: bo się to

23: niegodzi y rzecz ieft bárzo nieprzyftoyna/ fłowy Páná Chriftu

24: fowymi gárdzic/ álbo ich fłuchác niedbále. Máią się też cwi

25: czyć w modlitwách y w częftey chwale Bożey/ y o to się ofobli

26: wie ftárác/ áby tego piln się vczyli co powinności Chrześci

27: áńkiey należy/ á iżby się z pilnością w tych spráwách odbieráli/

28: ktore w łobie zámykáią pobożność: vbogim y nidoftátnim iál

29: mużnę dawáiąc/ chore ludzie náviedzáiąc/ fmętne y záłoſne pobożnie ćieſząc. Bo ták

S. JákuB

30: nápiſał: Nabożeńftwo czyfte

31: y niepokałáne v Bogá y Oyca to ieft/ sieroty y wdowy w ich v

32: cífkach náviedzác.(*marg*) Iacobi 1. (-)Ztąd tedy cofmy powiedzieli łatwie się poznác
może/ ktore

33: tho fą rzeczy ktorych się przeciw temu Przykazánium dopuſzcza

34: my. A ten ieſzcze niech będzie vrząd Plebáńki/ áby miał nie

35: ktore mieſcá pogotowiu z ktorychyby dowody y pokazánia brał/

- 36: żeby do tego ludzie przywieść mógł/ aby to przykazanie z chucią
- 37: y z wielką pilnością chowali: zkad przydzie ten pożytek/ że oni
- 38: rozumieć y prawie ná oko widzieć będą/ iáko to iest rzecz fłu
- 39: fzna y rozumowi przytoyna/ iżbyfmy mieli pewne dni ktoreby
- 40: fmy wżyfłki ná chwałę Bożą obracáli/ (marg) Chrześcianom przyfłoi aby pewnych dni
Páná Bogá chwalili. (-)y náfzego Paná/ od

ktorego

strona: 301

301

Święć Swiętá

ktorego fmy wielkie y niezliczone dobrodzieyfłwá wżięli/ wy

- 1: znawali/ czcili/ y chwalili. Bár
- 2: zo też przyfłoynie w tym Przykazaniu fłowo wczciwości pofo
- 3: zono/ á nie miłości albo boiáźni/ ácz Rodzice bárzo miłowác/

strona: 305

Czci Oycá y Mátkę twoię

y bác się ich mamy. Bo kto miłue/ niezawždy fłucha y w wczci

- 1: wości maia kto się boi/ niezawždy miłue: Ale kiedy kto kogo
- 2: z fercá w wczciwości ma/ tedy y miłue/ y boi się go. To kiej Pleban wyfozy/ záś o
Rodzicach wczyc będzie/ y
- 3: ktorzy to fą ci/ ktore tym imieniem zową. Bo ácz Przykazanie
- 4: mowi o tych oycach z ktorych porodzeni iestefmy/ wżákże ściá
- 5: ga się to iemię y ná infze y ná infze/ ktore toż Przykazanie w fobie zámy
- 6: ka: iáko z rozmaitych mieyfc Pífmá s. łatwie to poznać mo
- 7: żemy. Oprocz tedy onych ktorzy nas porodzili/ fą iefzcze w Pi
- 8: fmie S. infzy oycowie/ iákefmy iuz máfo przed tym zmiánkę v
- 9: czynili/ ktorym z ofobná káždemu iestemy przyfłoyną czeńć po
- 10: winni.(marg) Oycowie rozmaici/ ktorym powinni fmyc czeńć czynić. (-)A naprzod/
Przełożone Kościełne [!] / y Páfterze/ y Káplany/

11: oycami zową: iako sie to z Páwłá S. pokázuie/ ktory piżąc do Korintow ták mowi: (*marg*)

Przełożeni Kościelni Páfterze. (–)Nie dla tego to piżę ábym was záuwt

12: dżił/ ále vpominam iako lyny moie namilżze:(*marg*) I.Cor.4 (–)Bo byście też dżie

13: sięc tyśięci w Pánu Chriftuśie miłtrzew mieli/ przedsię nie

14: będziecie wiele oycow mieć: ábowiem w Pánie Jezfu Chriftuśie

15: iam was przez Ewángelią vrodził. Y w Ecclefiáltiku ták nápi

16: łano:(*marg*) Ecclef.44. (–) Chwalmy zacne á chwálebne męże y rodzice náłze/ w ro

17: dzáiu ich.

18: Potym y ony też oycami zową/ ktorým sie przelzeńftwá/

19: ábo vrzędu/ álbo zwiezrchności

20: iákiew zwierzono/ y ktorzy po

21: łpolitą rzecz łpráwuią.(*marg*) Przełożeni Swieccy. (–)Ták Náamáná łludzy iego oycem
zwáli. (*marg*) 4.Reg.5 (–)Nád to ielżcze/ ony oycami zowiemy/ ktorých opiece/ wierze/

22: dobroci y mądrości infzy ludzie poleceni bywáią: iákowi łą o

23: piekunowie y łpráwcy/ náuczyciele/ y Miłtrzewie:(*marg*) Opiekunowie Miłtrzewie.

(–)dla tego fy

24: nowie Prorocy/ Elialzá y Elizeufzá oycami zwáli. (*marg*) 4.Reg.2. 4.Reg.13.

(–)Náoftátek/ Oycy też ludzie łtare y w lećiech podełżle zowie

25: my/ ktore też w vcźciwości mieć mamy.(*marg*) Stárfzy. (–)A nawięcey niech to ro

26: łkázuie Pleban/ iż mamy w vcźciwości mie/ oyce ktoregobykol

27: wiek oni łtanu byli/ ále ty ofobliwie/ z ktorychelmy sie rodzili:

28: o ktorých zwłáłżczá to Przykazánie Boże mowi/ (*marg*) Oycow dla częgo łzánowác.

(–)ábowiem oni

29: łą iákoby nieiákim podobieńftwem nieśmiertelnego BOgá/ y

30: pátrząc my ná nie/ na podobieńftwo poczęcia náłżego pátrzymy/

31: oni nam vżyczyli żywotá: tych też Pan Bog vżywał chcąc w

32: nas dułżę włác y rozum/ od nich przywiedzani [!] ku świętościam

33: będac/ ielstefmy náuczeni y wiáry/ y ludzkiego á połpolitego

34: obcowánia y łzczyrości obyczáiow/ y naboženftwá. Niech też Pleban vczy/ że łłufźnie
w tym Przykazániu ielst

35: imię Mátki wyrázone/ ábyfmy iey słuźby y dobrodzieyftwá

przeci

(*marg*) Mátki mamy mieć w vcźciwości. (–)

strona: 306

Czwarte Przykazanie B.

przećiwko nam obaczali/ z iáką pracą y stáráním nośiła nas w

1: żywoćie swoim/ z iáką ciężkością y boleścią prorodziła/ y wy

2: chowała.(*marg*) Mátki mamy mieć w vcźciwości. (–) Oko ktore sie pośmiewa z oycá/ á ktore gárdzi płodem mátki (*marg*) Ibidem 30. (–)

strona: 310

Czwarte Przyk.

B. Cźci Oycá tw.

fwey/ niech go wykluią krucy wodni/ á fámego niech ziedzą mło

1: de orlétá.(*marg*) Karze P. Bog ty co niezánuią rodzicow. (–)Czytamy że wiele tákowych było/ ktorzy rodzicom

2: swym krzywdę rodzicom

3: swym krzydę czynili/ ktore Pan/ gniewem zápolony ciężko ka

4: rał. (*marg*) 2.Reg.18. (–)Bo krzywdy Dawidowey niezániechał/ ále syn iego Abfo

5: lon záfluzoną mękę odniośł/ ktorego P. Bog dla złości iego fka

6: rał/ gdy był trzemi ofzczepy przebity. A otych ktorzy nieśluchá

7: ią Káplánow/ ták nápiřano.(*marg*) Deuter.17. (–)Ktoby sie pyśnił á niechciał być

8: poślufzen rořkazaniu Kápláná/ ktory ná ten cźás słuźy Pánu Bogu twemu/ tedy zá wyrokiem sędźiego vmrze cźłowiek táki. (*marg*) Karze y ty co niezánuią Káplánow. (–)Jáko tedy Prawo Boże wřtáwiło áby synowie oyce swe w

9: vcźciwości mieli/ áby ich ślucháli y poślufzni ym byli/ ták teź to

10: włáfnie oycom náleźy/ áby syny świętych náuk y obyczáiw w

11: cźyli/ y dobre im przykłády około życia ich dawáli/ iżby ku poboźności

12: będąc gotowi/ Paná Bogá

13: świątoqliwie y bez wfzel

14: kiego obrażenia chwalili:(*marg*) Oycowie co powinni fynom fwym. (–) iáko rodzicy Zuzány czynili. (*marg*) Daniel.13. (–)Przeto niechay Kápłan Rodzice vpomina/ áby fwym dzie

15: ciom ku cności/ ku przyfytoności/ powścīgiłości/ y fkromno

16: ści/ y śwíątobliwości náuczycielmi byli: á trzech sie rzeczy na

17: więcey ftrzegli/ ktorými grzeźyc cęłto zwykli. (*marg*) Oycowie czego sie ftrzedz máią.

(–)Pierwíza rzecz

18: ieft/ áby co przykrego przeciw dziećiom niemowili/ álbo ná nie

19: wítawali: co Apoštoł w Liście do Kolośenów ták rofkázuie:

20: Oycowie niepobudzaycie ku gniewu fyn w wźizich/ áby máley j

21: vpádley myśli niebyli.(*marg*) Colof.3. (–) Bo trzebá sie bać/ by o flábą j podłą myśl

22: nieprzyfzli/ kiedy sie káźdey rzeczy bać będą. Przeto neich ro

23: fkázuie Pleban/ áby sie zbytniey frogości ftrzegli/ á iżby radniey

24: dźiatki karáli/ niźli pomfty z nich szukáli. Potym/ ieřliby sie cze

25: go nieprzyftoynego dopuścili/ gdy łáiánia y karánia potrzebá/ że

26: by dziećiom dla pieřczoty nic nieprzepuřczáli. Bo cęłto sie fyno

27: wie zbytnią oycow fwych łátwością y dobrocią pfuią: Przeto

28: od tey nikczemney pieřczoty niech ie Pleban odřtrařza onym He

29: li Kápłaná wielkiego przykłádem/ który ciężkie karánie pod

30: iął iż dziećiom wiele dopuřczał.(*marg*) 1.Reg.2.3.4. (–)Náořtátek/ niechay w fynow

fwych wychowánium y w ich

31: ćwiczeniu/ (co ieft recz bárzo mierźiona) nieuźywáią złey y o

32: pácźney rády. Abowiem wiele ich o tym tylko myślá/ y to sie

33: řtáraią/ áby bogáctwá/ áby pieniádze/ áby wielkie y obfite imie

34: nie zořtáwili dziećiom/ ktorých nieupominaią ku nabożeńřtwu/

35: áni ku poboźności/ áni ku dobrym náukám/ ále ku łákomřtwu y

36: ku máiętności rozmnoźeniu: áni sie řtáraią o zbáwienie fwoich

37: dźiatek/ álbo iżby ludzie o nich dobrze trzymáli/ tylko žeby pie

38: nięźnymi y bárzo bogátymi zořtáli. A coź nád to řzkáradźzego

Piąte Przykazanie B.

álbo mowiono álbo pomysłono być może:

strona: 315

Niezábijaj.

A iż temu ták szkodliwem wrzodowi Piśmo święte lekár

1: łtwá vkázuie/ tedy będzie to wrząd Plebáński/ áby ie Chrześci

2: ánom pilno powieðał. (*marg*) Lekárstwo przeciw mężoboyłtwu. (–)Nacelniefze tedy iest ono lekárstwo/ áby

3: rozumieli/ iáko to ciężki grzech iest ludzkie zábicie: Co sie wiel

4: kim y gęłtym świádectwem Piśmá świętego pokázac może. Bo ták kárze Pan Bog brzydzi sie mężoboyłtwem w Piśmie S.

5: iż też powieða/ że chce y z bełtyy brác pomłtę człowieczego zabi

6: ćia: y bydlę ktoreby obráziło człowieká/

7: zabić rofkázuie. A nie dla

8: infzey przyczyny chciał áby sie człowiek krwią brzydził/ iedno że

9: by wżeliákim obyczáiem/ y myśł/ y ręce łwe od złośliwego zabi

10: ćia ludzkiego hánował.(*marg*) Cenef.9. (–) Bo mężoboyce łą ludzkiego narodu

11: y łámega przyrodzenia nieprzyiáciele okrutni/ ktorzy ile mogá

12: wżyłtkę łpráwę Bożą wywracáią/ kiedy zábijáią człowieká/

13: dla ktorego/ iz on wżyłtki rzeczy łtworzył/ łam świádectwo

14: dawa.(*marg*) Mężoboyce łą Boży y ludzkiego narodu nieprzyiáciele. (–) Y owłzem gdyż w Księgách Genefis zákazano człowie

15: ká zábijác/ poniewáz go Pan Bog ná obraz y łwe podobieńłtwo

16: łtworzył/ tedy wielką Pánu Bogu ten krzywdę czyni á iákoby

17: gwałtem náń sie miece/ ktory obraz iego z świátá gładzi/ álbo

18: zábija. Co pilnie rozmiśłáiąc z łobą Dawid/ bárzo sie ciężko

19: zálował ná mężoboyce onymi łłowy: Prędkie łą ich nogi ku prze

20: łaniu krwie. (*marg*) Płal.13. (–)A nierzekł zgołá/ Zábijáią/ ále krew przelowáią.

21: Ktorego łłowá wżywał ku wielkości ták okrutnego grzechu/ y

22: ku tákich ludzi okrucieńłtwá pokazaniu: á iżby też napzod o

- 23: znaymił/ iáko łą oni popędliwi zá nieiákim łzátáńłkim podu
- 24: łzczeniem/ ku tákiemu vczynkowi złemu: przeto mowił/ Prędkie łą ich nogi. Więc ty rzeczy/ ktore w tym Przykazáni Pan Chrifus cho
- 25: wác każe ktemu łie łciągáią/ żebyłmy ze włzyłtkimi ludźmi po
- 26: koy mieli.(*marg*) Co nam Pan Bog przykázuie w tym Przykazániu. (–)(*marg*) Math.5.
(–)Bo ták mowił kiedy mieyfce to wykłádał: Jełli nie
- 27: łiefz dar Twoy do Ołtarzá/ á támby włpomniál iż twoy brát
- 28: ma nieco przeciwwko tobie/ zołtáwże on dar twoy táł przed Oł
- 29: tarzem/ á idź pierwey przeiednay łobie brátá twego/ á potym
- 30: záś przyłzedłzy ofiáruiefz dar twoy: y co táł dáley łtoi. Co ták
- 31: Pleban ma **wykłádaó** [!] / áby náuczyl że włzyłtkiego brákwónia miłowác mamy: ku ktorey miłósci/ Przyka
- 32: záni to wykłádaiąc/ ył nawięcey będzie mogli niechay Chrze
- 33: łcijány pobudza: poniewáz bárzo łie moc miłósci Bliźniego w
- 34: nim łwieci. (*marg*) Miłósc Bliźniego zámyka łie w tym Przykazániu (–)Bo kiedy to Przykazáni iáłnie zákázuie nienawi
- 35: łci/ zwłalzczá iż ten ktory brátá łwego nienawidzi/ mężoboycą
- 36: iefł/ tedyć to być też mułi/ że łie w nim przykáznie miłósci zá
- 37: myka. A keidy łie w tym Práwie miłósc przykázuie/ tedyć też

strona: 316

Piąte Przykazanie B.

náuki łie dawáią o ich włzyłtkich łprawách y wrzędziech/ ktore

- 1: zá miłóscią iłc zwykły. A kiedy łie w tym Práwie miłósc przykázuie/ tedyć też

strona: 316

Piąte Przykazanie B.

náuki łie dawáią o ich włzyłtkich łprawách y wrzędziech/ ktoro

- 1: zá miłóscią iłc zwykły.

strona: 320

Szołte Przykazanie B.

Ale iż to Przykazáni rzeczy w łobie niemáło zámyka ktorych

- 1: opufzcząc nietrzebá/ tedy náf fwym mieyfcu Pleban wykłádác ie
- 2: bédźie.(*marg*) Przykazánia o grzechu nieczyftym dwoiáka moc. (–) Jedná/ która
- 3: sie iáwnie cudzołoftwo zákázuie: á druga/ która sie ták ma
- 4: rozumieć/ ábyfmy dufzną y cielefną czyftość chowáli.(*marg*) Cudzołoftwo co ieft. (–)Więc Przykazánia tego/ ieft moc dwoiáka. A iż od tego co nam ieft zákazano rzecz náfzę poczniemy. Cu
- 5: dzołoftwo/ ieft krzywdá porzédnego łózá/ chociaźby ono cu
- 6: dzym/ chocia włáfnym było. Abowiem ieftliby Máz z wolną
- 7: niewiáftá nierzátu pátrzył/ tedy łóžowi fwemu krzywdę czyni:
- 8: A ieftliby Máz woly z cudzą Zoną fpráwą miał/ tedy cudze łóže
- 9: plugáwością cudzołóžną sie máže. A święty Ambroży y Au
- 10: guftin powieda/ iz tym zákazánim cudzołoftwá wfzyftkie rzeczy
- 11: nieuczciwe y niewftydliwe fá zákazáne/ y może sie tho poznác
- 12: z Piłmá świętego/ ták ftáregó iáko nowego Zakonu/ że tym o
- 13: byczáiem ty fłowá rozumiane być máią.(*marg*) Ambrosius. Auguft. qaeft.71 super Exod. Przez cudzołoftwo wfzelka fprofnóć ieft zákazaná. (–) Bo też inŹe plugáwo
- 14: ści okrom cudzołoftwá/ Zakon Moyzełzow karze. Ták oŹadził
- 15: Judás w Księgách Genefis fyná fwego żonę:(*marg*) Genef.38. (–)Tákie też ieft
- 16: ono zacne Moyzełzowe Práwo w Księgách Deuteronomij/
- 17: áby między IfráelŹkimi corkámi niebyłá żadna niewiáftá nie
- 18: rzádna. Ták też vpominał Tobiałz fyná fwego.(*marg*) Tobię 4. (–) Strzeź sie fy
- 19: nu miły od wfzelkiew fprofnóci. Y Sálomon powiedział: W
- 20: ftydaycie sie pátrząc ná niewiáftę nierzádná.(*marg*) Ecclef.41. (–)W Ewángeliey
- 21: też Pan Chrifus mowił: Wychodzą z fercá cudzołoftwá y nie
- 22: rzády/ ktore plugáwiá człowieká.(*marg*) Math.5. (–) A święty Páweł Apoftół
- 23: częfto powáżnymi fłowoy tym sie grzechem bárzo brzydźił:(*marg*) 1.Teft.4. (–)To
- 24: ieft (práwi) wola Boża świętobliwość wáfzá/ iżebyście sie
- 25: wfciągáli od nieczyftoty.(*marg*) 1.Cor.6. (–)Y iefzcze: Vciekaycie przed plugáwo
- 26: ścią.

Y zacię: Niemieszaycie się z nierządnyymi ludźmi. Nád to/

27: Nieczyłtotá (práwi) y wżelákie plugáftwo álbo łákomftwo/

28: niech nie będzie áni pomienione miedzy wámi.(*marg*) Ephel.5. (–)Y ná drugim mie

29: ścu: Ani nieczyłści/ áni cudzołóznicy/ áni łprołnie plugáwi/ áni płci swoiey nieprzyłtoynie

30: wżywáiący/ Bożego Kroleftwa otrzy

31: máć niemogá.(*marg*) 1.Cor.6. (–)Dla tego też ofobliwie nákazano ieft łłowy iáłnymi cudzo

32: łóftwo/ iż opocz tey łzkárádości ktorá ma łpoiná z inłzá iákáż

33: kolwiek nieczyłtołściá/ grzech też niełpráwiedliwołci w łobie

34: zámyka: ktorým nietylko ludzie przeciwo bliźniemu/ ále y prze

35: ciwko łpolnołć połpolitey grzełzá. (*marg*) CVdzołóftwá czemu náwięcey zákazano. (–)Jeft y to rzecz pewná/ ktorý

36: się od inłzých plugáwołci niepowłłciága/ iż ten o cudzołóftwo

37: bárzo łátwie przydźie. Dla tego łnádnie rozumieć moźemy/ iż

38: przez to cudzołóftwá zákazánie/ włzyltká nieczyłtołć y niewłty

dliwołć

strona: 321

Nieczyłn grzechu

nieczyłtego.

dliwołć ieft zákazaná/ ktoráby ciáło pomázáne być mogłó: Y

1: tákžec łwięty Páweł do Koryntow piłzác mowil:(*marg*) 1.Cor.9. (–)Káždy kto

strona: 325

Siodme Przykazánie B.

ry w boiu prácuie/ od włzyltkich się rzeczy włtrzymáwa. A to

1: czyniá oni/ áby tey łkázitelney korony dołtáli/ ále my niełkázii

2: telney łzukámy. Y troche niżey: Karzę ia (práwi) ciáło moie y

3: pod niewolá podbijám/ bych łnadź inłzým łłowo Boże powie

4: dáiąc/ łam złým niezołtał. Y ná drugim mieyłcu: Stárá

5: niá o cieie w poźádlivołłciách wáłzých niemieyćie.(*marg*) Rom.13. (–) Niebędziefz kradł.

6: IZ był then

- 7: Itary zwy
- 8: czaj w Ko
- 9: fciele/ że te
- 10: go Przyka
- 11: zania moc
- 12: częłto Lu
- 13: dziom przy
- 14: pominana była/ pokazuie to
- 15: v Pawła świętego ono gro
- 16: mienie tych ludzi/ ktorzy in
- 17: fze odwodzili od grzechow takowych/ v kthorych fami aż do
- 18: wfzu tkwieli. Infzego (prawi) vczyfz/ á fam ciebie nieuczyfz?(*marg*) Rom.2. (-) Niekażefz
krásć/ á fam krádniefz? A tą náuką dobrą/ nietylko
- 19: nábranieli częłtego grzechu ktory sie w on czáfs przygadzał/ ále
- 20: też burdy álbo zámiefzania/ y waśni álbo prawowania wfkra
- 21: miáli: także y przyczyny infze onych złych rzeczy ktore z sobą kra
- 22: dzież przynosi. A iż w takowych grzechach y w niepożytkach á
- 23: lichotach grzechowych/ nayduią sie też terážnieyfze czáfy náfze/
- 24: tedy Oycow świętych y Chrześcijańkich mistrzow przykładem będą częłto Plebani
mieyfce to przypominác á vftawicznie y pil
- 25: nie moc y wyrozumienie Przykazania tego będą wykłádác. A
- 26: naprzod vrząd y pilność fwoię ktemu obroca/ żeby niezmierną
- 27: miłość Bożą przeciwko narodowi ludzkiemu mogli pokázác.
- 28: ktory nietylko onym dwoim zakazanim/ Niebędziefz cudzołożył/ iákoby obroną pewną/
y żywot y ciało/
- 29: náfze/ y flawę/ y dobre mniemanie w cáłości chowa/ ále też
- 30: tym Przykazanim/ Niebędziefz kradł/ iákoby ftrażą nieiáką á
- 31: fzey máiętności y dobr ftrzeże y broní.(*marg*) Jáko sie wielka przeciwko nam pokazuie
łáfká Boża. (-)Abowiem co nam infze
- 32: go ty flowá znaczą/ iedno to cofmy drzewiey powiedzieli/ kie

strona: 326

Siodme Przykazanie B.

dyfmy o inych Przykazaniach mowili/ Winni też oni tego łupieństwa/ co oszukawiają

1: ty ktorzy im **borgowáli** [!], albo ktorzy sie przą długow/ y ktorzy

2: łobie czás ku zapłacie wziąwłzy/ albo ná fwe/ albo ná cudze ło

strona: 330

Siodme Przykazanie B.

wá kupiey doftawiają/ á przedsię wiary niedźierzą y nieplącą.

1: A tym więłzy iest ich grzech/ że Kupcy z ich oszukania y z omył

2: ności przyczynę wziąwłzy/ z wielką szkodą mieyfcą/ wżyftki

3: rzeczy drozey przedaia: ktorym fluzy ona Dawidowá powieść: Zły człowiek pożyczzy/ á nieodda. (*marg*) Pfał. 36. (–) Ale což o bogaczach onych

4: rzeczemy/ ktorzy od tych co zapłacic niemoga/ ciężko rzecz pożyczaną wyciągaia: á przeciwko Bożemu Przykazaniu takie cia

5: że od nich biorą/ iakie im ku ciála ich obronie fa potrzebne. (*marg*) Co vbogie dla zapłati ciążaia (–) Bo

6: mowi Pan Bog: Jeřlibyś od bliźniego twego wziął odzienie

7: w załtawie/ wroc mu ie przed słońcem záchodu: ábowiem tho

8: tylko ma iedno/ ktorym ciála swego nágość pokrywa/ á nie

9: ma inżzego ná ktorymby śpác mogł. Będźielie ku mnie wołał/

10: wyśłucham go/ bo miłosierny iestem. (*marg*) Exodi 22. (–) Takowych ludzi okrutne

11: wyciąganie/ śprawiedliwie drapieństwem albo łupieństwem ná

12: zwác możemy. Są też ci w tey liczbie/ ktore Oycowie świe

13: ci drapiezcami zowa/ ktorzy w niedobry vrodzay zachowiają Zboże/ aby dla nich żywność droższa y cięższa była. (*marg*) Co ná drogość zboże chowiają. (–) Co też ma

14: mieyce w tych wżyftkich rzeczach/ ktore żywości y żywotowi

15: ludziemiu fa potrzebne. Ná takie ludzie ściąga sie ono przekłec

16: two Sálomonowe: Ktory kryie zboże/ między ludźmi przekłętym zołtanie. (*marg*)

Preuer.11. (–) A takowe vpomniawłzy Plebani z ich złości/ swo

17: bodniey łtrofowác będą/ wykładaiac im łzerzey ty męki/ ktore grze

- 18: chom takowym są nąznaczone. Tośmy o rzeczách zakázanych już powiedzieli/ teraz o przy
 19: kazanych powiemy.(*marg*) Co nam to przykazanie rofkazuje. (–)Miedzy ktorymi dofyć
 vczynienie albo przywrocenie/ pierwsze miejsce ma.(*marg*) Restitutio być musi. (–) Bo
 grzech niebędzie odpuszczon/
 20: ażby się wzięta rzecz wrociła. A iż nietylko ten co vkradł wro
 21: cić ma rzecz wziętą onemu komu vkradł/ ale iefzcze nád to/ w
 22: sżyłcy ktorzy złodzieyftwá tego uczestnicy byli/ wrocić to co ieft
 23: wzięto są potrzebá/ ktorzy to są/ kto
 24: rzy wyż tego niemogą aby dofyć vczynić albo wrocić niemuśieli. Drugi ieft spofob/ wołą
 pierwszym onym row
 25: ny/ ale władną rozny: wżakoż miedzy tymi złodzieymi ma być
 26: pokładany/ ktorzy choć rofkazać niemogą/ przedsię rządzą y ku
 27: złodzieyftwa podfzczuwaią.(*marg*) Co ná kradzież rodzą. (–)Trzeci ieft tych/ ktorzy ze
 złodziey
 28: mi porozumienie máią.(*marg*) Co z złodzieymi porozumienie máią. (–) Czwarty ieft
 tych/ ktorzy się kradzieją
 29: dzielą/ á ftąd sobie zylk czynią: ieliż tho zylkiem zwąć mamy/
 30: co ie (iefliby tego czynić nieprzeftáli) w męki wieczne záwodzi.(*marg*) Co się dzielą
 kradzieją (–) A dáleko ieft lepiej siedzieć w więzieniu/ niżeli

strona: 335

Ólme Przykazanie B.

być w wiekuiłtych **mękach** [!] Piekielnych: y ciężey też ieft/ Bołkim

- 1: niż ludzkim sądem oładzonym być. Dla tego máią się pokornie
 2: ku pomocy y ku łáńce Bożey vćiekác/ od ktorego czego im po
 3: trzebá/ vprośić mogą. Są też inſze wymowki/ ktorym rołtro
 4: pni Plebani y pilni w śwym vrzędzie łatwie będą mogli
 5: ząbieżec/ aby kiedy mieli ſwoy lud náśládujący
 6: dobrych vczynkow.
 7: Niebędzież mowił przeciwko bliźniemu
 8: twemu fáłszywego świádectwá Jako nietyl

- 9: ko wielki po
- 10: żytek/ ále y
- 11: wielką po
- 12: trzebę/ ták
- 13: że po
- 14: winności
- 15: náfzey przy
- 16: pomnienie/ vftáwiczne tego
- 17: Przykazánia wykładanie w
- 18: łobie zámyka/ przypomina to
- 19: święty JákuB fłowy onymi: Jelli kto (nikogo) nieobraża fłó
- 20: wem/ ten ieft mężem dofkonałym.(*marg*) Iacobi 3. (-)Y tenże dáley mowi: Aczći
- 21: ieft iezyk máłym członkiem/ ále przedsię wielkie rzeczy wynosi.(*marg*) Język zły bárzo wádzi. (-) Oto málutki ogień/ á iáko wielki las zápali? y co tám dáley o
- 22: tymże ftoi. Ktorymi świádectwy/ z dwoiey rzeczy vpomnieni
- 23: bywamy. Naprzod/ iż tá wádá ięzyczna bárzo się dáleko fze
- 24: rzy. Co też oná powieść Prorocka potwierdza: Káždy człó
- 25: wiek kłámca: ták iż się na zda/ iákoby ten grzech tylko łam
- 26: ieden był/ ktoryby ná włzyłtki się ludzie ściągáł.(*marg*) Pfál.115. (-) Potym/ iż nie
- 27: zliczone złości ftąd pochodzą/ zwłáfzczá że częfto zá winą człó
- 28: wieká złorzecznego vtraca się máiętność/ fławá/ żywot/ y du
- 29: łzne zbáwienie: álbo tego ktory ieft obrázon/ przeto iż lekkości
- 30: łwych łkromnie wycierpieć niemoże/ ále sie ich mści popędli
- 31: wie: álbo też onego ktory obráził/ poniewáz złym włtydem od
- 32: łtráfzony/ y fáłzywie rozumiejąc żeby to mnímániu iego łzkodzić miáło/ niemoże być ktemu
- 33: przywiedzion/ áby onemu dofyć
- 34: vczynił ktorego był obráził. Przeto

łtrzedz się potrzebá wšelákiego kłamstwa/ á nawięcey tego zá

1: ktorymby mógł wielką szkodę kto podiać.

2: Ono też máctwo ieft bárzo pełne niepobożności/ kiedy kto

3: przeciwko Wierze álbo też o wierze mówiąc/ kłamstwo powie

4: da.(*marg*) *Kłamstwo w Wierze.* (-) ale y onym też złorzeczeniem/ y tymi wšczypliwymi przymo

5: wkámi bárzo się Pan Bog obraża/ ktore się dzieią przez kšią

6: szki álbo fromotne pińanie/ y przez infze potwarzy tákoweż.(*marg*) *Przez pińanie.* (-)Nád to/ la żártu álbo dla rátunku iákiego kłamstwem ko

7: go ofzukáć/ chociażby żaden szkody áni pożytku łtąd niedołał/

8: przedsię tho namniey nieprzyłtoi.(*marg*) *Dla żártu źle kłámáć.* (-) Bo nas ták Apołtoł vpomi

9: na: Złóżywšy kłamstwo/ mówcie prawdę.(*marg*) *Ephel.4.* (-)A w tákim żártu

10: wnym kłamstwem/ ieft wielka šklonność ku częłtemu y ciężkiemu

11: kłámániu y z tákowych kłamstw żártownych/ ludzie się nie

12: prawdy mowic zwyczáią: škąd też o nich ták potym rozumieią/

13: że prawdy w łobie niemáią: przeto áby powiešćiam ich wie

14: rzono/ wštáwicznie mułzą przyšięgáć.

15: Ná oštátek/ w pierwšzey częłści tego Przykazánia/ też y nie

16: prawdziwe zmyšlenie álbo obłudność precz ná łtronę się odrzu

17: ca.(*marg*) *Obłudność ieft przeciw temu Przykazánium.* (-) A nietylko grzech máia w łobie ty rzeczy ktore niepáwdzi

18: wie álbo obłudnie zmyšliwšy mówimy/ ále też y ty ktore tákże

19: czynimy. Bo ták łłowá iáko vczynki/ łą iákoby nieiákie známio

20: ná tych rzeczy ktore káždy ná łwey mysli ma: Y dla tego Pan

21: częłto Pháriseułze gromiąc/ obłudnymi ie zowie. A iuż ná tym dołyc niech będzie/

22: cołmy o pierwšzey Przyka

23: zánia tego częłści mówili/ ktora się ku zákazánium šćiąga. Teraz wykłádáć będziemy/ co w drugiey częłści Pan Bog

24: przykazuie.(*marg*) Sądy chce pan Bog mieć łprawiedliwe. (-)Ktemu sie tedy moc y włałność Przykazania tego

25: ściąga/ aby łprawiedliwe y wedle Prává Sądy bywały/ á iżby ludzie ich nieprzjwłafzczáli łobie áni zásiadáli ná nich gwał

26: tem: ábowiem/ iáko piłze Apołtoł/ niegodzi sie cudzego łługę

27: ładzie/ áni theż łkazowác rzeczy y łprawy niewybaczywłzy. W czym oni Káplani y Piłárze Zakonni grzełzyli/ ktorzj Szcze

28: paná S. łądziłi.(*marg*) Roman.14. Act.7. (-)W czym też grzełzyli oni v Philipenłow prze

29: łożeni Sądowni/ o ktorzych mowił Apołtoł: Vbiwłzy nas iák

30: wnie/ niewinne ludzie ktorzy ieftełmy Rzymiáne/ włádzili do

31: więżenia/ á teraz potáiemnie nas wyrzucáią. (*marg*) Act.16. (-)Niechay tedy łę

32: dźiowie niepotępiáią niewinnych/ álbo też wolno niewypufzczá

33: ią winnych: niechay przekup/ álbo łáłká: niechay nienawiść

34: álbo miłóść/ nic ich nierułza. Bo ták Moyzełz ony łtarce vp

35: mniał/ ktore był łędziámi nád ludźmi vłtáwił:(*marg*) Deut.1. (-) Abowiem ktory

strona: 354

Niepożáday

domu bliźniego tw.

niebędzie požádal/ ten náł łwym dołyc máiac/ cudzego też prá

1: gnać niebędzie: y będzie sie z cudzych požytkow wełelił: będzie

2: Pána Bogá chwalił y bárzo iemu dźiękował: będzie święcił

3: Sobotę/ to iefł/ wiecznego odpoczynku vzyie: będzie Stárfze

4: łwoie w vcźciwości miał: náołtátek/ áni rzeczą/ áni łłowy/ áni

5: żadnym inłzym obyczaiem nieobrazi nikogo. Bo korzeń y náśienie włzego złego/ iefł oná zła chćiwość/ ktorą ludzie zápale

6: ni bđac/ ku włzyłtkim złościam y wyłtepom práwie pędem idą.(*marg*) Kto Przykazáni to chowa/ ten włzyłtki chowác może. (-) Te tedy obaczywłzy/ będzie Pleban pilniełzy y w tych rzeczy

7: náuczániu ktore powiemy/ y ludzie Chrzełcijáńłcy ku łłuchá

8: niu pochopniełzy sie słána. Ale áczefmy thy dwoie

- 9: Przykazania wespół złączy
10: li dla tego/ iż iednákim oby
11: czaiem vczyć Pálterze oboy
12: gá mogą/ ponieważ iednąką
13: rzecz zamykáią w łobie/ ie
14: dnák może Pleban vpominá
15: iąc ludzie/ álbo ie półpołu/
16: álbo też ófobno wykłádác/
17: thák iáko mu się będzie łnádniey
18: zdáło. A iefli dzieię
19: ćiorgá Przykazania Bożego vczyć pocźnie/ tedy vkaże co iest zá
20: rozność miedzy tym dwoim Przykazánim/ á iáko się iedná po
21: żadliwość dzieli od drugiey Ktorą rozność S. Auguřtin opi
22: łał w Księgách/ w ktorých się rozmaite pytanie ná wtore księ
23: gi Moyzełzowe zamyka.(*marg*) Aug. quaeřt, 71. in Exodum. (–) Bo iedná z nich tylko
ná pożytek pá
24: trza/ á drugá ná rořkořzy y na łprořne luboćci. Jefli tedy kto
25: plácu álbo domu pořáda/ tedy się te więcey o zylk y o pożytek
26: niř o rořkořz łtára: A iefli żony cudzcy řáda/ tedy nie ná pożytek
27: pářzy/ ále chucią ku złey rořkořzy pała.(*marg*) Pořadliwość iest dwoiaka. (–) Lecź dla
dwoiákiey potreby łą ty Przykazania ludziom dá
28: no. Iedná iest/ áby łzořtego y łiodmego Przykazánia wykłád
29: lepiej się mógł obiásnić.(*marg*) Czemu to Przykazánie P. bog dał ludziom. (–)Abowiem/
choćia za przyrodzonym
30: rozumem baczyli to ludzie/ iż keidy zákázuią cudzołořtwá/ tedy
31: się też vżywania cudzey żony chuc zákázuię: Bo iefliby się go
32: dźiło pořędác/ godźiłoby się y vżywać: wřákźe wiele Zydoř
33: grzechom zászlepionych/ niemogli byc ktemu przywiedźieni/ áby
34: wierzyli że to Pan Bog zákazał: Y owřzem kiedy iuź było to
35: Prawdę Boże dano/ y kiedy ie dobrze ludzie ználi/ przedsię wie

strona: 346

Dziewiąte y
dziesiąte Przyk. B.

le sie ich náydownálo/ Bo fásiedztwo ktore liczą iákoby częścią przyiáźni/ z miło

strona: 350

Dziewiąte y
dziesiąte Przyk. B.

ści w nienawiść sie obráca/ dla złey chćiwości álbo złoego po

1: żądánia. Wízákże námniey ci niegwałcá Przykazánia thego/

2: ktorzy ty rzeczy chcą kupić álbo też fprawiedliwie kupią y plá

3: cą/ ktore przedáią fásiedzi. (*marg*) Máietność bliźniego fprawiedliwie kupiący niegrzelzą.

(-)Abowiem ták czyniąc/ nietylko

4: bliźniemu niefzkodzą/ ále go też bárzo rátuią: ponieważ iemu

5: więtfzy pożytek pieniądze vczynić mogą/ niż oná rzecz kthorą

6: przedawa.

7: Za tym Przyka

8: zánim około nie

9: požądánia rze

10: czy cudzy/ ono

11: też drugie idzie ktore nam

12: zakázuie ábyfmy cudzey

13: zony niežadáli. Ktorem

14: Przykazánim nietylko sie

15: tá požadliwość zábrania

16: zá ktorą cudzołożnik zony

17: cudzey požada/ ále też y

18: oná/ ktorą będąc kto zięty/ požada tego áby cudzą żonę w mał

19: żeńftwo poiąc mogł.(*marg*) Zony cudzey nie mamy požędác/ iáko. (-) Bo ná ten czás

kiedy dopufzczáno liftow

20: rozwodnych/ łatwie to być mogło/ iż którą był ieden odrzucił/ tę mógł drugi poiąć za żonę:

21: Ale Pan tego zakażał/ aby ani mę

22: żowie tym kufzeni byli/ iżby swe żony opuścić mieli/ ani żony

23: też tak były trudne y mężom swym nieposłuszne/ iżby oni dla te

24: go opuścić ie prawie musieli.(*marg*) Ani w małżeństwo. (–)Ale teraz to iest grzech cięższy/

25: gdyż niewiasty choć od męża opuszczoney/ drugiemu sie poiąć

26: za żonę niegodzi/ ażby mąż iey vmął. Przeto ktoby cudzey zo

27: ny pożądał/ ten z iedney chciwości łatwo w drugą wpadnie: gdyż albo iey męża śmierci/ albo cudzołóstwá popełnienia że

28: dąć będzie. A też o niewiastach onych rozumieć sie może/ ktore

29: z infzymi są zrekowáne. Abowiem y tych sie także pożądać nie

30: godzi/ gdyż ci ktorzy przyrzeczenia takowe łamią/ pfuia wiare

31: ktora iest związką naswiętłą. A iako sie tey pożądać niegodzi ktora męża infzego poięła:

32: tak też niegodzi sie żdnym obyczaiem żędać oney w Mażeń

33: stwo/ ktora na służbę y na chwałę Bożą iest poświęcona. A ie

34: fliby kto niewiastę mężatą żadał sobie mieć za żonę/ mniemając

35: żeby bez męża była/ a niechciał iey mieć małżonka iefliby wie

36: dział że męża ma: iako sie przydało Pháraonowi y Abimele

37: chowi/ ktorzy chcieli mieć Sarę za żonę/ mniemając że męża

38: niemiął/ a iżby Abráhámowá siostrá a nie żoná była:(*marg*) Genef.12.20. (–)tedy kto

strona: 351

Niepożaday domu

bliż. tw. ani żony i.

tak myśli/ przeciwko Przykazani temu niegrzeszy. Bo maia

1: święte modlitwy one moc zacną y poważną/ przez którą na

2: wiecey dyabelftwá wypędzone bywają.(*marg*) Modlitwá szataná wygania (–)

Abowiem(*marg*) Math.17. (–)iest nieiákie

3: dyabelftwo/ ktore wyrzucone być niemoże/ iedno tylko przez

- 4: pośt y modlitwę. Przeto ci łami pozbawią się oney wśelkiej
- 5: mocy/ za którą ofobliwe dary mogli sprawować/ którzy się
- 6: do tego niezwyżają ani się w tym cwiczają/ iżby się w tym cwiczają/ iżby się w tym cwiczają/ iżby się nabożnie y
- 7: pilnie modlili. Bo nietylko wczciwey/ ale też wftawicżney prośby
- 8: ieft potrzebą/ chczeli vpro czego požadałz. Abowiem/ iako
- 9: mowi S. Hieronym/ tak ieft napisano/ (*marg*) Hier. in cap.7. Math. (-) Każdemu profzającemu
- 10: dawają. Więc *iefti* [.] tobie niedają/ dla tego niedają iż niepro
- 11: śisz. Proście tedy/ a weźmiecie. (*marg*) Lucę 11. Ioan 16. (-) O Pożytku Modliwy.
- 12: A Ma tą potrzebą bārzo rośkofzny pożytek/
- 13: która dawa z siebie owoce obfite/ które też
- 14: Páterze doftatecznie od S. Doktorow brąć
- 15: będą/ kiedy będzie ich potrzebą ludziom Chrze
- 16: śicjánłkim wżyczać. (*marg*) Modlitwy pożytki. (-) Myłmy miedzy tak wiel
- 17: ką liczbą niektore tylko wybrali/ co tak o nich
- 18: rozumiemy/ że tym cząłom barzo służyć mogą.
- 19: Pierwży pożytek ten ieft/ który z tą bierzemy/ iż modląc
- 20: się cześć Pánu Bogu czynimy. (*marg*) Pierwży pożytek Modlitwy. (-) Abowiem Modlitwą
- ieft nie
- 21: iakie nabożeńłtwá pokazanie/ która w Písmie Bożym wdzięcz
- 22: ney woniey ieft przyrownaná. Abowiem tak mowi Pororok:
- 23: Niechay profto idzie ktobie modlitwą moią/ iako zápalona ofiár
- 24: rá albo kádzenie/ przed oblicżnością twoią. (*marg*) Pfal.140. (-) Przeto my tym
- 25: obyczaiem wyznawamy/ że Pánu Bogu poddánymi iestefmy/ ktorego y łami znamy/ y
- przed
- 26: ludźmi wyznawamy być wży
- 27: łtkich rzeczy dobrych początkiem: ku ktoremu łamemu oczy o
- 28: bracamy/ ktorego łamego obrońcę zdrowia y zbáwienia ná
- 29: łzego mamy/ y do niego się wciekamy. Ten tedy pożytek przypo

30: mniąją am ony Prorockie słowá: Wzyway mię w dzień v

31: trapienia twego/ á ia cię wyrwę/ á ty mię czćic będźiefz. (marg) Pfal.49. (-)Drugi wielki y wdźięczny pożytek ten iest/ iż od Páná Bogá

32: próśby náfze wyflucháne bywáią.(marg) Wtori pożytek Modlitwy. (-)Bo/ iáko powiedá S. Augu

33: ftin/ Modlitwá iest kluczem do niebá.(marg) Modlitwá iest kluczem do niebá. (-) Wftępując (práwi) mo

34: dlitwá/ á zftępuie miłóšierdzie Boże: chociaź wyfoka iest źie

strona: 356

O Modlitwie.

miá y niebo wyfokie/ iednák słýŝy Pan Bog ięzyk człowieczy. Nád to iefzče/ z wielką pobożnością y pokorą/

strona: 360

O Modlitwie.

iáko lyn iedyny oznáymuie namilźzemu Oycu befpiecznie/ czego

1: by iey było potrzebá. Táki obyczáy Modlitwy/ onym wylewá

2: nia słowem Piśmo święte nam wyraża. Bo ták mowi Prorok:

3: Wylewam przed oblicznością iego próśbę moię/ á przed nim v

4: trapienie moje przekładem. (marg) Pfal.14t. (-)Ktore słowá tę moc w łobie zámy

5: káią/ áby on ktory modlić się chce/ niezámilczał niczego/ niezá

6: táł też niczego/ ále wylał włyfko z dobrym wffánim przed P.

7: Bogiem/ iákiem przez namilźzym Oycem/ vciekáiąc się do niego.(marg) Co to iest wylać Modlitwę (-)Bo nas do tego wiedzie náuká oná niebiefka tymi słowy: Wy

8: leyćie álbo otworzyćie przed nim łercá wálze. (marg) Pfal.61. (-)Y zásię: Składay

9: ná Páná Bogá twoie ftáránie.(marg) Pfal.54. (-)A ten słopień Modlitwy/ znáczy

10: nam S. Auguřtin/ kiedy mowi w Książkách ktore Enchiridi

11: on zowá/ Iź Wiárá wierzy/ á Nádźieią y Miłóšć się modli.(marg) Auguřt. Enchiridion cap.7. (-) Drugi słopień iest onych ludźi/ ktorzy śmiertelnymi grzechy

12: będąc ściśnieni/ przedsię oná Wiárę ktorą vmárlą zowá/ chca

13: się wzgorę podnieść y do Páná Bogá przyftąpić: ále dla sił

- 14: zámartwionych/ y dla wielkiej łábości wiáry/ wyfoko sie od
- 15: źiemie podnieść niemogą: wżákże wyznawáiąc łwe grzechy/
- 16: á będąc ich łumieniem y żáłością vtrapieni/ á zá nie pokutuiać/
- 17: z onego bárzo dálekiego mieyfcá/ grzechow łwych odpufzczenia
- 18: y pokoiu od Pána Bogá pokornie żądáią. Tákowych ludzi mo
- 19: dlitwá/ ma też v Bogá łwe mieyfce/ bo ich próby wyłłuchá
- 20: ne bywáią: (*marg*) Drugi łłopień Modlitwy ktorego grzełzni vżywáią. (–) Y owłzem tákowe ludzie/ miłósierny Pan Bog z
- 21: wielką łzczodrobliwością wzywa do siebie: Podźcie (práwi) wżyfcy do mnie/ ktorzy
- 22: prácuiecie y vciáżeni iefteście/ á ia was
- 23: ochłódzę.(*marg*) Math.11. (–)Tákowy był on ławnogrzełznik/ ktory ácz nieśmiał
- 24: oczu łwoich podnieść ku nieba/ iednák Pan Chrıstus powie
- 25: dział/ iż wyłzedł z Kościołá wiecey vłpráwiedliwiony niż Phá
- 26: rifeus. Ieft iefzcze trzeci łłopień y onych ludzi/ ktorzy áczkolwiek ie
- 27: łzcze wiáry niemáią/ przedsię kiedy łáłká Loża ich málutką przyrodzenia łwiatłóść zápali/
- 28: tedy bárzo sie wzbudzáią ku chci
- 29: wości y ku poznaniu prawdy/ o ktorą też pilnie próżą áby iey
- 30: náuczeni byli: ktorzy iefli w tey woli łwey trwáią/ tedy łtárá
- 31: nim ich Pan Bog z łáłki łwey niegárdzi.(*marg*) Trzeci łłopień ktorego vżywáią cí ktorzy iefzcze Pána Bogá niedkońcá znáią. (–) Co widzimy że sie potwierdziłó Corneliufá Setniká przykłádem. (*marg*) Act.10. (–)Abowiem żadne
- 32: mu ku łáłce Bożey nie łą drzwi záwárte/ ktorzyby z chucią iey
- 33: żądał. Óftáteczny łłopień ieft onych ludzi/ ktorzy chociaż nietylko
- 34: nieżáłuią zá grzechy y wyłtępności/ ále też złości ku złościám
- 35: przydawáią/ przedsię niewłtydáią sie częłto grzechow odpu(*marg*) Czwarti onych ludzi ktorzy bełpiecznie grzełżą/ y nieżáłuią grzechow. (–)

strona: 361

O Modlitwie.

łzczenia od Pána Bogá prósić/ w ktorych iefzcze trwác wolą

1: máią.

O Modlitwie

Komu się modlić mamy.

- 1: IZ się Pánu Bogu modlić y wzywać Imienia
- 2: iego mamy/ ámo to przyrodzenie pokázuie/
- 3: ktore ieŝt w vmyŝly ludzkie wŝczepione/ nietyl
- 4: ko Piŝmo Boże/ w którym ŝyŝymy iż ták Pan
- 5: rokázuie: Wzwyamy mię w dzień vtrapienia
- 6: twego.(*marg*) Pŝal.49. (–) Ale przez Imię Boże/ trzy perŝony ro
- 7: zumiec mamy.(*marg*) Przez Imię Boże rozumie się Troycá S. (–) Potym vćiekamy się
- też do pomocy ŝwię
- 8: tych ludzi ktorzy iuż w niebie kroluia/ ktorym że się modlić ma
- 9: my/ ták to ieŝt rzecz pewna w Koŝciele ŝwiętym/ iż ludzie pobo
- 10: żni namniey w tym wátpić niemoga.(*marg*) SWIętych o przyczynę wzywać mamy. (–)Co
- poneiważ się oŝbli
- 11: wie ná ŝwym mieyŝcu wyŝożyło/ tedy do niego y Plebaná/ y lu
- 12: dzie inŝe odŝylamy. Wŝzákże áby z nieumieiętnych oŝob wŝzy
- 13: ŝtek błáđ był wyrzucon/ trzeba będzie vczyć Chrześcijány co ieŝt
- 14: zá roznoŝć miedzy tákim wzywánim. Bo nie iedákim obyczá
- 15: iem Bogá y Swiętych wzywamy.(*marg*) PANá Bogá iáko/ á Swiętych iáko wzywamy.
- (–)Abowiem proŝimy Páná
- 16: Bogá iżby on ŝam dárow ŝwoich nam vžyczyl/ álbo nas od złych przygod wyzwolił: Ale
- Swiętych/ ponieważ v Páná
- 17: Bogá ŝá w ŝáŝce/ proŝimy o to áby przyczynę zá námi czynili/ y
- 18: czego nam trzeba vproŝili. Przeto vzywamy obyczáiu w modleniu. Bo Pánu Bogu ták
- właŝnie mo
- 19: wimy/ Smiŝuy się nád námi. Wyŝluchay nas. A do Swiętego ták: Modl się zá námi.
- Acżkolwiek możemy też inŝzym ŝpo
- 20: ŝobem proŝić Swiętych áby się ŝmiŝowáli nád námi: bo ŝá
- 21: bárzo niŝoŝirni. Dla tego możemy ich proŝić/ áby nędzá náŝzá

22: porużeni/ rátowáli nas v Bogá lálką y przyczyną swoią.(*marg*) Święci mogą sie tez námi fmiłowác/ á iáko to fmiłowánie mamy rozumieć. (–) Gdzie barzo sie tego ftrzedz potrzebá/ ábyfmy komu infzemu tey/

23: cźci niewyrządźáli/ ktora iest Pánu Bogu przywoita: y owfzem

24: kiedy kto przed Obrázem ktorego Świętego mowi Pacierze/

25: tedy niechay tak rozumie/ iż go prośi o to áby sie z nim modlił/

26: y to mu vprośił co sie w Pácierzu zámyka: á iżby też iego tłu

27: máczem był/ y zań Páná Bogá prośił.(*marg*) Przed Obrázem mowiąc Pacierze/ co ma przy tym rozmyśláć. (–) Bo náuczył nas święty

28: Ian w Obiáwieniu swoim/ że Swieci zá ludzie sie modlá.(*marg*) Apocal.8. (–) A tá fłowna Modlitwá ma fwoy włafny

29: pożytek y włafną potrzebę: Bo chuc y vmyśł náfz rozżarza/ á

30: nabożeńftwo modlącego sie człowieká zápala.(*marg*) Pożytek słowney modlitwy. (–) O czym ták piśał

31: S. Auguſtin/ w fwym Liście do oney Pániey kthorą zwano

32: Probą.(*marg*) Aug. Epift.12.cap.9. (–) Czáfem fłowy y známiony infzymi/ fámie siebie. bárziefy

33: pobudzamy ku świętey chuci pomnożeniu. Muśim też niegdy

34: zá wielką chciwością y zá nabożeńftwem/ fłowy to co rozumie

35: my powiedzieć. Bo kiedy myśł náfzá dla wefela sie ráduie/

36: tedy sie też godzi aby sie rádował y ięzyk. Y przyftoi to nam/ ábyfmy onę dwoiáką offiárę czynili/ duſze náfzey y ciáá. Ba

37: czynmy też to z Dzieiow Apoſtolfkich/ y z wiela mieyfć Páwła

38: S. iż ten był v Apoſtołow modlenia sie obyczay.

39: Ale iż iest Modlitwy fpoſob dwoiáki/ Ofobliwy y Poſpoli

40: ty/ tedy vzywamy fłowney

41: modlitwy/ áby oná wfpomagála

42: chuc náfzę wnetrzną y pobożość: á w Poſpolitey záś/ ktora

43: iest vftáwiona dla wzbudzenia nabożeńftwá ludu wiernego (pew

44: nych y ku temu obráných czáfów/ żadnym obyczáiem ięzycz

45: ne álbo łowne mowienie opułzczone być niema. (marg) MODlitwy dwoiáki łpołob.

(-)A tego zwyczáiu

46: modlić się w Duchu/ ktory ieft przywoity Chrześcijánom/ lu

47: dzie niewierni miec y vżywać niemogą/ o ktorych P. Chrifus

48: tak mowi: Gdy się modlicie/ niemościefz wiele/ iáko czynią

49: Bogámi: bo mniamáią iż w swoim wielomofstwie wyłucháni

50: będą/ á tak niechćieycie się im porownác. (marg) Math.6. (-)Abowiem wiec O

51: ćiec wáfz czego wam potrzebá/ pierwey niżli go prosić będzie

52: ćie.(marg) Modlitwá iesli ieft ferdeczna/ tedyc niedługa. (-)Lecz gdy zákázuie

wielomowności/ nietylko żeby miał od

53: rzucáć ono długie modlenie/ ktore z wielkiej y długiej chuci fer

54: deczney pochodzi/ ále też nas przykładem swoim kniemu vpo

55: mina y wiedzie: ábowiem on sam nietylko cále nocy ná modli

56: twie ftrawił/ ále też iednę modlitwę trzy kroć powtarzał.(marg) Lucę 6 Math.26. (-)To

57: tedy rozumieć tylko tu mamy/ iż proznym łow mowieniem Pan

58: Bog vprołzon niebywa.(marg) Prozne mowienie ieft długie á niepożyteczne mowienie.

(-) A nie modląc się z fercá ludzie obłu

59: dni: od ktorych towarzyłtwá y zwyczáin [!] / Pan nas odwodzi

60: y odftrafza tymi łowy: Gdy się modlicie/ nibádzcie tácy iáko

61: ludzie przykryci/ ktorzy się rádzi modlą łtoiąc w Bożnicách y

62: ná rogách vlicznych/ áby od ludzi byli widziáni: Záprawdę po

63: wiem wam/ wzięlić zapłátę łwoię.(marg) Math.6. (-) Ale ty gdy się chceš mo

64: dlic/ wnidzże do pokoju twego/ á zámknąwšy drzwi o łobie/

65: modl się Oycu twemu w łkrytości: á Oćiec twoy ktory widzi

66: w łkrytości/ tobie zápláci.(marg) MODlitwá obłudnych ludzi niepożyteczna. (-) Pokoy/

ktory á tym miešcu miánu

67: ie/ ná człowiecze ferce ściągác się może.(marg) Pokoy ná ktorym się modlić mamy ktory

ieft. (-)W ktore niedofyc ieft

68: wnišć/ ále ie też zámknąc potrzebá/ áby w nie co zewnátrz nie

O Modlitwie.

wpadło/ álbo sie co w dufzę niewemkło/ czymby łczyrość mo

1: dlitwy zgwałconá być mogła. Tákci sie łkárzył ná Pána Bogá v Ezáialzá

2: on lud Zydowłki: á zaś Pan Bog głupią łkárę iego łáfkáwym

3: podobieńftwem odbijał: Bo ták ták łtoi/ Mowili Zydowie:

4: Opuścił nas łam Bog/ y Pan Bog nas zápomniał: ktorym

5: bo odpowiadał: Izaż może zapomniec niewiáftá dzieciátká łwego/ áby sie nie

6: miała zlutowác nád fynem ktorego porodzi

7: łá?(*marg*) Ełaię 49. (–) A by też oná zápomniała/ ia przdsię niezápomnię łiebie.

8: Oto ná rękach moich wypifałem cieę. Z ktorych mieyc áczkol

9: wiek to cołmy iuz powiedzieli iáwnnie sie pokázuie/ włzákze áby

10: práwie do końca Chrześciáni pewni tego byli/ iż nigdy sie tá

11: ki čás nietráfi/ ktoregoby Pan Bog mógł ludzi zapomniec/

12: áby oycowłkiey miłości pokázac im niemiał: tedy Plebani oka

13: zą to bárzo iálnym przykłaem onych napierwłznych ludzi/ ktore

14: kiedy po przestápionym y zgwałconym Bożym przykazaniu ły

15: łzyłz być okrutnie zgromione/ y łtráźliwym onym wyrokiem

16: przerażone: **Prekłéta [!]** będzie ziemiá w twoiey roboćie/ w pra

17: cách będziełz pożywał z niey przez włzyłtki dni żywotá twego.(*marg*) Boża miłóć przeciw

pierwłzym náłzym rodzicom/ iuz po grzechu. (–) Ciernie y ofet będzie rodziła tobie/ á

będziełz iadł zioła ziemie:

18: kiedy też to widziłz/ iáko z Ráiu oni byli wygnáni: á kiedy czy

19: tałz/ iż dla tego áby więcej przywrocenia łpodziwác sie niemo

20: gli/ we drzwiách onego Ráiu był połtanowio Cherubin/ trzy

21: májący ogniłty y oboiętny niecz:(*marg*) Genef.3. (–) (*marg*) Ibidem. (–)kiedy etz y

to rozumiełz/ iż oni

22: wnątrznymi y zewnątrznymi vćifki ogárnieni byli/ dla pomłty

23: ktorą brał z nich Pán Bog zá krzywdę łwoię. Coż mniamałz:

24: zaż tám iuz był człowiek práwie niezginął? Zaż niebáczyłz iż

25: nietylko Boski rátunek vtrácił/ ale też ná włzyłtki iákieżkol

- 26: wiek wciłki wydan był? Włzákże w ták wielkich znákach gnie
- 27: wu y pomłty Bożey/ záczeńá sie nieiáka swiátłóć Bożkicy prze
- 28: ciwko nim miłóćci. Bo powieda Piśmo/ że vczyńił Pan Bog
- 29: Iádámowi y żenie iego odżienie z łkorek/ y przyobłóćł ie.(*marg*) Acz byli ciężko náłzy pierwszy rodzicy zgrzeźzyli/ przedsię ich Pan Bog nieopuścił. (-)(*marg*) Genef.3. (-) Co było wielkim znákem/ iż
- 30: Pan bo niemiál nigdy ludźi opu
- 31: ścić. Tákże y ono mowienie/ iż miłóćci Bożey żadna złoćć lu
- 32: dzka wyczerpnąc niemoże/ wyráził Dawid łłowy onymi: Izaż
- 33: Pan Bog w gniewie łwym miłóćcierdzie łwoie zátrzył? Toż
- 34: też Abákuk wyłóżył/ do Páná Bogá ták mowiąc: (*marg*) Bożey miłóćci złoćć ludzka niepłuie. (-)(*marg*) Płal.76. (-)(*marg*) Abac.3. (-)Kiedy sie
- 35: (Pánie) rozgniewał/ tedy ná miłóćcierdzie wlpámiećał. Toż
- 36: też Micheał ták oznáył: Ktory Bog iełt tobie podobny?
- 37: Ty gładziłz niepráwoćć á przenośiłz grzech z ośtátkow dzie
- 38: dźictwá twego: Nieprzepuści więcey popędliwoćci łwoiey/ bo
- 39: tym iełt ktory sie kocha w miłóćcierdziu.(*marg*) Micheę 7. (-)A záprawdęć ták sie
- 40: rzecz ma/ kiedy my nawięcey młnimamy iżełmy iuż zginęli y Bo

strona: 376

Przedmowá Paćierzá.

łki gátunek łtrácił/ tedy Pan Bog nawięcey z wielkicy dobroćci

- 1: łwoiey łzuka nas y łtára sie o nas: Więć ty Chrześcijáninie/ gdy sie ták Pánu Bogu modlic

strona: 380

Przedmowá Paćierzá.

małz/ tedy pámietay/ iż iáko łyn do Páná Bogá Oycá twego

- 1: przychodziłz: dla tego kiedy modlitwę poczynałz/ á ty łłowá
- 2: Oycze náłz/ wymawiałz/ tedy łobie rozmyśłay ku czemu cie tá
- 3: wielka łáłká boża wyniołłá/ ktoryc rołkazał iżby sie wćiekał do niego/ nie poniewoli y z boiáźniá/ iáko więc łługá idzie do

- 4: Páná/ ále z dobrą wolą y bępiecznie/ iáko fyn do Oycá.(*marg*) W tym słowie Oycze/ co máią Chrześćiánie rozmyśláć. (-)Co po
- 5: mnimáic y rozmyśláiac/ obaczay przy tym/ z iáką zásię pilnością
- 6: y z iakim nabożeńftwem modlić się maż. Bo ftaráć się o to mu
- 7: sífz/ áby takim byl iákim byc ma fyn Boży: to ieft/ áby mo
- 8: dlitwá y ísprawy twoie Boskiego rodu godne były/ ktorým cię
- 9: nadobrotliwşy Bog raczył ozdobic. Ku takowey ísprawie A
- 10: poftoł nas vpomina kiedy mowi: Bądzćiesz tedy náśládowcy
- 11: Boży/ iáko fynowie namilşy:(*marg*) Ephel.5. (-)áby práwdźiwie o nas mogło
- 12: być ono mowiono/ co tenże Apoftoł do Tefálonicenşow nápi
- 13: sał: Wşyfcy wy fynowie şwiátłości y fynowie Boży ieftęście.(*marg*) 1.Tef.5. (-) Ktory ieftę w niebieşech.
- 14: Ieft to wşyftkim wiadomo ktorzy o Pánu Bogu dobrze
- 15: trzymáią/ iż ná káżdym mieyfcu/ y miedzy wşzelkim narodem
- 16: Pan Bog ieft.(*marg*) Pan Bog ieft wşędy. (-)Cżęgo niemamy tak rozumiec/ iákoby on ná cżę
- 17: ści rozdzielony/ w iedney ftронie iedno mieyfce/ á w drugiey
- 18: drugie miał/ y ięgo bronil. Bo Pan Bog ieft duch/ y dzielić się
- 19: niemoże. Abowiem ktożby śmiał Páná Bogá iákoby w kreşie
- 20: będącego nieiákim mieyfcem zámierzyc: gdyż on powieda o fo
- 21: bie: Zaż ia nienápełniam niebá y ziemia?(*marg*) Hiere.23. (-)Co zásię thák rozu
- 22: mieć mamy/ iż Pan Bog niebo y ziemię y cokolwiek ieft w niebie
- 23: y ná ziemi/ władzą y mocą fwoię ogárnuie/ á sam żądnym mie
- 24: şcem ogárnionym rzeczách ieft Pan
- 25: Bog/ álbo ie tworząc/ álbo ftworzone chowáiac: áni żadną
- 26: kráinę/ y żadnym kreşem opiáný/ áni tak zámierzony iżby ná
- 27: tury y mocy fwoiey obecnie wşędy mieć niemiał. Co Dawid
- 28: S. wyráził onymi słowy: Ieşli wştápie do niebá/ ieftęś tám.(*marg*) Pfal.138. (-) Wízákże choćiaz obecnie ieft Pan Bog ná wşyftkich mieyfcách
- 29: y przy wşyftkich rzeczách/ żadnym kreşem niezámierzony/ iá

- 30: kořmy iuż powiedźieli/ iednák w Piřmie Bożym częřtokroć to
- 31: bywa powiedano/ iż mieřkánie řwoie ma w niebie: co bacźmy
- 32: iż řie řtáło dla tego/ że niebá ktore wiđźimy řą nazacnieyřą
- 33: częřścią řwiátá/ y trwáią záwždy bez wřelákiey řkázy/ zacniey
- 34: řze będać/ y mocą/ y wielkością/ y cudnořcią nád inřze vcźyn
- 35: ki řtworozne [!] / pewnymi á vřtáwiczymi biegi ozdobre. (marg) Dlaczego mowimy że Pan Bog ieřt w niebie. (-)A ták
- 36: żeby Pan Bog ludzkie vmyřły pobudźił ku rozmyřłaniu řwoiey

strona: 381

Pierwřza prořbá Paćierzá.

niezmerney wielkości/ / náleży wzywác onego Bořkiego Imieniá/ ktore řámo

strona: 385

Wtora Prořbá Paćierzá.

tylko ieřt pod niebem ludźiom dano/ w ktorym zbáwieni być mu

- 1: řimy.(marg) Act.4. (-)Wřzákże máią Plebani bárzo pilnie przypomináć/ iż to ná do
- 2: bre řyny zależy/ nietylko Páná Bogá Oycá řłowy prořić/ ále teź
- 3: rzeczą y řpráwą o to řie řtárac/ áby řie w nich řwięciłá řwiá
- 4: obliwořć Imienia Bořkiego.(marg) Synō dobrym co czynić náleży. (-)A Boże day/ iżby tákich niebyło
- 5: ktorzy choćiaż vřáwicźnie w řwey modlitwie prořzą o to Imie
- 6: niá Bořkiego řwięcenie/ przedřię vcźynki řwymi/ ile mogą/ y
- 7: gwałcą y plugáwią ie: za ktorych táką złą przyczyną czałem řie
- 8: teź Pánu Bogu złorzeczy. (marg) Dla złych Imieniu Bożemu ludzie niewierni złorzeczą. (-)Ná tákieć mowił Apořtoł ony řłowá: Imię Boże przez was bywa miedzy Pogáy bluźnione.(marg) Rom.2. (-)Y v E
- 9: zechielá Proroká ták czytamy: Odeřzli do narodow/ do ktorych
- 10: teź y weřzli/ á řplugáwili Imię řwięte moie: gdy o nich ták mowio
- 11: no: Tenći lud ieřt Páńřki/
- 12: á z iego źiemie wyřzli.(marg) Ezech.36. (-) Bo iáki
- 13: ieřt żywot y iákie obyczáie tych ktorzy wyznawáią wiáre/ ták

- 14: też o fámey wierze y o iey dawcy/ to ieft o Pánu Bogu/ zwykło
- 15: poľpolfwo glupie rozumieć. Przeto ci ktorzy żywią wedle Ch
- 16: rześcijáńskiey náuki którą przyięli/ y wedla niey spráwy swoie
- 17: y modlitwy ftofuia/ wielką przyczynę y pobudkę inźym dawá
- 18: iá/ żeby też Imię niebiełkiego Oycá chwalili w wyflawiaáli czćią
- 19: y chwałą wźeláką. Bo tego sam Pan che po nas/ ábyfmy za
- 20: cnymi cnotámi náłżymi pobudzáli ludzie ku chwale y ku wyflá
- 21: wiániu Bołkiego Imieniá: do ktorých mowi tymi flowy w Ew
- 22: ángeliey: *(marg)* Dla dobrych P. Bog pochwalon bywa. (-)Tak niechay świeci przd
ludźmi światłość wá
- 23: fzá/ áby oni widzieli dobre vczynki wáŕze/ á chwalili Oycá
- 24: wáŕzego ktory ieft w niebiesiech.*(marg)* Math.5. (-)Tákze też piŕze Książę Apołtol
- 25: fkie: Máiąc obcowánie wáŕze dobre miedzy Pogánie wáŕze dobre miedzy Pogány/ áby oba
- 26: czywŕzy wáŕze dobro vczynki/ Páná Bogá flawili.*(marg)* 1.Petr.2. (-) Przydźi two
Kroleftwo.
- 27: TÁkie ieft Kroleftwo niebiełkie/ o ktore w tey
- 28: wtorey Prošbie ŕádamy/ iŕ sie do niego ścia
- 29: ga/ y w nim sie kończy wŕzyftko Ewáng
- 30: liey świętey kazánie.*(marg)* Ewángelia wŕzyftká Kroleftwem sie niebiełkim kończy: y dla
niego bywa kazána. (-) Bo z tąd począł ku Po
- 31: kućie vpominác Ian S. Krzćiciel/ kiedy mo
- 32: wił: Czyńcie pokutę/ á przybliży sie wam kro
- 33: leftwo niebiełkie.*(marg)* Math.3. (-)Z tąd też począł swoie kazánie Zbáwićiel na
- 34: rodu ludzkiego: y w oney rozmowei zbáwienney/ w ktorey po
- 35: kazał swoim drogi do błogołlá*(marg)* Math.4. (-)

strona: 386

Wtora prošba Paćierzá.

wieńftwá/ iákoby dawáiąc im

1: znác o co prošić máia/ począł ná

2: ukę swoię od niebiełkiego Kroleftwá.

strona: 390

Wtóra prośba Paćierzá.

Ieft też y ono Krolestwo chwały Bożey/ o którym słyfzy

1: my iz Pan Chrifthus v S. Mátheufzá tak mowił:(*marg*) Krolestwo chwały Bożey iákie ieft.

(–)Podźcie bło

2: gośławieni Oycá mego/ ośięgnićie zgotowáne wam Krole

3: stwo od początku swiátá.(*marg*) Math.25. (–) Ktorego też Krolestwá v Lukáfzá

4: S. on Lotr wyznawáiąc fwe grzechy/ dziwnym obyczáiem żá

5: dał/ tak mowáiąc: Pámieťay ná mię Pánie/ gdy przydziełz w

6: twoie Krolestwo.(*marg*) Lucę 23. (–)Włpomina też S. Ian Krolestwo takowe:

7: Iefliby śie kto nieodrodził z wody y z Duchá/ niemoże wniść do

8: Krolestwá Bożego.(*marg*) Ioan.3. (–) Włpomina y Apoštoł do Ephezow piźząc:

9: Zaden nieczyťty/ żadne plugáwec/ álbo łákomy/ co ieft báltwo

10: chwálftwem/ niema dziedzictwá w Krolestwie Chriftułowym

11: y Bożym.(*marg*) Ephes.5. (–) Ku temuć też ściągáią śie ony kilká podobieństw Pá

12: ná Chriftułowych/ ktore o Krolestwie niebieśkim powiedział.(*marg*) Math.13. (–)Ale

pierwey thu Krolestwo łáiki BOżey záłozyc muśimy.(*marg*) Krolestwo łáiki muśimy pirwey

mieć/ á potym też chwały Bożey. (–) Bo to być niemoże áby w kim krolowála chwałá Boża/ iefliby

13: w nim niekrolowála tegoż Páná Bogá łáiká. A tá łáiká/ iáko

14: łam Pan Chrifthus powiedział/ ieft studnicá wody wyłkákuiá

15: cey w żywot wieczny.(*marg*) Ioan.4. (–) A což ieft inźzego tá chwałá/ iedno nie

16: iáka dośkonála y zupełna łáiká? Bo dokąd ieftełmy tym krew

17: kim y śmiertelnym ciáłem przykryći dokąd w tym náłzym śle

18: pym pielgrzymstwie/ y w tym wygnániu błędni y krewcy żyjąc/

19: obecnie z Pánem BOgiem niebędziemy/ dotąd częśto vpádác

20: muśimy/ vtráćiwłzy onę pomoc łáiki Bożey ktora nas włpier

21: ráłá: (*marg*) Chwałá Boża dośkonála łáiká. (–)ále kiedy nam swiátłość chwały onego Krolestwá ktore

22: ieft dośkonále záswieći/ tedy możni y łtali záwždy łtać będzie

23: my.(*marg*) Ná świecie cierpieć/ w niebie rofkofzy używać będziemy. (-) Abowiem wżyfłtká złość y wżyfłtek iuz niepożytek wftanie:

24: káżdá sie krewkość álbo niemoc/ wtwierdzona zmocni: ná ołtá

25: tek/ łam Pan Bog w duży y w cieie nálezym krolowác będzie.

26: Cołmy łzerzey rozbieráli w Kredzie/ kiedyłmy o zmartwychw

27: łtaniu ciáłá mowili. Więc ty rzeczy wyłóżywłzy/ kthore nam połpolite o Krole

28: łtwie Bożym rozumienie opifuią/ iuz powiedzciec potrzebá iáko

29: sie ma włafnie tá Prośbá rozumieć.(*marg*) Czego prośim od Páná Bogá w tey wtorey Prośbie. (-)Prośimy tedy od Páná

30: Bogá/ áby Krolełtwo Páná Chriłtułowe (ktore iełt Kościo

31: łem) rozłzerzone było: áby sie ku Wierze Páná Chriłtułowej

32: y ku poznaniu Bożemu/ ludzie niewierni y zydowie náwroci

33: li: á izby też Odfzczepieńcy y Kácerze zdrowego rozumu dołtá

34: li/ y ku łpolności Kościołá Bożego/ od ktorey byli odłtąpili/

35: zás sie przywrociłi: áby sie łpełniło y łkutkiem ono pokazáło

36: co Pan przez Izáiałzá mowil:(*marg*) Ełaię 54. (-) Rozprzełtrzeniy mieyłce namiotu

37: twego/ á łkory przbytkow twoich rościągni: vczyń dłuż

strona: 391

Przydźi twe Krolełtwo.

łze powrołki twoie/ á vmocni y obłtáluy gwoździe twoie: bo

1: y ná práwá y ná lewá łtroneę przenikniełz: gdyż Pan Bog kto

2: ry cię vczyńił/ tobie pánowác będzie.

strona: 395

Bądź twa wola.

Przyrownywa też nas niemocnym: Bo iáko oni dokąd choro

1: by niezbedá/ łpráwy wrzędow ludzi zdrowych czynić niemogá:(*marg*) Niemocnym. (-)tákw też my vczyńkow ktoreby sie Pánu Bogu podobály zacząc

2: niemożemy bez łáłki Bożey rátkunku: A iełli dołstawamy rzeczy

3: iákich będąc w tey chorobie/ tedy ony łá bárzo lekkimi/ á ktore

4: nam ku dołtápieniu błogoláwienłtwá niebieskiego nic álbo má

5: ło pomogą. A nigdy niebędziemy mogli ták iáko przyłtoi Páná
6: Bogá miłowác y chwalić/ (co iest nieiáką rzeczą wietfzą y po
7: ważnieyfzą/ niželibyłmy leżąc ná ziemi zá mocą ludzką dołtác
8: iey mieli) ielli nas pomoc łálki Bożey niewesłprze. Acžkolwiek
9: bárzo też iest przyłtoyne ono przyrowánie/ ku pokazaniu nie
10: dołtátkow ludzkiego narodu/ kiedy powiedáią żełmy dziećiom
11: podobni/ ktore kiedy ie pułzczą ná śwą wolą/ bez rozmyłłu ná
12: włyłtko sie vdáią.(*marg*) Dziećiom. (–) Iestelmy tedy dziećmi y niebácznymi/ ná
13: błáżeńłkie sie mowy y ná prozne łprawy vdawamy ielilyłmy
14: byli z rátkunku Bożego opułzczeni. Bo thák nas karze mądrość
15: Boża: A dłuęoz wy máli miłowác wáfzę dziecinność bdzie
16: cie? A dłuęoz głupi ludzie tego żeđác będą/ co im iest ku łzko
17: dzie?(*marg*) Prouer.1. (–) Tymże obyczáiem vpomina Apołtoł: Niełtawaycie sie dziećmi
ná rozumie.(*marg*) 1.Cor.14. (–) Acžkolwiek my ielzče w wiefzey proznołci
18: y wiefłzym sie błęđzie obieramy niž oná młodość dziecinna/ kto
19: rey tylko mądrołci ludzkiej niedołtawa/ do ktorey iednák może
20: przez sie łamá przyść za czálem: gdyž my o mądrość Bołką kto
21: rey nam ku zbáwieniu potrzebá/ áni kułć sie niemożemy iedno
22: zá nádchnieniem y zá Bożą pomocą. Bo ielilyłmy náprędcę rá
23: tunku Bożego niemieli/ tedy odrzućiwłzy ty rzeczy ktore łą pra
24: wdźiwie dobrá/ pędem biežymy ku dobrowolnemu záginieniu.
25: A ielily kto/ rozpęđziwłzy zá łálką Bożą rozumu łwego cie
26: mnołci/ tákowe nęđze ludzkie obaczył/ á poczył z wielkim dži
27: wem y zumieniem náłzych członkow práwo/ (to iest maiętność) y poznał też łmyłłow
žądliwołci przeciwiájące sie duchowi/ y
28: ktemu ielzče dobrze obaczył włyłtkę łkłonność náłzey náтуры
29: ku złemu/ iákož tedy niebędzie mogł z wielką chućią przyłtoyne
30: go łzukác lekáłtwá do tey złołci ták wielkiej/ ktora nas zá ná
31: łzego przyrodzenia łkáženim bárzo ciłnie?(*marg*) Kto pozna niedołtátki łwoie/ ten ku P.
Bogu wćiekác sie mułi. (–) y iákož niemoże po

- 32: żądać onego zbawiennego sposobu/ wedle którego żywot Ch
- 33: rześcijáńskiego człowieka stofowany być musi? Tacy tedy iedli
- 34: oná rzecz o którą prosimy/ kiedy się tak Pánu Bogu modlimy/
- 35: Bądź twa wola.(*marg*) LEKárstwo przeciw złościám ludzkim iest wola Boża. (-) Bo kiedyśmy w takie nędze vpádli/ odrzuci
- 36: wśzy poľufzeństwo y wolą Bożą wzgárdziwśzy/ thedy ono
- 37: íamo przeciwko tak wielkim złościám iel nam od Pána Bogá
- 38: dáne lekárstwo/ ábyśmy wśdy kiedy wedla woley Bożej żyli/

strona: 396

Trzecia próśba Páćierzá.

ktoraśmy grzeźąc wzgárdźili/ y wśzyťki nářze myśli y řprawy

1: tym íakoby řznurem mierzyli. A w tey chući y w tym řtáraniu ktore okoľo P. Bogá czynimy/ na

2: wíeťřzą po nas y naofobliwřzą

3: miłość Pan bog mieć chce: thák iż choćiabyśmy się zupełnie(*marg*) Pan Bog nawięcey po nas prágnie miłości. (-)

strona: 400

Trzecia próśba Páćierzá.

w moc íemu dáli/ řpodźiewáiąc się zapľáty niebieřkiej/ przed

1: się tey zapľáty dla tego řpodźiewáiąc się mamy/ iż się tak řpodo

2: báľo Pánu Bogu/ ábyśmy takową náđzieię w łobie poczuli. Dla tego nářzá tá wśzyťká náđzieiá niech się wřpiera oną Bo

3: řką miłością/ gdyź on wřtáwił zapľátę nářzey miłości/ wiecze

4: błogofławieństwo. Boć się teź ludzie nayduiá/ ktorzy komu z

5: miłości/ ále wśdy dla zapľáty řľuźą/ do ktorey miłość řwá o

6: braciá.(*marg*) Rozmaićie ludzie Pánom řwym řľuźą. (-) Są teź y drudzy/ ktorzy tylko miłością y powolno

7: řcią zięći/ ninacz ínřzego niepátrzą w onym Pánie ktoremu przy

8: řľuguią/ iedno ná dobroć y cnotę íego: o ktorym myśľąc y íemu

9: się dźiwuiąc/ zá řzcześliwie się máia/ iż mu poľľugę mogą wy

- 10: rządzić. A takci się rozumie on przydatek/ Iako w niebie
- 11: tak y na ziemi.(*marg*) Przydatek trzeciej Prośby. (–)Bo się o to bardzo pilnie starać mamy/ á
- 12: byśmy P. Bogu posłuszni byli/ iakośmy już powiedzieli/ że są po
- 13: słuszni oni duchowie niebiescy: których chwały dla onego wiel
- 14: kiego ich posłuszeństwa/ opisał Dawid w onym Psalmie: Wy
- 15: sławiajcie Pana wszystkiej mocy jego/ służebnicy jego/ wy co czy
- 16: nicie wolą jego.(*marg*) Psal.102. (–)A jeśli by kto/ naśladować w tym Cyprian S.
- 17: tak wykladał ty słowa/ powiedziąc iż przez to słowo/ w nie
- 18: bie/ dobrzy y pobożni ludzie:(*marg*) Cypr. in Orationem Dñicam. (–) á przez to/ na
- ziemi/ źli y niepo
- 19: bożni się znaczą/ tedy wykład takowy my też chwalimy/ aby
- 20: w tym słowie Niebo/ Duch się rozumiał/ á w tym słowie Zie
- 21: miá/ rozumiało się ciało: tak iżby ludzie wszyscy/ y wszystkie
- 22: rzeczy we wszystkich/ wolej Bożej posłuszne były.(*marg*) Przez Niebo dobrzy/ á przez
- Ziemię źli się rozumieć mogą. (–) Jeśliż/ ta Prośba dziękowanie też w sobie zamyka. Bo
- 23: naświetlają jego wolą w czciwości mamy/ z wielką radością
- 24: co najbardziej chwalać y z wielkim kochaniem/ wszystkie czyny
- 25: jego wyławiamy/ ponieważ to pewnie wiemy/ że on wszystkie
- 26: rzeczy dobrze uczynił.(*marg*) W tej Prośbie zamyka się też dziękowanie. (–) Abowiem
- keidy to jest rzecz pewna iż Pan
- 27: Bog jest wszechmogący/ tedy też przyść za tym y ono musi/ á
- 28: byśmy rozumieli że się wszystkie rzeczy za rozkazaniem jego sta
- 29: ły. A kiedy to twierdzimy iż on sam jest (iakoż tak jest) nawet
- 30: szym Dobrem/ tedy wyznawamy iż wszystkie jego sprawy są
- 31: dobre/ gdyż on swego dobroci wszystkim życza. A jeśli we W
- 32: szszych rzeczach Boskiego rozumu pojąć niemożemy/ tedy pro
- 33: sto nie niewątpiąc y nic niepochybiając/ wyznawamy ono co mo
- 34: wił Apostoł/ Iż niewypytane są drogi jego.(*marg*) Rom.11. (–)Ale dla tego też o
- 35: sobliwie wychwalamy wolą Bożą/ iż on niebieską świętobliwością nas ozdobił. Bo wyrwane

36: z mocy ciemności/ do kro

37: lefwá fyná fwey miłości przenioł.(*marg*) Wolą Bożą czemu sławimy. Colof.1. (–) Więc mamy wiedzieć/ że

strona: 405

Day nam dzisiaj
chleb náš Pow.

w Piśmie świętym przez tho imię Chleb/ ácz wiele inšzych rze

1: czy/ ále ty dwie oobliwie się znaczą: naprzod/ czegokolwiek

2: vzywamy w pokármie y w inšzych rzeczách ciáłu y żywotowi

3: fluzących: potym/ cokolwiek nam z łáski Bożey dano bywa/ ku

4: żywotowi duŝnemu y ku nášzemu zbáwieniu.(*marg*) Przez Chleb co się znaczy. (–)

Prošimy tedy

5: ná tym mieyfcu/ (zá iednoštáynym świętych Oycow rozumie

6: nim) rátkunku żywotowi nášzemu ktory tu wiédzimy ná ziemi.

7: Przeto niemamy fluchác tych/ ktorzy powiedáią iż się ludziom

8: Chrześcijáńfkim dobr tego żywotá od Páná Bogá prošić nie

9: godzi.(*marg*) Rzeczy cześnych mamy prošić od Páná Bogá. (–) Bo się też temu błędowi przeciwiáią (oproc zgodnego

10: Oycow rozumienia) bárzo wiele ták ftárego iáko y nowego Za

11: konu przykłádow. Bo Iakob czyniac obietnice/ ták się modlił.

12: Ieŝliby Pan Bog był zemną/ á frzegł mię ná tey drodze ktorą

13: ia idę/ y dał mi chleb ku żywności y száty ku odzieniu: (*marg*) Genef.28. (–)á ieŝli się

14: wrocę fzcześliwie do domu Oycá mego/ tedy będzie mi Pan zá

15: Bogá/ á ten kámiem ktorym poštawił ná pámiątkę/ będzie zwan

16: domem Bożym/ y ze wšyftkich rzeczy ktore mi kolwiek dał/

17: tobie dziešięcinę ofiárowác będę.(*marg*) Przikładj o tjm ludzi S. (–)Sálonon też žádał pewnego

18: w tym żywocie wšpomozenia/ kiedy ták prošil: Zebráctwá áni

19: bogactw niedaway mi/ iedno day tylko to/ czego by mi ku ży

20: wności potrzebá. A coŝ więc rzeczemy/ ieŝli Zbáwiciel narodu

- 21: ludzkiego tych rzeczy nam prosić każe/ które iż ciała należą/ za
- 22: den przeciw tego niemoże?(*marg*) Prou.30. (-)(*marg*) Docześnych dobr P. Chrystus prosić każe Math.24. (-) Proście (prawi) aby wciekanie wálze
- 23: zimie/ y w dzień święty albo w Sobotę niebyło. Coż o Iáku
- 24: bie S. rzeczymy? ktoergo ty fą fłowá: Fráfuie się kto między
- 25: wámi? niechże się modli.(*marg*) Iacobi 5. (-)Ieffi dobrej iest myśli? niechże Pfál
- 26: my śpiewa. Coż o Páwle świętym? który do Rzymiánow ták
- 27: pifał: Profzę was brácia/ przez Páná nášzego Iefu Chrifotá/
- 28: y przez miłość Duchá świętego/ abyście mię rátowali w swoich
- 29: modlitwách v Páná Bogá/ abym był wybáwion od tych
- 30: ludzi niewiernych/ którzy mieszkaia w Zydostwie.(*marg*) Rom.15. (-) Przeto kiedy
- 31: tego Pan Bog Chrześcijánom pozwolił/ aby wípomożenia rze
- 32: czy ludzkich prosić mogli/ y kiedy ten doskonały obyczaj mo
- 33: dlenia iest od Páná Chrifutá wítawion/ tedyc wąpić niem
- 34: my/ iż tá Prośbá iest iedną między siedmią Prośbámi.
- 35: Nád to/ prošimy Chlebá Powzedniego/ to iest/ rzeczy ku
- 36: pożywieniu potrzebnych:(*marg*) Przez Chleb rozumieią się wżysfki potrzeby ku
- záchowaniu żywotá. (-) abyfmy to rozumieli przez Chleb/ ná
- 37: czymbyfmy dofyć mieli/ iáko szaty ku odżieniu/ y pokarm ku ie
- 38: dzeniu/ choćiaby on chlebem był/ choćia mięsem/ choćia rybá
- 39: mi/ albo infzym czymkolwiek. Bo widzimy iż Elizeus vżywał
- 40: tego spofobu mowienia/ kiedy vpominał Krolá aby Zołnierzom

strona: 406

Czwarta prośbá Paćierzá.

Afirijfkim dodał chlebá: ktorým była daá karmi wielka obfi

- 1: tość. A przeciwzby go Powzednim Chlebem zwano/ łatwia iest ná to y dwoiáka odpowiedź:
- 2: Iedná/ iż we Mízy świętey ktorą
- 3: Chrześcijánfki Kościoł obchodzi/ zázwdy Pánu Bogu ofiá

- 4: rowan j tym ludziom wdzielan bywa/ ktorzj go pobożnie y świętobliwie żadaią.(*marg*)
 Ciąło. Boże iest Chlebem powzednim/ czemu? (-) Druga/ iż co dzień ma być przyjmowan:
 albo
- 5: iednák my ták żyć mamy/ abyśmy ná każdy dzień (iel być może)
- 6: doftoynie przyjmować go mogli. Niechże owi tego słuchaią/
 7: ktorzy coś inżego rozumieia/ iż niepotrzebá thego dużnego y
 8: zbáwienego pokármu iedno po długim czásie vzywác/ (niech
 9: mowię tego słuchaią) co to mowi S. Ambroży: Iefli iest Ch
 10: lebem Powzednim/ á czemuż go bierziesz po roku?(*marg*) Abro.lib.5. de Sacramentis
 cap.4. (-)Ale w tey Prośbie to ma być oobliwie przypominano Chrze
 11: ścijánom/ iż gdy porządnie pilność y stárání swoie vczynią o
 12: koło sfofobienia tych rzeczy ktore są im ku żywotowi potrzebne/ aby Pánu Bogu polecáli
 oštátek/ y swoię żądzą ku iego woley
- 13: skłániáli/ ktory niedopusći wieczney odmieności ná sprawie
 14: dliwego. Abowiem/ albo im da Pan Bog o co go prośzą/ á ták
 15: doftaná czego żádáli: albo też nie da: á to będzie pewnym zná
 16: kiem iż oná rzecz dobrą y pożyteczną niebyłá/ ktorey Pan Bog
 17: ludziom pobożnym dać niechciał: gdyż on wietśzą pieczę ma ni
 18: żli oni sámi o ich zbáwieniu. A to mieyńce mogą rozszerzyć Ple
 19: bani/ wykládaiąc ony dowody ktore bárzo chedogo zebrał S.
 20: Auguŕtin/ w swym Liście ktory do Proby wdowy nápiśał.(*marg*) Vczyniwłzy ludzie
 słufźnie o żywność skárání/ oštátek niech P. Bogu polecaią. Pfal.54. (-) Niechże tedy będzie
 to rzeczą oštáteczną w tey Prośby wy
 21: kładaniu/ aby pámiętáli bogacze/(*marg*) Aug. Epift.121. cap.21. (-) aby pámiętáli
 bogacz/ iż máiętności y doftátki swe
 22: Pánu Bogu przypisować máią: á iżby też rozmyśláli że dla te
 23: go są dobry tymi obdárzeni/ aby ich vżyczáli potrzebnym.(*marg*) Bogacze niech Pánu
 Bogu zá swe máiętnoŕci dziękuia/ vyczaiąc ich vbogim. (-)Z czym
 24: sie też zgadzaią ony rzeczy/ o ktorzych w pierwłzym Liście do
 25: Timotheuŕzá piŕze Apoŕtoł: (*marg*) 1.Tim.6. (-)Skąd wielką moc Przykazń Bo

- 26: lich Plebani brąc będą mogli/ áby to mieyfce pożytecz
- 27: nie y zbáwienie obiásnili.
- 28: Odpuć nam náfze winy/ iáko y my odpu
- 29: łzczamy náfzym winowáycom.
- 30: GDyż ieft ták wiele rzeczy kore nam znączą niezmierną
- 31: moc Bofką/ z tákże niezmierną mądrością y dobro
- 32: cią wespół złączóną/ iż gdzie sie kolwiek z oczymá y
- 33: z myślą obroćifz/ bárzo pewne znáki wielkiey mocy y
- 34: dobroći Bożey ogládałz: przedsię niemáłz żadney rzeczy ktoraby

strona: 411

Odpuć nam náfze winy.

więcey znąc dawála zbytnią iego

- 1: miłość y chuc przeciwko nam bár
- 2: zo dziwną/ iáko niewymowna táiemnicá oná Páná Iefu Chriftu
- 3: łowey męki/ Ale

strona: 415

Odpuć nám náfze winy.

tenze ieft zás nadobrotliwřzym Oycem/ ktory mogąc nam w

- 1: łzyftko dárować y odpuścił/ ále teź pobudza ludzie áby od niego odpu
- 2: łzczenia prořili: y iefzcze ktemu náuczyl/ ktorymiby łłowy prořić go mieli.(*margin*) Pan Bog ieft Oćiec nadobrotliwřzy. (–) Przeto wátpić żaden niemoże/ iż to zá powodem ie
- 3: go ieft w mocy náfzey/ ábyfmy łłobie łáfkę iego ziednać mo
- 4: gli.
- 5: A iż to Źwiádectwo okołó Źkłonney ku grzechow przepuřcże
- 6: niu woley Bożey/ y wiárę náfzę pomnaża/ y żywi nádźieię/ y
- 7: miłość zápala: tedy ieft potrzebá tego/ ábyfmy ozdobili to mie
- 8: Źce niektórymi Piřmá Bożego Źwiádectwy/ y krzyklády ludz
- 9: kimi: ktorym/ kiedy pokutowáli wielkie grzechy Pan Bog od
- 10: puřczał. (*margin*) Co nam zá pożytek czyni kiedy to wiemy że chce Pan Bog nam grzechy przepuřzczać. (–)Co iżefmy rozbieráli (ile byc mogłó) ná tey Páńskiey

- 11: Modlitwy to iest Pácierzowym początku/ y w oney też Kredá
- 12: części ktora iest o Grzechow odpufzczniu/ tedy z támtąd Ple
- 13: bani ty rzeczy niech biorą/ ktore służyć będą mogły ku tego mie
- 14: ścá wyłożeniu: á oftátek brác y czerpác będą z pílmá świętego. Iefzcze nád to/ niech tegoż obyczáiu wzywáią/ ktoregośmy
- 15: też wzywáli w inłych Prośbach/ áby rozumieli Chrześcijanie
- 16: co tu znaczy to słowo/ WINY: by śnádź ofzukáni będąc iáka
- 17: słowá tego wátpliwością/ nieprośili czego inłego niżby sie pro
- 18: śić godziło. (marg) Winy o ktore prósimy áby nam byly odpufczone/ ktore są.
- (-)Naprzod tedy wiedzieć potrzebá/ iż nieprosimy
- 19: tego áby nam odpufczoną była oná miłość ze wśyftkiego śercá/
- 20: ze wśyftkiewy dufze/ y ze wśyftkiewy myśli náłzey/ ktorąśmy bez
- 21: pochyby Pánu Bogu powinni/ á ktorego to długu zapláta iest
- 22: ku zbáwieniu bárzo potrzebna. (marg) Długu ktorego zapláta iest potrzebna ku zbáwieniu.
- (-)Ani też prósimy/ ponieważ w
- 23: tym imieniu/ Winy/ zámyka śie posłufzeństwo/ cześć/ chwałá/
- 24: y inłze słuźby tákowe/ ábyśmy ich więcej niebyli czynić powi
- 25: ni: ále tego prósimy/ áby nas od grzechow Pn wyzwolił. bo
- 26: ták święty Lukałz to wyłożył/ ktory miałto Win/ Grzechy ná
- 27: pił.(marg) Luce 11. (-) A grzechy dla tego są winámi/ iż dopufzczáiąc śie ich/ zo
- 28: stawami Pánu Bogu winni/ y ná złufzone á powinne męki wy
- 29: dawáni bywamy/ ktore álbo dofyć czyniąc/ álbo theż ćierpiąc
- 30: wypłacamy.(marg) Grzechy czemu winami zową. (-)Tákowyc był on dług y táká winá/
- o ktorey mo
- 31: wił Pan Christus przez vftá Prorockie: Czegom był niewy
- 32: dárł/ na ten czás musiałem plácić.(marg) Pfall.68. (-) A z tego słowá Bożego ro
- 33: zumieć to możemy/ iż my nie tylko dłuźnicy iestefmy/ ále iż też
- 34: niemamy czym wyplácić/ gdyż grzełzny człowiek śam przez śię
- 35: żadnym obyczáiem dofyć vczynić niemoże.(marg) Długu grzechowego że niemożemi
- śami záplácić/ do męki Páńskiewy vćiekác śie mamy. (-) Przeto do miłośier

36: dźia Bożego wćiekąc się mamy/ ktoremu ponieważ równie się

37: wielka łpráwiedliwość przeciwiá/ á Pan Bog przy niey bárzo

strona: 416

Piąta prósbá Páćierzá.

przełtawa/ tedy musimy wzywác przyczy y obrony męki Pá

1: ná náłzego Iefu Chriřtá/ bez ktorey nigdy żaden odpufzczenia

2: grzechow niedořtał/ Niech teź káždy łobie

3: kłádzie przed oczy/ bárzo wielką chuć ku modleniu ludzi onych/

strona: 420

Piąta prósbá Paćierzá.

ktorzy y Bogá przez modlitwę grzechow odpufzczenia dořtáli:

1: iáko onego Iáwnogrzełznego/ ktory z dáleká dla włtydu y zá

2: łości łtoiąc/ á w ziemię pátrząc/ bił tylko pierři łwe tak się modłąc: Boże bądź miłościw mnie grzełznemu. (marg) O grzechow odpufzczenie **zchućia** [!] prósić mamy/ przykład z ludzi łwiętych biorąc. (-)Zásię y oney grze

3: łzney niewiáły/ ktora łtoiąc z tyłu Pánu Chriřtułowi/ nogi ie

4: go łwymi łzámí pokropione/ y włofy otárte/ cáłowáł:(marg) Lucę 18. Ibidem 7. (-)Ná o

5: łtátek y Piotrá S. Apořtolskiego Křiążęćiá/ ktory precz wy

6: łzedłzy płákał rzewliwie.(marg) Math.29. (-) Potym teź y ná to myřlic máią/ że lu

7: dzie ym łą krewceyřzy y łłábřzy/ á ku dułznym niemocam to ieřt

8: grzechom łkłonniefzy/ tym więcey lekarřtw y częściefy potrze

9: buię.(marg) Lekárřtwá dułze chorey ktore łą. (-)A tyc łą dułze chorey lekarřtwá/ Pokutá y Boże Ciáło. Dla thego niech tych bárzo częřto lud Chřeřcijáńki wřywa.Ieřcze teź Iáłmuźná/ iáko powieda Piłmo Boże/ ieřt przyřtoy

10: nym lekarřtwem ku zleczeniu ran dułznych.(marg) Iáłmuźnáá lekarřtwo ran **dułznych** [!]. (-) Przeto ktorzy chcą

11: naboźnie tey Modlitwy wzywác/ niech wedle przemożenia łwe

12: go dobrze czynią vbogim.(marg) Iáłmuźná gładři grzechy. (-)Bo iáko wielką moc ma ku plugáwo

13: ści grzechowey zgládzieniu/ łwiádek ieřt y Tobiařá on łwięty

- 14: Ráphał Angioł Boży/ ktory ták mowił: Iáłmużná wybawia
- 15: od śmierci: á ták ieft ktora czyści grzechy/ y czyni to/ áby czło
- 16: wiek miłosierdzie y żywot wieczny mógł náleść. (marg) Tobię 12. (–)Swiádek też
- 17: ieft y **Dániel** [!] / ktory Krola Náubuchodonoforá ták nápominał:
- 18: Grzechy twe Iáłmużną odkupuy/ á niepráwości twoie nád y
- 19: vbogimi lutością.(marg) Daniel.3. (–)A wyborny to ieft Iáłmużny dawánia y mi
- 20: łosierdzia czynienie obyczay/ krzywd zápomnienie/ y przeciw
- 21: ko tym dobra wola/ ktorzy twoię máiętność/ álbo ciáło twe o
- 22: brázili/ chocia też y twych przyaścioł. Przeto ktorykolwiek te
- 23: go żada áby Pan Bog iemu co nawięcey miłosiernym był/ ten
- 24: niechay Pánu Bogu fwoie nieprzyiáźni dáruię/ á niech odpu
- 25: łzcza obráżenie wżelákie/ y niech sie rad zá nieprzyaścioły mo
- 26: dli/ Itaráiąc sie o káždy obyczay/ przez ktoryby ie mógł dobrze
- 27: vczynić. Ale żełmy to wykłádáli kiedyfmy o Mężoboyftwie mo
- 28: wili/ tedy tám odfyłamy Plebany/ ktorzy wždy niech ták záwie
- 29: ráią tę Prośbę/ że niemáłz nic/ áni wymyślono niepráwiedli
- 30: wżego nád to być może/ kiedy on człowiek ktory ieft przeciw
- 31: ko ludziom ták twárdy/ że sie nida vczyć nikomu/ zá się od
- 32: Páná Bogá fám prosi/ áby mu łáfkáwym y do
- 33: brotliwym być raczył. W dobry/ kiedy ták

strona: 425

A nie wwodź nas w pokufę

bywa kułzona czyiá cnotá/ áby ią poznawfzy y doświadczyw

- 1: fzy/ on człowiek pożytkow w części dostał/ á przykład iego był in
- 2: fzym ku náśladowánium kłádzion przed oczy/ á iżby też wżyfcy
- 3: potym dla tego ku chwale Boskiej pobudzeni byli.(marg) Obyczay kthorym P. Bog kuści
- cłowieká. (–) Ktory fám
- 4: tylko kułzenia obyczay Pánu Bog przyftoi. Tákowegoć kułze
- 5: nia przykładem/ fą ony flwoá w Deuteronomion: Kuści was

- 6: Pan Bog wáíz/ áby to iáwno było ieŕli go miłuiecie álbo nie.(*marg*) Deuter.13. (-) Tymże obyczáiem powiedáią że Pan Bog fwoie kuśi/ kidy ie
- 7: niedoŕtákiem/ chorobą/ y vdęczeniem inŕzym ćisnie: co więc
- 8: czyni/ chcąc ich ćierpliwości doŕwiadczyć/ á iźby náukę z nich
- 9: inŕzy bráli/ iákoby ŕie w Chrześcijańŕkiej powinności mieli záchowác. (*marg*) Kuśi teź ludzi Swiętych. (-) Czytamy iż ták był Abram kuŕzon/ żeby ofiarowác
- 10: ŕyná.(*marg*) Genef.22. (-)Zá czym słał ŕie oŕobliwym poŕłuŕzeńŕtwá y ćierpliwości
- 11: przykłádem/ ná wieczná ludziom pámiátkę. Tákci y o Tobiaŕzu
- 12: powiedano. Iżeŕ był Pánu bogu przyiemny/ tedy to byc mu
- 13: ŕiáło áby cię doŕwiadczáła pokuŕá.
- 14: A we zły obyczáy bywáią ludzie kuŕzeni/ kidy ie ku grzecho
- 15: wi álbo záginieniu przypádzáią: co ieŕt włáŕny vrząd Szátán
- 16: ŕki.(*marg*) **Zlekufzenie** [!] ieŕt powod ku grzechowi. (-) Bo ten dla thego ludzie kuśi/ áby ie ofzukał á z drogi ze
- 17: pchnął. Przeto teź w Piŕmie BOżym Kuśicielem go zowá.(*marg*) Math.4. (-) W tych tedy pokuŕach/ czáŕem nas wewnátrz pobudzáiąc/ ono
- 18: wzruŕzenie náŕze y ony duŕzne przypadki y pobutki/ ku poŕludze
- 19: ŕwey obraca: á czáŕem teź y zewnátrz nas gábáiąc/ rzeczy zew
- 20: nętrzych vżywa: álbo ŕzczęŕliwych/ chcąc ludxie w pychę podnieś: álbo nieŕzczęŕliwych/ chcąc im roŕpác ziednáć. (*marg*) Szátan iáko nas kuśi. (-) Czáŕem
- 21: teź ma poŕláńce y bieguny ŕwoie/ ludzie złoŕliwe/ á oŕobliwie
- 22: Kácerze/ ktorzy ŕiedząc ná zaráźliwey ŕtolicy/ rozŕiewáią złych
- 23: náuk ŕmiertelne náŕienia/ áby ony ludzie ktorzy miedzy cnotą á
- 24: miedzy grzechy rozeznác niemogá/ y ŕkłonni ŕá k złoŕci/ ná
- 25: chylone práwia ná doł zepchnęli.(*marg*) Kácerze ŕzátánŕcy poŕlowie. Pfál.1. (-) A powiedáią że w pokuŕę wwiedźieni bywamy/ kidy ŕie im damy zwyciężyć. (*marg*)
- Wwiedzenie w pokuŕę fwoiákie. (-)Więc dwoiákim obyczáiem bywamy w
- 26: pokuŕę wwiedźieni. Pierwŕzy ieŕt/ kidy z ŕtanu iákoby z miey
- 27: ŕcá ŕwego ŕie zruŕzywŕzy/ w onę złoŕć vpadamy w ktorą nas

28: kto potraćił/ kiedy nas kuścił. Ale Pan Bog tym obyczaiem nikogo w pokułę niewwodzi.

(*marg*) Pan Bog nie iest przyczyną grzechu. (–)Bo nikomu niedawa do grzechu przy

29: czyny: y owlzem ma ty wżyftki w nienawiści/ ktorzy sie

30: złością paraią.(*marg*) Pfal.5. (–) Tákžec teź v świętego Iákubá piáno: Niech za

31: den niemowi gdy bywa kułzon/ iżby go Pan Bog miał kuścić:

32: ábowiem Pan Bog niekuści ku złemu.(*marg*) Iacabi 1. (–)

strona: 430

Siodma prośba Paćierzá.

ALe nas zbaw ode złego.

1: TA Prośba ośta

2: theczna łtoi zá

3: wżyftki/ ktorą

4: to Syn BOży

5: zawarł tę Bo

6: łką Modlitwę:

7: á ktorey teź moc y ważność poká

8: zuiąc/ łam prośby tákies vżywał/

9: kiedy z tego światá łchodząc mo

10: dlił sie Bogu Oycu zá ludzkie zbá

11: wienie/ bo ták mowił: Prołzę á

12: byś ie záchował ode złego.(*marg*) Ioan.17. Pan CHRİstus tey Prośby vżywał. (–)Więc

13: tym Prośby łposobem ktorego y

14: vżywać przykazał/ y przykładem go łwoim potwierdził/ iáko

15: by nieiákim krotkim zebránim/ zawarł ogołem moc y włalność

16: inłzych modlitw. Bo kiedy tego dołtániemy co sie w tey Mo

17: dlitwie náyduie/ tedy nic niezoltawa (iáko mowi S. Cyrpi

18: an) czegobyłmy dáley prośić mieli/ byłmy obrony tylko Bożey

19: przeciwko złemu prośili:(*marg*) Cypr. łerm. de Oratio. Dñica. (–) á tę vprośiwszy/ iuż

przeciwko wżyft

20: im rzeczám/ ktore Szátan y świat łpráwuie/ łwobodni y be

- 21: Ípieczni być możemy. Przeto gdyż ieft ták wázna tá prośbá/ íá
- 22: kołmy ią być wazną powiedzieli/ tedy będzie Pleban powinien/
- 23: Chrześcijanom ią wykładáiąc wielkiej pilności używać. A tá
- 24: ífta Prośbá/ ieft rozna od Prośby przeszłej. Abowiem przez
- 25: onę prośimy tego ábyłmy winy sie włtrzedz/ á przez tę zász/ á
- 26: byłmy męki prozni być mogli.(*marg*) Tá Prośbá íako sie od przeszłej dzieli. (–) Dla tego/ iuż nietrzebá vpominác nác
- 27: ludu wiernego/ íako bárzo niepożytkámi y nedzámí bywa vci
- 28: śnion/ y íako też bárzo potrzebuie niebieskiego rátunku. Abo
- 29: wiem nietylko to świeccy y święci Doktorowie doftátecznie po
- 30: kazáli/ íako częłtym y íako wielkim niedoštátkiem ieft poddány
- 31: ten żywot ludzki:(*marg*) Żywot ludzki nędzny. (–) ále też niemáłz prawie nikogo/ ktoryby tego
- 32: y ze swoią/ y z cudzą szkodą nieuczul. Bo to włyłtkim ieft wiá
- 33: dono/ co on Iob święty/ przykład ćierpliwości/ ták nápifał:(*marg*) Iob.14. (–)Człowiek národzony z niewiáłty/ á krotko żywiąc/ ieft rozmái
- 34: tey nędze pełen: ktory wychodzi íako kwiát/ y zász bywa ítárty/
- 35: y zchodzi íako cień/ á w iednákim poštánowieniu nigdy nietrwa.
- 36: A iż też dzień żadny niemija/(*marg*) Dzień żadny nie ieft bez trudności. (–)ktoryby z łobą íákíey włafney cię

strona: 431

Ale nas zbaw ode złego.

szkości y szkody nieprzyniołł/

strona: 435

Ale nas zbaw ode złego.

A mowimy ode złego/ nie ode złych/ dla tego iż ty złe przy

- 1: gody ktore nam czynią bliźni náłzy/ iemu (to ieft Szátánowi)
- 2: przypifuiemy/ íako wodzowi y temu ktory nas do tego przy
- 3: pycha.(*marg*) Ode złego czemu mowimy/ á nie ode złych. (–) Niemamy sie theż ná bliźne gniewác/ ále nienawiśc y

- 4: gniew/ przeciw w temu Szátánowi mamy obróć/ od ktorego
- 5: ludzie k krzywdzie vczynieniu przypędzeni bywáią.(*marg*) Gniewáć sie mamy nie ná ludzie/ ále ná Szátána. (-) Więc iefli
- 6: cię w czym bliźni obrázi/ tedy gdyšie Pánu Bogu y Oycu mo
- 7: dlifz/ próś áby cię nietylko ode złego wybáwił/ tho ieft od tych
- 8: krzywd ktorec bliźni czyni/ ále iżby też fámeo bliźniego wyr
- 9: wał z ręki Szátánfkiey/ zá ktorego pobudką ludzie ku zdrádzie
- 10: przywiedziei bywáią. To też iefzcze wiedziec mamy/ iefli zá modlitwą y prósbą ná
- 11: fzą niebywamy od złych rzeczy wyzwoleni/ że mamy fkromnie
- 12: to ćierpieć co nas dolegá: rozumiejąc że sie tak Pánu Bogu po
- 13: doba/ ábyfmy ono fkromnie znošili. Dla tego nieprzyftoi sie
- 14: nam gniewáć álbo żáłowáć/ iefliby próšby náfzey niewyfłuchał
- 15: Pan Bog/ ále wfzyftko mušim ku woley iego obróć: wiedząc
- 16: iż tho nam ieft pożyteczne y zdrowo co sie Bogu podoba żeby
- 17: tak było/ á nie to co sie nam zda ináczey.(*marg*) Przygody wfzyftki fkromnie znošić mamy. (-) Náofátetek/ trzeba vczyć pobożne fłucháczé/ iż oni dokąd w
- 18: tym żywocie ieftefmy/ gotowymi być máią/ áby nietylko fkro
- 19: mnie/ ále też y z wefelim wfzyftki niepożytki y včílki znošili.(*marg*) Pan Chriftus ćierpiał/ y my członki ie^o ćierpieć mušimy. (-) Bo
- 20: wfzyfcy (práwi) ktorzy w Pánie Chriftušie chcą żyć pobożnie/
- 21: prześládownie ćierpieć będą. Y zásię: Przez wiele vcílkow do
- 22: Kroleftwá Bożeg wnišć mušimy. Y iefzcze: Izaż tego Pan
- 23: Chriftus ćierpieć niemušiał/ á tak wnišć potym do chwały fwo
- 24: iey?(*marg*) 2.Tim.3. Act.14. Lucę 24. (-) Bo sie niegodzi áby fługá wfyftzy był nád Páná: iáko też
- 25: to ieft rzeczą fzkáráda/ (šwięty Biernat mowi) áby członki by
- 26: ły rofkofzne pod głowá ćiernifną. A zacny ieft on Vryafzow
- 27: przykład ku náśládowníu nam dány/ ktory/ kiedy go vpomi
- 28: nał Dawid áby zoftał domá/ tak mowił:(*marg*) S. Bernard. (-) Skrzyniá Boża/ y
- 29: lud Ifráelfki y Iudfki miefzkáią w namiećiech/ á ia bym miał

- 30: iść do domu mego?(*marg*) 2.Reg.11. (-)Więc kiedy będziemy w takich dowodach
- 31: y w takim rozmyślaniu ćwiczeni/ iefli ku Modlitwie przyftąpi
- 32: my tedy tego doftaniemy/ iż niebędziemyli w całości zachowá
- 33: ni/ ze wżąd złymi przygodami ogárnieni będąc/ tak iáko byli
- 34: zachowáni od ognia oni trzy młodzieńcy: tedy wždy iáko Má
- 35: chábei/ przeciwne y złe przygody ftale y mocnie będziemy mogli
- 36: wycierpieć. Będziemy náśladowáć w nászym wraǵaniu y w
- 37: mękách świętych Apoftołow/ ktorzy kiedy ie vbito/ bárzo sie
- 38: wefelili z tąd(*marg*) Act.5. (-) że byli godni dla Pána Chriftu!á cierpiec zelży

strona: 436

Amen.

wość.